

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- VRTCI KOMBINATI ALI NEKAJ NOVEGA? str. 2
- PEDAGOŠKA SLUŽBA — VEČ USTVARJALNOSTI IN ODGOVORNOSTI, str. 2
- PODRUŽBLJANJE OSNOVNE ŠOLE, str. 2
- SPORAZUMU, KI JE VIR NESPORAZUMOV, str. 3
- POT, KI JI ŠE NI VIDETI KONCA, str. 4
- VEČ ZNANJA — VEČ SAMOZAVESTI, str. 5
- UNIVERZA V ZDRUŽENEM DELU, str. 7
- GENIJI IN NJIHOVI UČITELJI, str. 9

Spoznanja, ki svariijo

Delavci v vzgoji in izobraževanju se zavedamo težkega gmotnega položaja v družbi, vendar ne moremo pristajati na neustrezen položaj, ki se kaže v neuveljavljanju svobodne menjave dela in s tem v neenakopravnem družbeno-gospodarskem položaju delavcev v vzgoji in izobraževanju z drugimi delavci v združenem delu.

Družbeno-gospodarski položaj delavca v vzgoji in izobraževanju se bistveno razlikuje od položaja delavca v drugih dejavnostih v gmotnih možnostih za delo in vrednotenju (najnižja kategorija delavcev v vzgoji in izobraževanju ne dosega najmanjšega zagotovljenega dohodka). Sredstva za vzgojo in izobraževanje se ne določajo v skladu z Zakonom o združenem delu, prevladuje proračunski odnos. Praviloma družbeno-politične skupnosti opredeljujejo globalno prispevno stopnjo. Pravica delavca v vzgoji in izobraževanju, da soodloča o deležu družbenega dohodka, ki mu pripada, je okrnjena. Tudi Resolucija o politiki družbenega in gospodarskega razvoja SRS za leto 1984 ohranja zdašnje stanje v praksi (slabe gmotne možnosti in omejitve).

Združeno delo se ne vključuje dovolj v neposredno svobodno menjavo. Vključuje se le na vztrajno pobudo vzgojno-izobraževalnih organizacij ali pa se celo ne more vključevati zaradi administrativnih omejitev. Tako ostajajo pozivi različnih družbenopolitičnih dejavnikov k neposredni svobodni menjavi dela bolj ali manj le deklaracije.

Ne soglašamo s pojmovanjem, da sta vzgoja in izobraževanje zgolj družbena poraba. Nasprotno, sta ustvarjanje nove vrednosti, naložba v človeka, v gospodarstvo in družbeni razvoj. Zato ni mogoče sredstev za to področje omejevati, potreben pa je selektivni način obravnave.

Gmotno siromašenje vzgoje in izobraževanja (omejevanje že ustvarjenih gmotnih možnosti za delo in prenehanje vlaganja sredstev v vzgojo in izobraževanje) že ogroža uresničevanje smotrov naše šole, kot so npr.: ustvarjalna uporaba znanja, prenašanje dosežkov znanosti in tehnike v delovne procese, razvijanje ustvarjalne sposobnosti tehnične kulture, omogočanje skladnega telesnega razvoja učencev in navajanje na telesnokulturno dejavnost, razvijanje kulturne, telesnokulturne in druge dejavnosti.

S tem ogrožamo tudi temeljni vzgojni smoter: razviti mladega človeka v vsestransko, ustvarjalno, svobodno in odgovorno osebnost.

Neustrezno vrednotenje, slabše delovne razmere demotivirajo delavce v vzgoji in izobraževanju, jih ne spodbujajo dovolj k družbenopolitični in samoupravljalni dejavnosti, ne razvijajo pozitivnega odnosa do dela. Tudi to že vpliva na uresničevanje učno-vzgojnih smotrov.

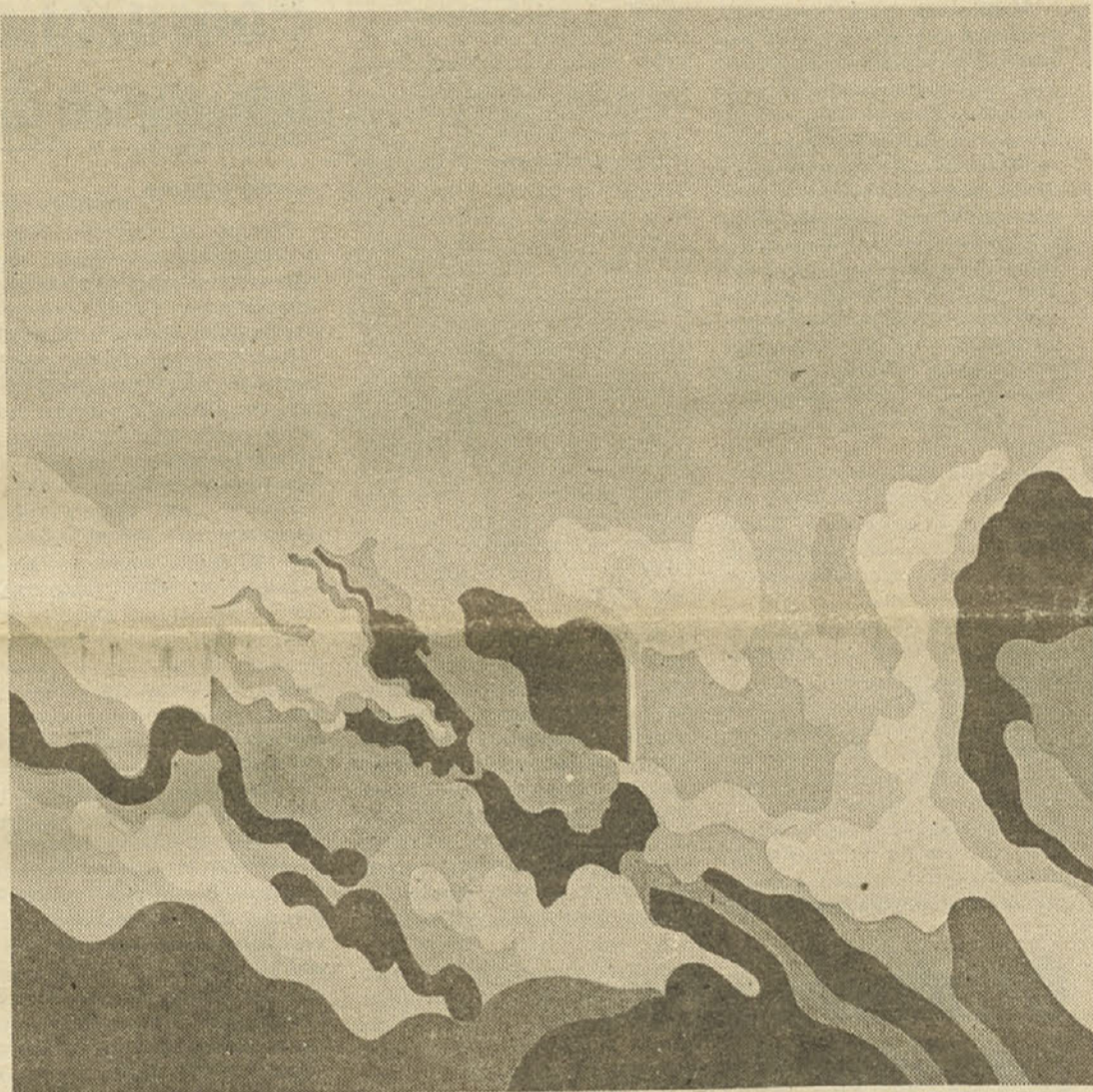
Neusklajenost med zahtevanim izvajanjem vsebin in financiranjem povzroča razkorak med tem, kar hočemo, in med tem, kar zmoremo. Smernice, učni načrti, predmetniki niso usklajeni z gmotnimi možnostmi, sprejeta šolska zakonodaja ni usklajena z gmotnimi možnostmi izobraževanja.

Te neusklajenosti pa ne izvirajo samo iz sedanjih težkih gmotnih razmer, temveč tudi iz neusklajenosti odgovornejših nosilcev prosvetne politike (Republiški komitej za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo z Zavodom SRS za šolstvo, Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje, izobraževalne skupnosti, Pedagoški inštitut). Ob tem ima tudi premalo veljave stroka, premalo je strokovnega reševanja vzgojno-izobraževalnih problemov, strokovne pomoči pri pedagoškem delu in pri strokovnem usposabljanju pedagoškega kadra.

V vzgoji in izobraževanju ni mogoče veliko prihraniti ali pa vsaj toliko ne, da bi lahko s prihranjenim pomembneje prispeli k odpravljanju sedanjega težkega gospodarskega položaja družbe. Deloma je to mogoče doseči le z nadaljnjo racionalizacijo šolske mreže, z odpravljanjem podvajanja vzgojno-izobraževalnih programov in vsebin ter prevelikega drobljenja posameznih področij na posamezne učne predmete. Pri tem pa si ne moremo dovoliti takih posegov, ki bi ogrozili temeljne smotre naše vzgoje in izobraževanja. Pomembno lahko pripomemo k nadaljnemu stabilnejšemu razvoju naše samoupravne socialistične družbe le s kakovostnim vzgojno-izobraževalnim delom, seveda v še sprejemljivih gmotnih in drugih delovnih razmerah.

Delavci v vzgoji in izobraževanju menimo, da moramo reševati probleme našega področja znotraj organiziranih in dogovorjenih oblik in načinov dela v samoupravni družbi. Zato zahtevamo, da pristojni organi v občini, območju in republikli z vso odgovornostjo obravnavajo položaj in vlogo vzgoje in izobraževanja v družbi. Ker delavci na področju vzgoje in izobraževanja s svobodno menjavo dela ne dosegamo enakopravnega družbeno-gospodarskega položaja, gre za neustaven položaj, zato pozivamo organe vseh družbenopolitičnih organizacij, posebno Zvezo sindikatov Slovenije, ter skupščine in njihove izvršne svete družbenopolitičnih skupnosti k učinkovitejšemu reševanju nastalih problemov na področju vzgoje in izobraževanja in k ustrežnejšemu vrednotenju tega področja v družbeni reprodukciji.

Stališča območnega posveta prosvetnih delavcev v Izoli, 13. marca 1984.

Henrik Marchel: Abstrakcija, akril na platnu, 1970

POSVETOVANJE UNIVERZA V ZDRUŽENEM DELU

Ustvarjalen dialog za sedanost in prihodnost

Odkrita beseda o doseženem in številnih pereh vprašanih, ki se pojavljajo v visokem šolstvu in raziskovalni dejavnosti, o povezanosti univerze z drugimi področji združenega dela, posebno z gospodarstvom — tak je namen posvetovanj, ki jih prirejata obe slovenski univerzi in Gospodarska zbornica Slovenije pod naslovom Univerza v združenem delu. Ze prvo srečanje take vrste, bilo je leta 1979, je potrdilo spoznanje, kako potrebno je povezovanje znanosti in delovne prakse v združenem delu pa tudi to, da univerza in drugo združeno delo ne ostajata več »na različnih bregovih«, saj si v resnici prizadevata za isti cilj: da bi dobili vrhunske strokovnjake in razvijali znanje uporabno v praksi; za uveljavljanje takega družbeno-gospodarskega položaja, kjer bo priznana kakovostno delo in bo imelo svojo besedo tudi znanje.

Letošnje posvetovanje, 15. in 16. marca, je bilo v Ekonomski fakulteti Borisa Kidriča v Ljub-

ljani, na njem pa je sodelovalo 160 predstavnikov visokošolskih delovnih in temeljnih organizacij obeh univerz, splošnih združenj, medobčinskih gospodarskih zbornic, samoupravnih interesnih skupnosti za vzgojo in izobraževanje, raziskovalno dejavnost in kulturo ter organizacij združenega dela. Posvetovanje je natančneje opredeljenim naslovom Vloga univerze v sedanjih tokovih našega družbenega razvoja, naj bi razčlenilo doseženo stopnjo preobrazbe vzgojno-izobraževalne in znanstveno-raziskovalne dejavnosti obeh univerz in njune povezanosti s potrebami združenega dela, na njem naj bi se dogovorili o nadaljnjih poteh preobrazbe znanstveno-raziskovalnega in vzgojno-izobraževalnega dela na visokošolskih organizacijah in usklajevanju teh dejavnosti s sodobnimi razvojnimi prizadevanji združenega dela ter namenili pozornost načrtovanju temeljnih smeri dolgoročnega razvoja znanstveno-raziskovalnega in vzgojno-izobraževalnega dela na

univerzah in visokošolskih organizacijah.

Posvetovanje je potekalo na plenarnem zasedanju in v petih delovnih skupinah, prispevki pa so bili razvrščeni v pet tematskih področij: Univerza in razvoj raziskovalne dejavnosti, Univerza in družbeno načrtovanje visokega izobraževanja, Programiranje in uresničevanje vzgoje in izobraževanja v visokem šolstvu, Družbenoekonomski odnosi na univerzi, med univerzo in drugimi deli združenega dela in Kadrovske stanje na univerzi in perspektive razvoja.

Posvetovanje je odprl predsednik univerzitetnega sveta Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani dr. Marjan Rožič, uvodna referata pa sta imela rektor ljubljanske univerze dr. Ivo Fabinc in predsednik Gospodarske zbornice Marko Bulc.

Dr. Ivo Fabinc je v svojem referatu z naslovom Odnosi med visokim šolstvom in gospodarstvom na prehodu v novo kvali-

(Nadaljevanje na 7. strani)

dogodki
novosti

O sporazumu, ki je vir nespোরazumov

Seje republiškega odbora sindikata

Republiški odbor Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti je 20. 3. 1984 v razpravi sestavi razpravljalo o samoupravnem sporazumu o oblikovanju in delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v osnovni šoli. Več kot ena ura razprava, napeta, zavzeta in včasih tudi polemična, je sklenila razvozlati vzroke mnogih nespোরazumov, ki spremljajo oblikovanje tega samoupravnega sporazuma, približati, stališča, predvsem pa poiskati izhod: kako in v čem izpopolniti sedanji samoupravni sporazum, da bo ustrezal delavcem osnovnih šol. Tako izpopolnjeni sporazum naj bi pripomogel tudi k oblikovanju drugih samoupravnih sporazumov v naši dejavnosti — od vzgojno-varstvenih organizacij in srednjih šol do visokega šolstva.

Samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za oblikovanje in delitev sredstev za

osebne dohodke in skupno porabo v osnovni šoli je dobil zeleno luč pred tremi leti, ko je republiški odbor v prejšnji sestavi dal soglasje k sporazumu in ga je sprejela večina (85 %) osnovnih šol. Kljub temu ostaja vir nenehnih nespোরazumov na šolah, kot so zapisali v svojih pripombah delavci celjskih združenih osnovnih šol. Njihove pripombe, ki so jih poslali republiški odboru, povzemajo na nek način tudi večino pripomb drugih osnovnih šol, ki jih je republiški odbor zbral za seboj.

Konferenca osnovnih organizacij sindikata Združene osnovne šole v Celju je opredelila naslednje sporne točke v sporazumu in v drugih okoliščinah, ki vplivajo na njegovo uresničevanje:

Prva napaka je že v samih temeljih zdajšnjega samoupravnega sporazumevanja, ko delavci osnovnih šol razpolagajo z vnaprej omejenimi sredstvi. Če nekemu (zaradi boljše, zahtev-

nejšega ali obsežnejšega dela) dajo več, mora zato drugi dobiti manj. To nujno poraja spore. Če bi v okviru današnjih sredstev upoštevali nazive in skušali dostojneje nagradjevati starejše, boljše ali bolj predane učitelje, bi morali hkrati znižati vrednost točke vsem drugim delavcem. Pridnost bi bila torej tako ali drugače kaznovana.

Kako spodbujati kakovostno delo, če ni meril za kakovost? Kako uresničiti načelo »za enako delo — enako plačilo«, če so kljub enotnim merilom tako občutne razlike v nagrajevanju med občinami? Kljub odločitvi ustavnega sodišča ostaja še naprej sporno vrednotenje izobrazbe: učiteljem, ki so končali učiteljske, pozneje pa še nešteto dodatnih seminarjev, nihče ne oporeka kakovostnega dela; prikrašal pa jih je samoupravni sporazum. Tistih borih 12 %, ki jih prejema učitelji v letih pred upokojitvijo, res ne morejo sprejeti kot priznanje za minulo delo, saj je to

kvečjemu žalitev za dolgoletno prizadevno delo.

Samoupravni sporazum vsebuje še marsikaj, kar zbuja slabo voljo in nove spore. Tako je tudi z razlikovanjem učiteljev znotraj osnovne šole glede na tako imenovano »strukturiranost dela«, ki je dodatno sprla učitelje med seboj. Tako je npr. aktiv učiteljev četrthih razredov v Mariboru poslal o tem republiški odboru celo poslanico. Nič čudnega, če se zdaj mnoge osnovne šole ogrevajo za to, naj bi učitelja v osnovni šoli enotno obravnavali.

Navedenim pripombam so na seji dodali še druge: samoupravni sporazum povzroča preveč administriranja, vzgojno delo je preizkušeno vrednoteno, dodatek za delo v celodnevni osnovni šoli bi bilo treba bolj utemeljiti ali drugače opredeliti itd.

Nekateri udeleženci so menili, da samoupravnemu sporazumu očitamo več, kot zasluži. Za nepotrebne spore na šolah so vsaj sokrivi tudi drugi razlogi npr.: preobčutljivost pedagoških delavcev, njihovo težko medsebojno usklajevanje, ki gre včasih v dlakocepstvo pri odmerjanju zaslug in prednosti; za odvečno administriranje so kriva tudi vodstva šol; samoupravni sporazum preveč nadrobno ureja marsikatera vprašanja, ki naj bi bila prepuščena pedagoškim delavcem samim. Če bi si bolj zaupali med seboj in bi bili drug do drugega bolj širokogrudni, bi bilo

Gmotne razmere ogrožajo šolstvo

Odkrita beseda obalnih prosvetnih delavcev

Obalno društvo pedagoških delavcev in kraško-obalni svet zveze sindikatov sta 13. 3. t.l. organizirala v Izoli plebiskarno razpravo o tem, kako se uresničijo svobodna menjava dela v vzgoji in izobraževanju in kakaj je gmotni položaj pedagoških delavcev čedalje bolj slabša. 70 sveta se je udeležilo okoli 20 predstavnikov učiteljskih in vzgojiteljskih kolektivov z obalnokraškega območja; vabilu pa so se odzvali tudi predstavniki družbeno-političnih organizacij in gospodarske zbornice z Obale. Predstavniki Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, Republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti, Izobraževalne skupnosti Slovenije, Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, Zavoda SRS za šolstvo in drugi. V tečaj za razpravo, ki so jih organizatorji srečanja priložili vabilu, so poudarili protislovnost zdajšnjega stanja v vzgoji in izobraževanju, razkorak med načeli in prakso in neperspektivnost politike, ki — jo vodimo v zadnjem času na tem za družbo in prihodnost tako občutljivi in pomembni področju. Gmotno siromašenje vzgoje in izobraževanja ogroža nameč že uresničevanje njenih temeljnih smotrov: razvijanje vsestranske, svobodne, ustvarjalne in odgovorne osebnosti, usposabljanje mladih za ustvarjalno uporabo znanja, za osvajanje in razvijanje novih dosežkov znanosti in tehnike, za razvijanje naše kulturne dediščine.

zirani v sindikatu v skladu s svojimi družbenimi pravicami in obveznostmi terjamo odgovor na odprta vprašanja in hočemo sodelovati pri njihovem reševanju. Ne bomo se več sprijaznili z lepimi besedami, hočemo tudi dejanja!

Za nezadovoljstvo in kritiko je čedalje več razlogov. Kaj je v resnici z našimi samoupravnimi pravicami in možnostmi, ki nam jih daje delegatski sistem? Na zvezni in republiški ravni določajo — brez nas — limite tako imenovani splošni in družbeni porabi, kamor uvrščajo tudi vzgojo in izobraževanje — čeprav je vsemu sodobnemu svetu jasno, da sta odločilna dejavnika družbenega razvoja. Leto za letom se zmanjšuje delež družbenega proizvoda, namenjen predšolski vzgoji, osnovni šoli, usmerjenemu izobraževanju. Ker z denarjem, ki ostaja, ne moremo kakovostno opravljati niti temeljnih nalog, nas napotijo na neposredno svobodno menjavo dela. Ta pa se pogosto sprevrže v presjačenje za kak dinar po tovarnah. Če nimamo vpliva na cene naših storitev, če je financiranje v bistvu še vedno proračunsko in ne zadovoljuje osnovnih potreb, kakšne možnosti samoupravnega odločanja še sploh imajo?

Tisti, ki osebno plačuje davek za navedene omejitve, je nič krivi prosvetni delavec. Njegovi osebni dohodki že za 20 % zaostajajo za osebnimi dohodki delavcev z enako in manj zahtevnim delom v gospodarstvu. Osebnih dohodkov učitelja začetnika so pod republiškim povprečjem, da o vzgojiteljskih vzgojno-varstvenih organizacij, ki so v tem pogledu najbolj zastopljene, niti ne govorimo.

Je mar preveč, če zahtevamo, da smo v osebnih dohodkih izenačeni s svojimi nekdanjimi učenci, zaposlenimi v gospodarstvu, ki smo jim mi dali potrebno izobrazbo za delo? Je mar preveč, če učitelj terja tak osebni dohodek, da bo lahko na starost s pokojnino kril vzdrževalnino v domu za ostarele, če se bo moral vanj zateči? So pretirane naše zahteve, če vztrajamo, da se v družbi uresničuje geslo: za enako delo tudi enako plačilo?

So krive samo gospodarske razmere

V razpravi o teh in drugih vprašanjih so sodelovali tudi predstavniki republiških prosvetnih organov, sindikata, gospodarstva. Pojasnjevali so in tudi pojasnili nekatera vprašanja in nespোরazume, svetovali, kaj lahko storijo prosvetni delavci v danih možnostih in kje lahko

bolj gospodarno obrnejo kak dinar; povedali so, kaj nameravajo tudi sami storiti za izboljšanje razmer in odpravo ali vsaj za omilitev navedenih težav. Dialog med predstavniki republiških organov in udeleženci se ni zaostрил, saj je potekal med enako mislečimi, ki si vsak po svoje prizadevajo za izboljšanje neugodnega stanja. Tisti, ki odmerjajo vzgoji in izobraževanju čedalje tanjši kos kruha, so iznad teh krogov: to so zdajšnje gospodarske razmere in odločitve, zapisane v zveznih in republiških resolucijah, ki omejujejo sredstva za družbene dejavnosti in neusmiljeno krčijo delež družbenega proizvoda, namenjen vzgoji in izobraževanju. Kadar ta delež v borih petih letih pade skoraj za tretjino in se sredstva zmanjšajo skoraj za tisoč starih milijard, se mora siromašenje vzgoje in izobraževanja poznati že v vseh njenih temeljnih organizacijah.

Prosvetni delavci sicer razumejo okoliščine in vzroke takega stanja, z njim pa se ne morejo in ne želijo sprijazniti. Prezgodaj smo se sprijaznili doslej s tem, kar so nam dodelili »z vrha«, so poudarili razpravljalci. Prezgodaj smo se umaknili z upanjem, da bomo znotraj naše dejavnosti našli več možnosti za varčevanje. Pojasnila in obljube, ki jih dobivamo, nam kljub dobrosamernosti tistih, ki jih izrekajo, skoraj nič ne zaležejo. Temeljna vprašanja ostajajo kljub vsemu neresena!

Posledice bodo daljnosežne

Ko je vodstvo posveta na koncu strnjevalo misli in zahteve udeležencev, je poudarilo še tole morda najpomembnejše spoznanje:

Vsa ta razmišljanja pedagoških delavcev, ki načenjajo njihovo optimizem, za zdaj pa še ne tudi njihove delavnosti in družbene zavesti, opozarjajo družbo ne samo na gmotni položaj prosvetnih delavcev, marveč še na nekaj mnogo pomembnejšega. V sodobnem svetu, v katerem postajajo izobrazba, znanje, ustvarjalnost in vzgoja vedno bolj pomembni razvojni dejavniki, pomembnejši od finančnega kapitala, ima siromašenje vzgoje in izobraževanja nujno daljnosežne in nepopravljive posledice. Ne samo za šolo, marveč tudi za celoten družbeni in gospodarski napredek!

Prosvetni delavci opozarjamo na to tiste, ki o tem odločajo. To je odgovornost za našo prihodnost, ki se je nekateri očitno ne zavedajo dovolj!

JOŽE VALENTINČ

Karikatura: Oto Jurgec

sporov zagotovo manj. Vendar so temeljni vzroki za razhajanja še drugi.

Izjemno težak gmotni položaj osnovnošolskih učiteljev vpliva tudi na razprave o samoupravnem sporazumu. Nanj se zgrinja slaba volja zaradi nizkih osebnih dohodkov in neenakopravnega nagrajevanja v primerjavi z delavci drugih področij združenega dela. Od samoupravnega sporazuma pričakujejo več, kot jim lahko da.

Ko je predsednik Republiškega odbora Stane Pejovnik povzema razpravo in predloge, ki so se v njej izoblikovali, je poudaril, da bo treba sedanji samoupravni sporazum dopolniti in poiskati čim boljše rešitve. Pri tem naj bi sodelovale ustrezne strokovne službe v republikah, komisija za usklajevanje samoupravnih sporazumov te dejavnosti, center za samoupravno sporazumevanje pri republiškem svetu Zveze sindikatov, komisija za samoupravno sporazumevanje v osnovnih šolah in drugi. Izpopolnjeni predlog naj bi šel ponovno v razpravo. Tako bomo našli odgovor na mnoga vprašanja, ki so načelnega pomena za samoupravno sporazumevanje v vsej vzgojno-izobraževalni dejavnosti. Ob tem pa je še bolj pomembno to, da se na vseh družbenih ravneh odločno zavzemamo za ustrezno vrednotenje vzgoje in izobraževanja, kljub težkim gospodarskim razmeram. Z ustreznim vrednotenjem vzgoje in izobraževanja bo tudi učiteljevo delo bolj vrednoteno. Le tako bo dobil učitelj potrebne spodbude za uspešno vzgojno in izobraževalno delo.

JOŽE VALENTINČ

Svobodna menjava dela — neuresničeni sen

Kmalu bo minilo pet let, odkar je Skupščina SFRJ po dolgih pripravah sprejela resolucijo o svobodni menjavi dela v družbenih dejavnostih, zato je čas, da ugotovimo, koliko smo doslej uresničili njene cilje in kaj moramo še storiti v ta namen. Z resolucijo sta združeno delo in celotna družba želela razviti svobodno menjavo dela v dejavnostih, ki so bistvene za družbeno življenje in ki so jih vse dotlej obravnavali kot družbeno porabo. Družba je imela za te dejavnosti zmeraj dvojni merila: Ustava, zakoni in druge listine poudarjajo, da so te dejavnosti posebnega družbenega pomena v resnici pa se nenehno zmanjšujejo sredstva za njihovo delovanje in razvoj.

Po sprejemu resolucije o svobodni menjavi dela smo pričakovali hitreje premagovanje teh težav in izboljšanje stanja. Svobodna menjava dela naj bi delavce v teh dejavnostih rešila nešteti težavi, ki so nastajale zaradi stalnih denarnih omejitev in nagle rasti cen. Samoupravno dogovorjeno nadomestilo naj bi,

nji se je v republikah in pokrajinah v zadnjem času čedalje bolj zmanjševal delež družbenega proizvoda in narodnega dohodka, namenjen družbenim dejavnostim. Nekateri med njimi so že resno ogrožene, dohodki zaposlenih pa so se znižali pod dopustno mejo. Po petih letih, odkar je bila sprejeta resolucija, analize ugotavljajo, da smo v svobodni menjavi dela šele na začetku. Ko iščejo vzroke tega zastoja, kritično ocenjujejo delo samoupravnih interesnih skupnosti. Pri tem valijo krivdo bolj na strokovne službe kot na delo delegatskih skupčin, delegacij, delegatov in njihove baze. Delavci družbenih dejavnosti bi morali odločneje tudi sami sodelovati pri samoupravnem urejanju tega področja, od načrtovanja do končnega ovrednotenja programov. Tudi sindikati bi morali imeti močnejši vpliv na samoupravne interesne skupnosti in zahtevati, naj bi v vsaki družbeno-politični skupnosti razčlenili nezadovoljiv položaj pesameznih dejavnosti in storili več zanje.

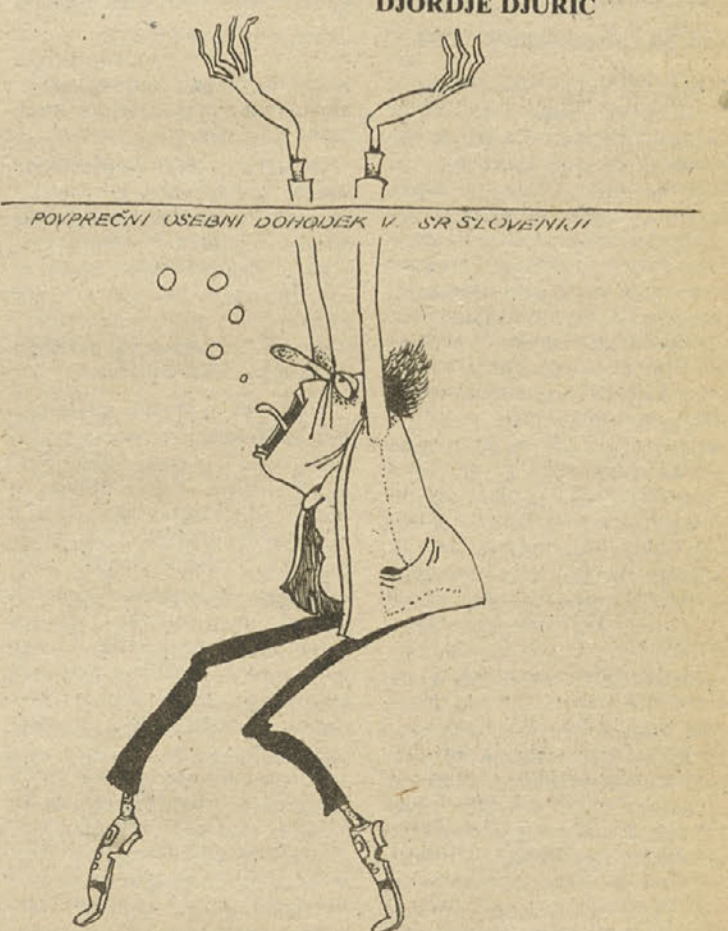
Ne smemo se sprijazniti s tem, da marsikje v združenem delu, kljub izgubam in napakam uživajo še naprej vse pravice in možnosti, dvigajo cene in si zagotavljajo visoke osebne dohodke ter bogate sklade skupne porabe — medtem pa delavci v vzgoji in izobraževanju, kjer ni izgub in kjer vsi pošteno uresničujemo dogovorjene programe, živijo čedalje težje. Za povrh jim pa še očitajo, da so stabilizaciji v breme, čeprav je znano, da smo po deležu, ki ga namenjamo vzgoji in izobraževanju, v Evropi na — 29. mestu!

V resoluciji o svobodni menjavi dela je zapisano, da morajo odgovorni organi in družbeno-politične organizacije v republikah, pokrajinah in federaciji redno spremljati uresničevanje resolucije in po potrebi predlagati dodatne ukrepe. To je njihova ustavna odgovornost do samoupravne interesne organiziranosti in svobodne menjave dela. To je odgovornost in naloga tudi sindikata in vseh sindikalnih organizacij, ki naj bi odločneje pripomogle k uresničevanju ciljev resolucije, **DJORDJE DJURIC**

po resoluciji, zajemalo s samoupravnimi normativi predvidene materialne stroške in stroške amortizacije ter celoten dohodek temeljne organizacije v družbenih dejavnostih, pa tudi del sredstev za napredek in širitev gmotnih temeljev njenega dela. Resolucija poudarja, da morajo cene storitev slediti spremenjenim razmeram v poslovanju družbenih dejavnosti. Tako naj bi bile te dejavnosti in njihovi delavci boljše zaščiteni.

V nasprotju s temi pričakovani

Karikatura: Oto Jurgec, učitelj na Osnovni šoli 17. oktober Beltinci

dogodki
novosti

Kdaj izenačitev?

Veliko se govori o podružbljanju osnovne šole in prav je tako. Pri tem pa je prav gotovo bistvena poenotenost vzgojno-izobraževalnega dela v celotni Sloveniji, saj le-to zahtevajo delovni načrti šol, ki jih uresničujejo prosvetni delavci po posameznih šolah. Delovne naloge po posameznih področjih so torej enake, vsi učitelji si morajo enako prizadevati za enoten cilj — doseči vzgojno-izobraževalne smote. Verjetno bi zdaj le težko našli osnovnošolskega učitelja ali vzgojitelja, ki svoje delo zanemarja, saj je vzgojno-izobraževalni proces take narave, da se v njem kaj hitro odkrije vsakršna vrzel v znanju učencev; o izpostavljenosti kakovosti učiteljevega dela pa menda ni treba posebej govoriti.

Ob vsem tem pa se še toliko bolj izpostavlja enotnost nagradjanja učiteljevega dela v naši republiki, kajti načelo za enako delo enako plačilo se je očitno izjalovilo. Le kaj naj bo pri nas na Slovenskem še bolj nerazumljivo kot to, da se osebni dohodki učiteljev, ki opravljajo enaka dela in naloge, tako močno razlikujejo po posameznih občinah?

Prosvetni delavci, ki imajo to srečo, da poučujejo v industrijsko razvitejših občinah, imajo še kar zadovoljive osebne dohodke, tisti v nerazvitih občinah pa ne dosegajo niti republiškega povprečja in so s svojimi plačili tako rekoč že na robu socialne varnosti. Če je že vzgojno-izobraževalno delo po vseh naših osnovnih šolah poenoteno, je nujno, da se poenoti tudi nagradjanje dela delavcev, ki ta dela opravljajo.

Razlik med razvitimi in nerazvitimi občinami res ne bi smelo biti, kajti učitelji enega in drugega območja uresničujejo enake delovne smote, pa tudi sama kakovost dela ne opravičuje takih razlik. In končno; tudi vse naše šole izobražujejo in vzgajajo rodove naših prihodnjih samoupravljavcev za vso republiko. Tukaj pa razlik ni več.

18. konferenca Mednarodne zveze učiteljev esperanta

Škofja Loka, avgust 1984

Na željo Ilei, Mednarodne zveze učiteljev esperanta, da bi v Jugoslaviji letos organizirali 18. konferenco te organizacije, je Jugoslovanska zveza za esperanto ugotovila vsebinske in organizacijske možnosti in pooblastila Zvezo društev za mednarodni jezik esperanto Slovenije, da pripravi vse potrebno. Slovenska Zveza društev namreč sodeluje s to organizacijo že več let, v letih 1970—1975 pa je sodelovala predvsem pri organiziranju usklajevalnih konferenc pouka mednarodnega jezika v osnovnih šolah v petih sosednjih državah (Avstrija, Bolgarija, Italija, Madžarska, Jugoslavija). To sodelovanje je ustvarilo medsebojno zaupanje in dobre možnosti za delo 18. konferenca Ilei v Jugoslaviji.

Mednarodna zveza učiteljev esperanta je strokovna organizacija, ki združuje učitelje esperanta iz vsega sveta in kot nevladna organizacija sodeluje v Unescu. Temeljna naloga organizacije je, da organiziranjem učiteljev pripomore k sistematičnemu uvajanju esperanta v šole in sočasno skrbi, da učenci praktično uporabljajo doseženo znanje na raznih mednarodnih

Očitno naj bi bila torej nerazvita območja le nekaj rezervat, iz katerega bi črpali razviti delovni silo brez vsakršnih obveznosti in solidarnosti. Gotovo so to stvari, za katere bi v naši socialistični družbeni ureditvi morali poiskati ustreznejše rešitve. Pobud iz prizadetih okolij je prav gotovo dovolj, zato je nujno, da se začno ta vprašanja reševati tudi na republiški ravni.

Zaradi težkih gospodarskih razmer in prizadevanj za ustabilitev, grozi tudi po nekaterih manj razvitih območjih ukinjanje šol in zmanjševanje števila oddelkov, saj se število otrok zmanjšuje. Verjetno ni treba posebej poudarjati pomena, ki ga ima osnovna šola v takem okolju, zato bi vsakršno še pospešeno odmiranje šole lahko povzročilo daljnosežne negativne posledice v razvoju že tako močno izseljenih območij. Vse več zemlje ostaja neobdelane, mestna središča pa prenatrana. Zadnji čas je, da se dokončno ustavi odhajanje mladih s teh območij, saj ostajajo po domovih ostareli ljudje, in se vse bolj kopičijo socialni problemi. Z ukinjanjem šol tega prav gotovo ne bomo dosegli. Morali bi se zavzeti, da se šole v teh krajih ohranijo in dopustiti, da ostane oddelek tudi v letu, ko zaradi slabšega naravnega prirastka prebivalstva ne bi bil dosežen normativ števila učencev v oddelku. Za razvoj takega območja bi bila to prav gotovo velika ugodnost, še posebno pa za učence, ki morajo že do krajevnega središča prepešati tudi do sedem kilometrov in bi bila vsakršna vožnja z avtobusom v še oddaljenejši kraj zanje prevelika obremenitev.

Seveda pa je to le ena izmed možnosti, ki jo lahko uresniči šolstvo in tako veliko pripomore k ohranjanju odmaknjenih krajev, bolj pa jo bo morala podpreti tudi širša družbena skupnost.

TINE DUŠIČ

srečanjih. Organizacija združuje zdaj okrog 1000 učiteljev esperanta iz 37 držav.

Delovna tema konferenca: Vloga mednarodnega jezika esperanta v sistemu pouka tujih jezikov. Glede na vsebino in obsežnost delovne teme bomo k sodelovanju povabili tudi ustrezne družbenopolitične, vzgojno-izobraževalne, kulturne in strokovne organizacije.

Kraj, čas in število udeležencev konferenca: Konferenca bo od 14. do 21. avgusta 1984 v Šolskem centru »Boris Zihlerl« v Škofji Loki. Pričakuje, da se je bo udeležilo približno 200 pedagogov iz tridesetih držav.

Program konferenca: Na konferenci bomo obravnavali delovne teme in ožja strokovna vprašanja, predvidevamo pa tudi kulturne prireditve, izlete in obiske krajev NOB, obiske muzejev (npr. Slovenskega šolskega muzeja v Ljubljani), obisk šol na dvojezičnem območju (na Obali ali v Prekmurju), razstavo učbenikov esperanta in abecednikov iz 50 držav (predvidoma v Cankarjevem domu v Ljubljani) idr.

JANEZ ZADRAVEC

Pot, ki ji še ni videti konca

Kako poenotiti usmerjeno izobraževanje?

Ko je Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje 14. 3. 1984 razpravljal o zdajšnjem predlogu, je ugotovil, da se še zmeraj v marsičem oddaljuje od naših pogledov in prakse, čeprav so naši predstavniki v medrepubliško-pokrajinski komisiji na to že večkrat opozarjali in jim niso oporekali. V predlogu je poudarjena programsko organizacijska uniformiranost izobraževanja po osnovni šoli, z njo pa se nakazuje stara, tradicionalna šola, ki se je tako ne bomo nikoli rešili. Nesprejemljive so tudi nekatere konkretne rešitve, npr. to, da je v predmetniku celo po 34 ur pouka na teden, čeprav so učenci že zdaj preobremenjeni. Povsem drugačno od našega je pojmovanje pete zahtevnostne stopnje in izobraževanje zanjo: pri nas izobražujemo na tej ravni predvsem tehnike in sorodne poklice, po predlogu pa naj bi bilo to predvsem dopolnilno izobraževanje že zaposlenih ob delu ali iz dela za različne specializacije.

Predlog za nadaljnje izpopolnjevanje, usklajevanje in poenotenje usposabljanja, in izobraževanja od prve do pete zahtevnostne stopnje, o katerem smo že večkrat poročali, dozoreva zelo počasi. Pravzaprav o pravem dozorevanju težko govorimo, saj vsaka nova različica ponavlja stare napake in ne daje vtisa, da smo kaj bližje koncu. Vsaj tako je bilo z lanskoletno tretjo in z zdajšnjo četrto različico tega predloga. Ob prebiranju tega gradiva in zapisov iz različnih razpravljanj o njem, se težko ubraniti vtisa, da se nam obeta spet nov »jedrski« spopad: tudi pri izdelavi skupnih programskih jeder za osnovno izobraževanje in skupne osnove srednjega izobraževanja so se tako zvrstile venomer nove in »izpopolnjene« izdaje, ki so ohranile do kraja nekatera napačna temeljna izhodišča. Na koncu je tako nujno nastal javni spopad, ki je

vsilil nekaj korenitih sprememb v pogledih na materinščino v naših šolah.

Čudno telo je medrepubliško-pokrajinska komisija za reformo izobraževanja, v okviru katere nastajajo in zorijo navedeni dokumenti! Sestavljajo jo predstavniki najvišjih prosvetnih organov republik in pokrajin. Leta in leta se je komisija sestajala, spremljala reformne priprave in uvajanje usmerjenega izobraževanja v republikah in pokrajinah. Ni je motilo, da je šel vsak svojo pot, tudi v nekaterih sistemskih vprašanjih. Po mnogih letih, ko so v nekaterih republikah in avtonomnih pokrajinah diplomanti usmerjenega izobraževanja že daleč na univerzi, se je veter v medrepubliško-pokrajinski komisiji obrnil v nasprotno smer: prevladala je težnja po uniformiranju, po okvirno enotnih predmetnikih in učnih vsebinah. Zdaj bi radi odpravili vse razlike in vsilili vsem modele, ki so zrasli v razmerah določenega okolja. Enotnosti dajejo nekateri še političen prizvok: kdor se z njo ne strinja, nasprotuje »pravi« skupni, jugoslovanski poti.

Medrepubliško-pokrajinske komisije še ni izučila tudi druga trpka izkušnja z jedri. Tedaj se je pokazalo, da zdaj v kolikor toliko razvitih samoupravnih odnosih ni več mogoče odločati v ozkih krogih, mimo javnosti. Kljub temu ostaja razprava o zdaj že četrtem predlogu za izpopolnjevanje in poenotenje izobraževanja od prve do pete zahtevnostne stopnje v vseh republikah in pokrajinah le v krogu prosvetnih organov. Za predlog malo ali nič ne vedo v združenem delu, ki bo prvo plačalo davek za morebitne napake usmerjenega izobraževanja; zanj ne vedo učitelji srednjih in visokih šol, ki jih predlog neposredno zadeva.

Zagotovitev določene sistemске enotnosti usmerjenega izo-

braževanja (in to celotnega, ne samo začetnega usposabljanja in srednjega izobraževanja) je seveda nujna. O tem nihče ne dvomi. Zahteve znanstvenotehničnega, tehnološkega in družbenega razvoja so v bistvu enotne v vsej Jugoslaviji. Za enakim spričevalom bi moralo biti tudi približno enako znanje. Zagotoviti je treba prehodnost med šolami v medrepubliškem in pokrajinskem merilu. Da bi do tega prišli, pa moramo oblikovati prožen sistem usmerjenega izobraževanja — in to od spodaj navzgor, ne pa obrnjeno. Izhajati moramo iz dogovora o enotnih osnovah za razvrstitev poklicev, izdelati in uskladiti nomenklaturu poklicev, se dogovoriti, kaj je za enotnost bistveno in v čem so razlike upravičene. Namesto da bi drug drugemu vsiljevali svoje vzorce, bi morali ponuditi strokovno

utemeljene predloge in tudi sluhiti izkušnjam drugih, samokritični do svojih izkušnjam.

O teh predlogih naj čimprej razpravlja tudi združeno širšo javno razpravo pa naj usmerjala socialistična zveza. Zdajšnji predlog brzkone še dovolj zrelo gradivo za razpravo. Primeren naj bi bil še novi, hodnji predlog, če bodo avto delovna skupina prosvetnih delavcev SR Srbije, na prihodnji medrepubliško-pokrajinski komisije sprejemljivi za predloge. Tudi sama komisija bo nemara kaj več naučila iz sežnih analiz zdajšnjega stanja usmerjenem izobraževanju, ki ji ga pripravile v zadnjem črti republike in pokrajini.

Pot do bolj poenotenega usmerjenega izobraževanja torej še dolga.

J. V.

Bo novi dogovor prinesel izboljšanje?

Kaj meni zvezni odbor sindikata

Zvezni odbor sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi, ki se je sestel 2. marca t. l. v Beogradu, je opredelil naloge sindikata pri pripravi in uvajanju družbenega dogovora o dohodku, ki je v javni razpravi. Zvezni odbor je podprl prizadevanja po takem družbenem dogovoru, ki bo enotneje urejal pridobivanje in delitev dohodka in čistega dohodka ter delitev osebnih dohodkov in sredstev za skupno porabo. Delavci v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi upravičeno pričakujejo, da bo novi družbeni dogovor ustvaril boljše možnosti za ustrežnejše vrednotenje njihovega dela in da bo pripomogel k izboljšanju družbenogospodarskega položaja teh dejavnosti in njihovih delavcev.

Javna razprava o predlogu družbenega dogovora bo trajala dva meseca. V zveznem odboru so poudarili, naj pri tem sodelujejo tudi strokovni sindikati in pritegnejo k razpravi čim širši krog članstva. Ob sodelovanju svetov zveze sindikatov naj republiški in pokrajinski odbori vodijo razpravo o celotnem dokumentu, posebno skrbno pa naj obravnavajo načrtovanje, pridobivanje in delitev dohodka v vzgoji in izobraževanju, znanosti

in kulturi. V razpravi morajo poudariti zahtevo po enakopravnem družbeno-gospodarskem položaju teh dejavnosti njihovo povezanost s celotnim združenim delom in potrebo hitrejšem uveljavljanju svojih bodne menjave dela. Predlog družbenega dogovora vsebuje nekatera tvornostna določila.

Da bi bil predlog družbenega dogovora dostopen čim širšemu krogu prosvetnih, znanstvenih in kulturnih delavcev, naj bi ga objavili tudi prosvetni časopisi, njih naj bi našla odmev tudi javna razprava.

Zvezni odbor sindikata je seji sprejel tudi program dela do to leto. Zvezni odbor bo obravnaval več aktualnih vprašanj: organiziranost in delovanje sindikatov, samoupravno in interesno delovanje družbenih dejavnosti, izvajanje dolgoročne programa stabilizacije v teh dejavnostih, pripravo srednjeročnih načrtov 1986—1990 v teh dejavnostih, sistem solidarnosti v osnovnem šolstvu, gmotni položaj prosvetnih glasil in njihov vloga v sindikalnem gibanju in v posvetovanju, nekaj sestankov sekcije prosvetnih glasil in nekaj mednarodnih srečanj.

DJORDJE DJURIC

Za pomoč starejšim in invalidom

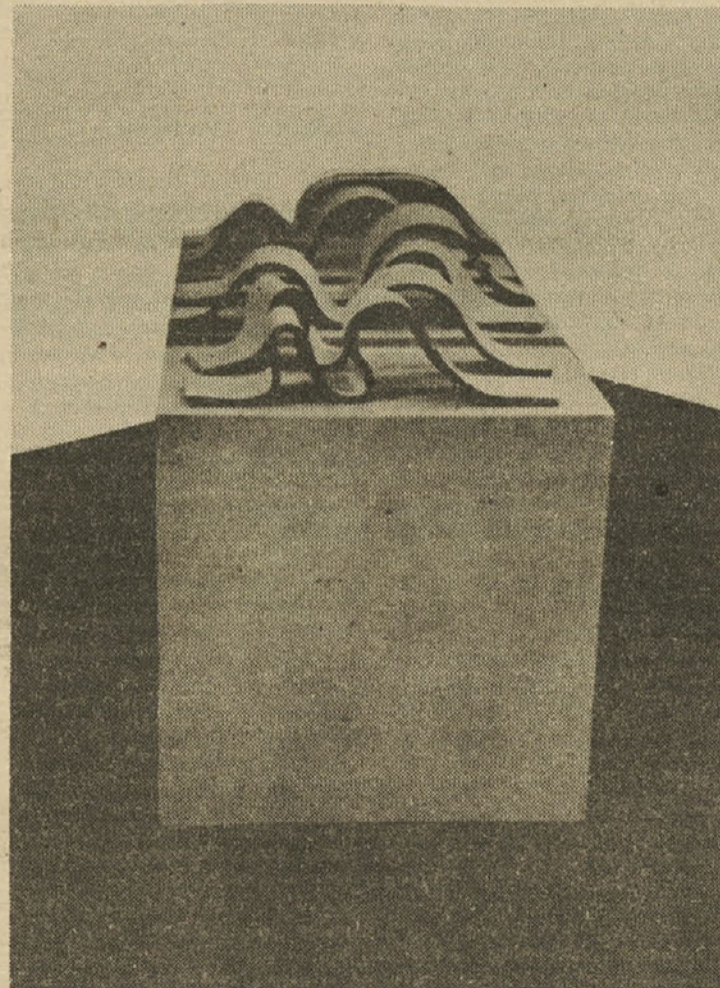
Tekmovanje v krajevnih skupnostih, najboljši bodo nagrajani

Predsedstvo Skupščine Rdečega križa Slovenije je v počastitev 40-letnice svojega delovanja v sodelovanju z ZSMS, ZPMS in Loterijo Slovenije razpisalo tekmovanje pionirjev, mladih članov Rdečega križa in mladine za pomoč starejšim ljudem, invalidom in drugim, ki potrebujejo pomoč. S tekmovanjem želi Rdeči križ razvijati in pospeševati razne oblike pomoči starejšim in invalidom ter drugim v krajevni skupnosti, kjer živijo.

Tekmovanja v krajevni skupnosti se lahko udeležijo pionirski odredi, aktivni mladih članov RK in mladine, osnovne mladinske organizacije v osnovnih, srednjih, višjih in visokih šolah, delovnih organizacijah in v krajevnih skupnostih pa tudi posamezniki. Na tekmovanju bodo ocenjevali določene oblike pomoči (pripravljanje kurjave, urejanje vrtov in okolice, sajenje drevev, preskrbo s hrano, drobna gospodinjinska dela, pospravljanje gospodinjinskih prostorov ipd.).

Tekmovanje, ki se je začelo 1. februarja, bo trajalo do dneva solidarnosti, 26. julija 1984. Krajevne organizacije Rdečega križa vpišejo vse dejavnosti sprti dnevnik dela, o njih pa bodo vsi mesec poročale občinskim odborom Rdečega križa, le-ti pa bodo pripravili poročilo o poteku tekmovanja za predsedstvo Skupščine Rdečega križa Slovenije 1. sicer 20. marca, 20. aprila, 20. junija, zadnje poročilo pa bodo občinski odbori morali poslati najkasneje do 26. julija, dneva solidarnosti. Predsedstvo skupščine RK Slovenije bo objavilo rezultate tekmovanja ob dnevu pionirjev, 29. septembra 1984. Denar za izvedbo tekmovanja in za nagrade bo prispevala Loterija Slovenije. Nagrajene bodo najprizadenejše skupine (66) posamezniki.

Poleg številnih praktičnih in grad bodo 40 najdejavnejših tekmovalec nagradili z desetimi dnevni letovanjem v Mladinskem zdravilišču in okrevališču Rdečega križa Slovenije na Debelem rtju.

Plastika v akvarelni tehniki je delo mlade ak. slikarke Milene Gregorčič, ki se že uspešno uveljavlja. Njeno razstavo si lahko ogledate do konca marca v trgovini Lerota na Trgu revolucije 2 v Ljubljani.

Razstava

V Muzeju ljudske revolucije Slovenije si lahko ogledate razstavo Graditev nove Jugoslavije 1941-1945, ki jo je pripravil Muzej revolucije narodov in narodnosti Jugoslavije iz Beograda.

V prostorih Muzeja ljudske revolucije Slovenije je na ogled tudi stalna razstava o predvojnem revolucionarnem delavskem gibanju in narodnoosvobodilnem boju v Sloveniji.

Muzej je odprto od toka do petka od 10. do 18. ure, v soboto od 10. do 13. ure in od 15. do 18. ure, v nedeljo pa od 10. do 13. ure.

Več znanja — več samozavesti

Kaj menijo teoretiki in praktiki o višješolskem izobraževanju vzgojitelja predšolskih otrok

V tej številki spet objavljamo odgovore naših sodelavcev, dodajamo pa kritično oceno dr. Ludvika Horvata s Filozofske fakultete v Ljubljani in mnenje Ane Četkovič, ravnateljice Vzgojno-varstvene organizacije Anice Černejeve iz Celja. V eni izmed prihodnjih številk pa bomo spregovorili o težavah, ki pestijo naše vrtnice in ovirajo vzgojno delo s predšolskimi otroki.

Novo znanje kot dosežek raziskovalnega dela naj bo vsebina strokovnega izpopolnjevanja

Vzgojiteljevo delo postaja vedno zahtevnejše, zato bomo morali v prihodnje nameniti še večjo pozornost strokovnemu izpopolnjevanju, pa tudi splošnemu izobraževanju vzgojiteljev. Kako bi lahko to najbolje izpeljali?

VELJKO TROHA: — Ne moremo biti zadovoljni s sistemom strokovnega izpopolnjevanja; to ne velja samo za področje predšolske vzgoje, temveč tudi za druga področja. Menim, da bi višješolski program lahko prispeval tudi h kakovostnemu strokovnemu izpopolnjevanju vzgojiteljev predšolskih otrok. Organizacija, ki bo izvajala višješolski program, naj bi bila hkrati tudi temeljna nosilka strokovnega izpopolnjevanja vzgojiteljev. Ob preučitvi in načrtovanju strokovnega izpopolnjevanja naj bi povezovala tudi dozdajšnje nosilce. Pri tem se moramo izogniti razdobljenemu strokovnemu izpopolnjevanju na posameznem področju, ki jih neusklajeno organizirajo in izvajajo različni nosilci. S takim načinom dela namreč nehoti ustvarjamo vtis, da so ena področja pomembnejša od drugih. Vedeti je treba, da so programi družbenopolitičnih, strokovnih in pedagoških znanj nedeljiva celota.

Višja šola bo lahko opravljala to vlogo le, če bo tudi sama ustvarjala novo znanje na področju predšolske vzgoje. Novo znanje kot dosežek raziskovalnega dela v predšolski vzgoji naj bi postalo vsebina strokovnega izpopolnjevanja in permanentnega izobraževanja vzgojiteljev. To bo izredno zahtevna naloga za višjo šolo. Povedati pa je treba, da bo le tako oblikovala svojo kakovostno podobo: ne bo le izvajalka pedagoškega procesa, postala bo hkrati ustvarjalnica novega znanja, ki ga bo vtakala v programe strokovnega izpopolnjevanja.

NUŠA KOLAR: — Sam razvoj predšolske vzgoje, pa tudi drugih, zlastih mejnih področij vzgoje in izobraževanja zahteva nenehno skrb za izpopolnjevanje delavcev na tem področju — to pomeni tudi strokovno izpopolnjevanje ob delu. Menim pa, da bi morala biti izobraževanje s šolanjem in strokovno izpopolnjevanje le dva obdobja enotnega in neprekinjenega procesa. Tako bi morali v globalno načrtovanje programa usposabljanja vzgojiteljev zajeti in seveda uresničevati posamezne, časovno opredeljene cilje, tako šolanje, kot tudi nadaljnega izobraževanja, to pomeni strokovnega usposabljanja ob delu.

BORUT STRAŽAR: — Vedeti je treba, da redni program izobraževanja vzgojiteljev (tako kot katerikoli drugi) ne more dati vseh potrebnih znanj za delo in da ga je treba dopolnjevati in posodabljati v procesu nenehnega izobraževanja in strokovnega izpopolnjevanja.

Vzgojno-varstvene organizacije prek njihovih strokovnih združenj (Skupnost VVO Slovenije) in kadrovske šole je treba zadol-

žiti, da skupaj z Zavodom SRS za šolstvo pripravijo in izvedejo vsako leto program izpopolnjevanja. Ta program naj bi zasnovali in izvajali ciklično, tako da bi v rednem izobraževanju pridobljena znanja dopolnjevali z novimi spoznanji pedagoške teorije ter jih posodabljali glede na družbene potrebe in na pomen predšolske vzgoje v družbenem življenju. Skrb za strokovno izpopolnjevanje naj bi prevzelo neko stalno telo, ki bi ga sestavljali predstavniki vseh zainteresiranih dejavnikov izobraževanja. Za izvedbo nalog, ki bi jih opredelilo navedeno telo, naj bi bile odgovorne kadrovske šole (srednje vzgojiteljske šole in pedagoški akademiji).

MAJDA VUJOVIČ: — Želim, da bi se že v šolskem letu 1984-85 začelo višješolsko izobraževanje vzgojiteljev ob delu. V prvem obdobju naj bi imeli prednost pri vpisu kandidati, ki delajo v vrtcih, in imajo opravljen strokovni izpit. Prilagojeni program za študij ob delu mora nastati na temelju natančne ugotovitve ravni in obsega poprejnega izobraževanja (4 ali 5-letne vzgojiteljske šole). Delovno skupino za pripravo prilagojenega programa naj poleg učiteljev pedagoških akademij sestavljajo tudi učitelji vzgojiteljskih šol in praktiki. Študij naj bo organiziran po sodobnih andragoških metodah. Tečajna oblika bo verjetno najustrenejša, šolanje pa bo treba tudi krajevno in časovno prilagoditi vzgojiteljem. Izvajalci programa in vsi zainteresirani bi morali nameniti posebno pozornost kakovosti šolanja, njegovi racionalnosti glede na čas in potreben denar. Čimprej bi morali pripraviti programe za permanentno izobraževanje, ki naj bodo sodobni in prilagojeni potrebam prakse. Vzgojno-varstvene organizacije se niso strinjale, da bi v ta namen združevale sredstva prej, preden bodo seznanjene s programi. V komisiji za pripravo programov permanentnega izobraževanja bi morali imeti odločilno besedo praktiki. Preverjati bi bilo treba učinke tega izobraževanja; potrdila, ki bi jih kandidati prejeli, bi se morala upoštevati tudi pri posamezni obravnavi o formalnem izobraževanju. Želimo, da bi se usposabljanje vzgojiteljev tudi materialno stimuliralo v sistemu delitve po delu.

SONJA TASEVSKI: — Splošno izobraževanje naj bo zajeto čimveč že v redni program, saj prav pri tem opazimo največje pomanjkljivosti, še posebej pri naravoslovno tehničnih predmetih. Prizadevati si moramo za permanentno izobraževanje in spremljati vse novosti na področju predšolske teorije in prakse. Tovrstno usposabljanje bi bilo najbolj učinkovito, če bi ga prevzele kadrovske šole, ki imajo na voljo strokovno usposobljene učitelje. Prav bi bilo, da bi se v tovrstno izpopolnjevanje vključile tudi visokošolske organizacije.

Dober zgled je Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, ki je pripravila uspešen seminar s praktičnimi vajami, in povabila k sodelovanju tudi vzgojiteljice predšolskih otrok.

Zelim opozoriti še, da je v strokovni periodiki (Sodobna pedagogika ter Vzgoja in izobraževanje) namenjeno premalo prostora strokovnim članom s področja predšolske vzgoje.

DR. LUDVIK HORVAT

Ali je to tisto pravo?

Ko sem prejel pismo uredništva s priloženimi okvirnimi vprašanji o predlogu vzgojno-izobraževalnega programa za vzgojitelja predšolskih otrok na višji stopnji, sem dolgo odlašal, premišljeval o tem, ali naj sploh odgovorim in končno le napisal tole besedilo. Imam veliko neprijetnih izkušenj; kadar želim kaj povedati o problemih dela s predšolskimi otroki, razglasijo nekateri »odgovorni in pristojni« to za provokativno, žaljivo ali za celo strokovno oporečno. Tako postane človek sčasoma vse bolj previden. Zato sem naredil tudi ta uvod, ker bom na zastavljena vprašanja povedal nekaj svojih misli, ki za marsikoga ne bodo najbolj prijetne in že zdaj vem, da bodo najbrž izzvale hude odzive.

Teško bi odgovoril smiselno po vrstnem redu, kot je postavilo vprašanja uredništvo. Zato bom stvari povedal v svojem zaporedju in pri tem pazil, da bom odgovoril na vse tisto, kar sem bil vprašan. Tako bodo bralci lažje oblikovali stališča do mojih sodb. Ali je to tisto pravo, kar lahko označimo kot dober program za usposabljanje vzgojiteljev predšolskih otrok? Na to ni lahko odgovoriti. Po desetih letih dela na fakulteti imam izkušnje, da je čisto program eno in vzgojno-izobraževalni proces nekaj povsem drugega. Kljub vsemu, če sem odkrit in pošteno povem svoje mnenje, moram zapisati, da to ni tisto, kar sem pričakoval in tudi ne verjetno tisto, kar bi potrebovali za smiselno, učinkovito in celostno usposabljanje vzgojiteljev predšolskih otrok na višji stopnji.

Veseli me, da pri zdajšnjem načinu izobraževanja v zasnovi usmerjenega izobraževanja končno le ni več dvomov o tem, da vzgojitelj predšolskih otrok potrebuje kakovostno višješolsko izobrazbo. Ne le zato, da je po izobrazbenem položaju izenačen z učiteljem v osnovni šoli, temveč zaradi narave zahtevnega in odgovornega dela, ki ga opravlja v našem vzgojno-izobraževalnem procesu. Mnogokrat trdim, da dela pedagoških delavcev v naši družbi ne vrednotimo najbolj pošteno in celostno. Vzgojiteljice pa so prav gotovo najizrazitejše predstavnice, ki dokazujejo, da je to res.

Menim, da vsega le ne bomo mogli v našem sistemu predšolske vzgoje in varstva otrok reševati z izobraževanjem vzgojiteljev na višji stopnji. V naši predšolski vzgoji je prav človeški dejavnik najbolj izkoriščen, v njem je najmanj »rezerv«. Zahteve do vzgojiteljev so že zdaj prevelike in na njih se marsikaj lomi pa tudi zlomi. In kaj jim daje družba? Osebnih dohodki večine vzgojiteljic so pod republikim povprečjem, v vzgojno-varstvenih organizacijah nismo razvijali strokovnih svetovalnih skupin podobno, kot smo jih v osnovni šoli, število otrok v skupinah pogosto tudi zaradi ekonomskih razlogov presega vse razumne meje in še bi lahko naštevali. Ali so »inšpekcije« Zavoda SRS za šolstvo z njihovimi svetovalci res prava pomoč pri boljšem uresničevanju vzgojno-varstvenega načrta? Pa naj se tem ljudem reče svetovalec ali, kot se sliši naokrog, inšpektor s posebnimi pooblastili.

In kaj nam prinaša predlog programa za usposabljanje vzgojiteljev predšolskih otrok? Veliko nam mora pomeniti že to, da je nastal na višji ravni in da smo širšo družbeno skupnost končno prepričali, da se bo v bližnji prihodnosti to izobraževanje tudi začelo. To pa še ne sme pomeniti, da smo lahko zadovoljni z vsem, kar nam nekdo »postavi na mizo«.

Sestavljavcem predloženega programa zamerim njihovo sa-

mozaverovanost ali naivnost, ne vem, kako bi temu rekel. Ni mi jasno, zakaj si niso ogledali številnih programov za ta profil na vseh pedagoških akademijah po Jugoslaviji (le Slovenija je bila do zdaj izjema) in jih tudi vsaj malo preštudirali; lahko bi celo zbrali strokovna mnenja in izkušnje iz drugih republik. Ne začne se vse v Sloveniji, kot nekateri vse preopogosto mislijo. Pa tudi ne bi bilo slabo, če bi pogledali v strokovno literaturo in videli, kakšne probleme imajo v zvezi s tem še drugi civilizirani narodi po Evropi, če že ne rimumo v ZDA ali SZ, kar radi počenjamo. Tako bi se izognili največjim napakam (ali jih vsaj omilili) v osnovi tega programa. To sta predvsem dve glavni napaki ali problema tovrstnega izobraževanja, ki se jima niso mogli izogniti tudi naši sestavljavci programa. Program je bolj ali manj pripravljen po podobi zdajšnjih pedagoških akademij v naši republici, ki bosta program tudi izvajali. To kaže tako predmetnik kot tudi vsebina posameznih predmetov. Videti je, da bomo izobraževali prihodnje vzgojitelje po neki odtujeni podobi, odmaknjeni od resničnega dela v praksi. Izkušnje številnih pedagoških akademij v Jugoslaviji in tudi v tujini so to do zdaj že potrdile; to pa bi res lahko že pred začetkom programa upoštevali in se tako izognili pasti.

Druga past izhaja iz prve. Ker imajo zdajšnje pedagoške akademije pedagoško-strokovne delavce predvsem ali celo izključno za osnovnošolsko področje, kaže program, ki je sicer namenjen vzgojitelju predšolskih otrok, neko podobnost, da ne rečem podaljševanje programskega modela za osnovnošolskega učitelja. To je zelo huda napaka v zasnovi tega programa, ki ga precej razvrednoti. V času, ko smo nezadovoljni z izobraževanjem učiteljev, skušamo le-ta v osnovnih zamislih nekritično prenašati še na vzgojitelje predšolskih otrok. Tudi to napako so v strokovni literaturi drugod v Jugoslaviji že zdavnaj ugotovili.

K temu lahko dodamo še tretji očitek, ki ga drugje v Jugoslaviji niso ugotovili, se pa pri našem programu zelo lepo vidi. Stalno se kaže nagnjenje k »podaljševanju nekdanje petletne nesrečne in idealne vzgojiteljske šole« v šesto leto; to pa so pokazale tudi prve razprave pred nekaj leti.

Predmetnik je prenatrpan s številnimi zelo parcialnimi predmeti, ki bodo kaj malo pripomogli k smiselnemu strokovnemu izpopolnjevanju vzgojiteljev predšolskih otrok. V programu so posamezni predmeti, ki jih v taki zasnovi in na tej stopnji izobraževanja nimajo nikjer v svetu ali drugje v Jugoslaviji; le-ti čisto zrcalijo neke proste zmogljivosti na prihodnjih solah, ki bodo ta program izvajale. Vprašujemo Posebno izobraževalno skupnost za pedagoško usmeritev, zakaj v delovne komisije ni vključila nobenega strokovnjaka s Filozofske fakultete v Ljubljani, ki je matična visoka šola za več strok v naši republici in poleg Pedagoškega inštituta glavna raziskovalna ustanova za psihični razvoj in zasnovo predšolske vzgoje pri nas. Komisije sestavljajo le praktiki in učitelji posameznih predmetov v zdajšnjih srednjih šolah in učitelji iz obeh pedagoških akademij. Kljub pripombam strokovnega sveta pri prej omenjeni posebni izobraževalni skupnosti opozarjam na vprašanja, ki se mi zdijo v tem programu zanemarljiva. To so vprašanja mentalne higiene, mentalne preventive, otrokovih socialno-kulturnih potreb in podobno. Ne morem se znebiti občutka, da v programu ni prostora za usposabljanje

vzgojitelja o tem, kako zadovoljevati otrokove potrebe, kako ustvariti partnerske odnose z otroki, s starši in širšim socialnim okoljem. Namesto tega je poudarjena snov iz pedagoške metodologije, motorike, velika pozornost je namenjena izbranim poglavjem iz slovenske slovnice, naravoslovju, tujim jezikom in tako naprej.

Niti iz predmetnika niti iz vsebin ni mogoče razbrati, da se skozi ta program uveljavljajo tudi vsebine o oblikah predšolske vzgoje zunaj vrtcev. To so trenutno temeljne usmeritve v svetu in to poudarja tudi naš zakon o predšolski vzgoji, ko omenja vzgojno-varstveno organizacijo kot nosilko vzgojnih prizadevanj za vse predšolske otroke v svojem okolju (recimo v krajevni skupnosti). Dvomim, da so sestavljavci programa poznali glavne sklepe jugoslovanskega posvetovanja o problemih izobraževanja kadrov za neinstitutionalne oblike predšolske vzgoje pri nas (Novi Sad, 1982).

To so le načelne pripombe. Ne bi se rad in tudi možnosti nimam za to (uredništvo prosi odgovor le na treh tipkanih straneh, kar sem močno presešel), da bi se

ANA ČETKOVIČ

Izobrazba — dobra naložba

Preobrazba srednjega šolstva v srednje usmerjeno izobraževanje je spremenila tudi poklicno usposabljanje vzgojiteljev. Pred tem so se za poklic usposabljevali pet let, zdaj je tovrstno izobraževanje skrajšano v resnici na dve leti. Močno sta se skrčila vsebina in obseg strokovno teoretičnega in praktičnega usposabljanja. Uresničila se je bojazen, da bo usmerjeno izobraževanje slabše usposabljalno vzgojitelje za poklic, to pa je potrdila tudi praksa. Pomanjkljivo poklicno usposobljenost bi morda lahko delno rešili s pol do enoletnim pripravništvom ob neposrednem delu z mentorji, ki bi morali biti bolj usposobljeni (in bolje nagajevani). Ta rešitev pa bi bila enostranska in brez prihodnosti, povečala pa bi se tudi denarne obveznosti.

Program ustreznjega, višješolskega izobraževanja vzgojiteljev predšolskih otrok, o katerem pravkar razpravljamo, je dobra sinteza vseh prejšnjih predlogov in dopolnitev, ki jih je naredila praksa. Višješolski študij bo omogočil vzgojiteljem (morda v prihodnjem tudi vzgojiteljem!), da si bodo pridobile več kakovostne splošne izobrazbe in hkrati več strokovne teoretične usposobljenosti.

Vzgojiteljice menijo, da je predmetnik primerno sestavljen, opozarjajo pa, da bo treba že na srednji stopnji tovrstnega izobraževanja nameniti več pozornosti estetsko vzgojnemu predmetom (jezikovni, glasbeni, likovni in plesno gibalni vzgoji) in praktičnemu usposabljanju pri teh predmetih. Le tako bodo srednješolski, ki se bodo odločali za vzgojiteljski poklic, ustrezno seznanjeni z zahtevami prihodnjega dela v vzgojno-varstveni organizaciji.

Če sprejmemo resnico, da je izobrazba dobra družbena naložba, in da je obdobje predšolske vzgoje najpomembnejše za otrokov razvoj, ne smemo več odlašati z višješolskim izobraževanjem vzgojiteljev, sicer bomo še povečali škodo, ki smo jo že doslej storili.

Če primerjamo vzgojiteljice, ki so se izobraževale po prejšnjem sistemu pet let, z zdajšnjimi, ki se izobražujejo v štiriletni usmerjeni šoli, opazimo kar precej razlik. Poleg manjše osebne zrelosti opazimo tudi, da so manj praktično usposobljene za poklic. Prejšnje vzgojiteljice so namreč bolj obvladale otroško

podrobneje spuščal v slabosti programa, in teh ni malo. Omenim lahko le najpomembnejše: zakaj slovenski jezik v taki obliki in zakaj ta snov ni smiselno vključena v predmet jezikovne vzgoje, ki pa ima le skromno število ur (60); Zakaj se nekatere vsebine celo štirikrat ponovijo pri pedagoških predmetih; zakaj so praktiki posebni predmeti, ločeni od specialnih metodik; zakaj je tako malo prostora za pedagoško psihologijo s tako nereprezentativnimi vsebinami za predšolsko vzgojno-izobraževalno področje; zakaj...

Res škoda, da ni prostora za natančno razčlenitev in navajanje posameznih zgledov, ki bi ponazorili povedano. Marsikaj je še v tem programu spornega, takega, kar bi se dalo le z malo truda in dobre volje popraviti in spremeniti, zato tega ne omenjam posebej. Kljub vsemu pa moram izreči sestavljavcem priznanje za opravljen delo. Glede na svoje specialnosti in interese so tudi na tem področju pošteno opravili delo. Tistih hudih napak pa najbrž niso naredili hote ali pa so bili preveč vezani na svoje domače hiše.

Pa brez zamere!

Menim, da bi moral višješolski program izobraževanja vzgojiteljev poskrbeti za nepretrgano usposabljanje od srednje k višji stopnji izobraževanja. Srednja stopnja bi namreč morala dati učencem temeljno znanje iz strokovnih predmetov, omogočiti bi jim morala nenehen stik s prakso. Poleg tega, da bo višješolsko izobraževanje omogočilo boljše znanje, bo hkrati rešilo še problem odvečnega števila vzgojiteljev, ker bodo pri izbiri že na srednji stopnji izobraževanja izločili manj uspešne. Le-te pa bi se lahko usposabljevale za varuhinje.

Vzgojiteljice bi bilo treba postopno vključevati v izobraževanje ob delu in iz dela. Prav bi bilo, da bi se vzgojiteljicam z daljšo delovno prakso (npr. 15 let — tistim, ki imajo petletno srednjo šolo), priznala višja izobrazba, druge pa naj bi se izobraževale ob delu.

Menim, da bi prednost pri izobraževanju ob delu morali imeti vodilni vzgojno-varstveni delavci in mentorji. In kako je v predšolski pedagoški praksi? Od vzgojiteljev pričakujemo čedalje več, hkrati pa jim dajemo zmeraj manj možnosti, da bi uspešno delali. To je nerazumljivo protislovje: pedagoški normativi so se povečali in sicer od največ 24 na 30 otrok v oddelku, krčijo se prostorske možnosti, iz dneva v dan pa se slabšajo tudi gnotne razmere.

Ne glede na težke gospodarske razmere menim, da bi vendarle morali več vlagati v vzgojno-izobraževalno področje, in ne bi smeli pozabljati na otroka, ki ga danes vzgajamo in izobražujemo za — jutri.

Gradivo pripravila
TEA DOMINKO

razpravljamo

Učitelj — dnevni odmor — podružbljena šola

Premalo smo se poglobili v Zakon o osnovni šoli, v Zakon o delovnih razmerjih ter v Smernice za delo osnovnih šol. Nismo dovolj razmišljali o zahtevnosti in pomenu dela, ki ga opravljamo prosvetni delavci v vzgojno-izobraževalnem procesu in zunaj njega. Nismo se potrudili poiskati skupnih točk v omenjenih aktih. Naše razmišljanje, pa tudi razmišljanje komiteja za vzgojo in izobraževanje in pravnikar, tovariša Vilija Veršaja, še zmeraj kaže slabo poznavanje življenja in dela v osnovni šoli: izvajanje pouka v šoli in pisanje priprav doma. To naj bi bilo dokaz na deljen učiteljev delovni čas! Nič ne uvidi celotnosti tega dela in ne upošteva, da je osnovna šola organizacija posebnega družbenega pomena, ki zahteva celega človeka — tudi njegov prosti čas. Prosvetni delavec ne more izvajati neke druge popoldanske obrti, ker mora biti na voljo šoli ves dan, ker ga vsega vzame šola!

Strinjam se z navedbami tov. J.P. v 4. številki Prosvetnega delavca in z njegovim dokazovanjem, da učiteljev delovni čas ni deljen. Rada bi dodala še nekatere podkrepiteve, ki bodo pomagale odpraviti dvom o pravici učiteljev do dnevnega odmora, vštete v 42-urni tedenski delovni čas.

Izdali smo si republiški samoupravni sporazum o osnovah in merilih razporejanja čistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodek. V njem smo nekatera dela v osnovni šoli časovno ovrednotili. S pomočjo teh si na začetku šolskega leta »naberemo« delo, s katerimi bomo dosegli »poln« delovni čas — 2184 ur na leto. Kar pikolovsko dosledni smo pri nadziranju vsakega posameznika, če je opravil vse v letnem načrtu zapisane ure, in če jih ni, mu hitro znižamo osebni dohodek. Kajpak se ne zavedamo, da s takim »merjenjem« pedagoškega dela ne bomo uresničili zahteve po podružbljanju osnovne šole. Šola se ne bo zllila z okoljem, učitelj se ne bo strokovno izpopolnjeval, še naprej se bo delil med delo v šoli in delo doma. Nerazumno drobnjakarska merila namreč ne zajemajo bistva angažiranega učiteljevega dela, ne motivirajo učitelja za opravljanje številnih dejavnosti in nalog sodobne, podružbljene šole. Enega od dokazov, da je to res, poiščimo v Smernicah za delo osnovnih šol (Zavod SRS za šolstvo 1982). Med naštetimi dejavnostmi so časovno ovrednotena le nekatera dela, npr. pouk, dodatni pouk, dopolnilni pouk, interesne dejavnosti. Tiste naloge, ki so tako zelo pomembne za angažirano, podružbljeno šolo, pa časovno niso ovrednotene. Navedimo le nekatere: kulturni, naravoslovnih dnevi, delovne akcije in drugo družbeno potrebno delo, samostojno delo učencev, zdravstveno varstvo učencev, delo z otroki delavcev, ki se vračajo z začasnega dela v tujini, sodelovanje

osnovnih šol med seboj ter z drugimi organizacijami, skupnostmi, društvi.

V 4. številki Prosvetnega delavca smo si prebrali smernice za podružbljanje osnovne šole. V njih je zapisano: »Učitelji so v okviru šole temeljni uresničevalci razvojno preobrazovalnih procesov in torej tudi procesov podružbljanja vzgojno-izobraževalne dejavnosti. Njihova vloga je v teh procesih bistvenega pomena.« Bogata je torej paleta del, ki jih učitelj mora opraviti, pa si časa, ki ga je porabil za to, ne bo mogel nikamor vpisati.

V komentarju 81. členu Zakona o delovnih razmerjih preberemo: »Razporeditev odmora med delom je pomembna za rekreacijo delovne zmogljivosti delavcev in prav tako za doseganje uspehov pri delu in za preprečevanje nesreč pri delu.« Mar naj to za učitelja ne velja?! Kako naj bo preobremenjen, zgaran, živčen, nezadovoljen učitelj ustvarjal, sproščen, predan pedagoškemu delu v šoli in zunaj nje?

Naštetimo še nekaj del učiteljevega delovnika:

— Po opravljenih petih, šestih urah pouka se mora, duševno in živčno izčrpan, napotiti domov. V šoli ni prostora za opravljanje drugih del za šolo.

— V šolo se mora vračati na strokovni študij, učiteljske konference, interne aktivne, roditeljske sestanke, govorilne ure, krožke, na sestanke komisij za sestavljanje samoupravnih aktov šole, za delo v civilni zaščiti, v narodni zaščiti... Tudi za pot nazaj je potreben čas!

— Zaradi narave dela v šolah mora opraviti velikokrat več dela, kakor bi ga sicer v osemurnem delovniku.

— Med presledki učnih ur (ki za učitelja nikakor niso odmor!) mora opraviti razna drobna dela, kot so dežurstvo, pobiranje denarja, izvajanje rekreativnega odmora, pomoč pri zbiranju starega papirja, priprava učnih pripomočkov itd.

— Učenci tekmujejo za razne značke: športne, prometne, bralne: Učitelj organizira, preveri, zapiše!

— Učitelj naj nikakor ne odkloni sodelovanja v krajevni skupnosti, družbenopolitičnih organizacijah, v samoupravnih organih učencev, šole itn.

In zdaj k bistveni ugotovitvi: učitelj dela v posebnih delovnih razmerah. Topa je vsebina druge polovice spornega stavka v 81. členu Zakona o delovnih razmerjih. Zakaj zakonodajalec med taka dela ni vpisal dela v vzgoji in izobraževanju? Dva vzroka sta mogoča. Prvič: zakonodajalec je v komentarju zapisal, da sem sodijo »zlasti«, kar pomeni, da ni naštel vseh. Drugič: očitno tudi zakonodajalec ne pozna dovolj vzgojno-izobraževalnega dela.

FRANJA ZORMAN

Izkušnje in dileme pri prenavljanju življenja in dela osnovne šole v elementarnem razredu

Prve naloge uspešno opravljene

V šolskem letu 1983/84 se je začela prenova slovenske osnovne šole. Njen temeljni namen je tesneje povezati šolo z življenjem, z učnimi vsebinami, z metodami in oblikami vzgoje in izobraževanja učencev. Potrebno je predvsem učinkovitejše vzgajanje mladega rodu. Pri tem mora šola storiti svoje, bolj pa se bo morala tudi povezovati s starši svojih učencev, kajti le enotnost in trdnost družinske in funkcionalne vzgoje lahko dajeta pričakovane uspehe. Nepogrešljiva je tudi tesnejša in stalna povezava šol z organizacijami združenega dela v okolju, pri čemer ni v ospredju le soodgovornost za vzgojo mladine, temveč tudi vzgoja za dobro gospodarjenje, za vzajemno sodelovanje ter vzgoja poklicnih interesov in razvijanje nekaterih specifičnih sposobnosti pri delu mladega rodu.

Prenovljeni učni programi so zasnovani tako, da bo v šoli posledaj lahko malo manj stiske s časom in bodo bolj zaživele

Prilagodljive obdobje so mnoge elementarke prilagajale zahtevam prenovljenega učnega načrta in skušale zglediti prehod iz zahtev in metod dela predšolske vzgoje v šolski način dela. Začetne učne ure so bile sestavljene iz več menjajočih se dejavnosti, usmerjenih k smotru. Tako so bile pri pouku pogostejše prvine iger, telesne vzgoje in petja. Otroci so večkrat delovali v skupinah, kot so bili tega vajeni v vzgojno-varstvenih organizacijah.

V nekaterih šolah pa se ni nič spremenilo: vstop v šolo je pomenil začetek pospešenega dela v tipično šolskem slogu. Zdi se, da so ponekod celo kaj kmalu po začetku pouka začeli razvrščati učence po dosežkih in uspešnosti. Mesto učenca na rezredni lestvici je označeno z vrsto simbola, ki ga prejme. V pretežni večini pa imajo seveda simboli pravo vlogo, vlogo spodbude: otrok jo prejme, ker se trudi in tako napreduje.

(Foto: Rajko Ranfl, član DLO Slovenije)

učinkovite sodobne oblike in metode dela. Obenem bo več časa za dobro razpravljanje, za upoštevanje izkušenj učencev in za oblikovanje stališč. V tem pa je precejšen del vzgoje. Poglobljeno raziskovalno, ustvarjalno in vzgojno delo bodo podpirali naravoslovnih, kulturnih in športnih dnevi in dnevi družbeno potrebnega dela.

Del vsega tega poskušamo uresničevati že letos. Prenovljeni učni načrti so že v rabi v 1., 2. in 3. razredu.

O vsem, kar terja novega in poglobljenega to šolsko leto od učiteljev 1., 2. in 3. razreda, smo se izčrpno in kritično pogovorili na polletnih strokovnih aktivih, organiziranih za območje ljubljanske organizacijske enote Zavoda SRS za šolstvo.

V tem zapisu bomo spregovorili le o dilemah, izkušnjah in stališčih, izraženih na aktivih učiteljev 1. razreda.

Elementarke sprejemajo in podpirajo prenavo. Res pa je, da se del učiteljev boji slediti manjši storilnosti usmerjenosti, ki jo omogoča in terja prenovljeni učni načrt, da bi ostajalo več časa in možnosti za opazovanje, poglobljene pogovore, za oblikovanje stališč in za ravnanje v ta namen. Učitelji, ki kasneje prevzemajo njihove učence, cenijo predvsem to, koliko so jih v 1. razredu naučili brati, pisati in računati.

Bojijo se, da niti učitelji niti starši ne bi verjeli, da je dovolj, če bodo zdaj učenci ob koncu prvega šolskega leta brali počasi oziroma da »si pridobijo tehniko glasnega in šepetajočega branja z vlečenjem glasov«, kot pravi končni smoter branja v učnem načrtu za 1. razred (glej Predmetnik in učni načrt osnovne šole 1983, str. 9).

sti na delovni zvezek za spoznavanje narave in družbe. Izkušnje kažejo, da ga bo treba popraviti, njegov obseg pa skrajšati. Uskladiti bi morali tudi oba delovna zvezka za slovenski jezik in ju vsebinsko bolj povezati z učno snovjo spoznavanja narave in družbe za 1. razred. Menijo, da je preveč prostora namenjenega pravorečju. Berilo za 1. razred je že staro in potrebno temeljite prenovne.

Ker postajajo učbeniki in delovni zvezki vse dražji, bi morali po mnenju učiteljev kritično presoditi njihov obseg. Vprašanje je, ali so delovni zvezki potrebni in nujni, tako obsejni kot so zdaj tudi pri enournih predmetih, kakršen je glasbena vzgoja. Z narščanjem števila učnih in delovnih pripomočkov učencev postajajo tudi njihove šolske torbe vsako leto težje.

Marsikaj, kar naj bi zdaj opravili delovni zvezki, bi lahko opravili učni pripomočki, katerih vloga presega individualno rabo in so lahko uporabni tudi za delo skupin učencev ali za frontalno delo s celotnim razredom. To so didaktično in estetsko ustrezne slike ali fotografije večje velikosti in zbirke učnih listov različnih težavnostnih stopenj. Učni listi za slovenski jezik v 1., 2. in 3. razredu povečini ustrezajo vsem

tem zahtevam, vendar bi jih bilo treba obogatiti z dodatnimi stavčnimi in spisnimi sestavljanji in z učnimi listi za branje učencev 1. razreda. Podobno bi morali prilagoditi tudi učne liste za delo v 2. in 3. razredu.

Ob prvih kulturnih in naravoslovnih dnevih in dnevih družbeno potrebnega dela je bilo veliko iskanj, pa tudi dvomov in negotovosti. Večina elementarnih meni, da so ti dnevi omogočili veliko ustvarjalnosti in prinesli zadovoljstvo tako učiteljem kot učencem. Na sestanku aktivna je bilo predstavljenih veliko dobrih zamisli, ki jih bo mogoče uporabiti tudi v drugih okoljih, seveda prilagojeno razmeram. Z optimizmom lahko pričakujemo, da bodo nove dejavnosti v osnovni šoli vse boljše, ker bo več izkušenj, njihovo vlogo pa bodo vse bolj cenili tudi starši in delavci v združenem delu.

Lahko rečemo, da je volje za delo dovolj. Prenova življenja in dela osnovne šole ima podporo v njenih temeljnih nosilcih — učiteljih, morda za zdaj predvsem v zavesti, da je potrebna. Prve naloge so že uspešno opravljene. Prenovi je potrebna široka podpora in pomoč vseh, ki so kakorkoli povezani z osnovno šolo.

DARINKA SIVEC
HELENA VESELKO

Delo v aktivih postaja čedalje pomembnejše

Že nekaj let so sestanki učiteljev aktivna četrtih razredov v občini Vič-Rudnik izredno uspešni. Učitelji se sestankov redno in aktivno udeležujejo. Skupno rešujemo problematiko, ki je specifična za delo z učenci na tej starostni stopnji.

V letošnjem šolskem letu smo, seveda po poprejšnjem skupnem dogovoru, sklenili, da bomo vsaj nekoliko poenotili letne programe za tiste predmete, kjer se letni delovni načrt v prihodnjem šolskem letu delno ali popolnoma spremeni. Na zadnjem delovnem sestanku v mesecu decembru smo sprejeli letni delovni načrt za pouk spoznavanja narave. Ta sestanek pa ni bil zanimiv in uspešen samo zaradi takih skupnih stališč, temveč zaradi izredno živahnega razpravljanja o delu in problemih, s katerimi se v zadnjem času ubadajo učitelji, da lahko uspešno opravijo zadane in zahtevane naloge.

Pogovarjali smo se o programih dela, to je o nekdanjih učnih načrtih. Ugotavljamo, da moramo učne oblike in metode dela v letnem načrtu preveč podrobno načrtovati, pa vendar vsi vemo, da moramo oblike in metode dela vedno prilagoditi sposobnostim učencev. Pred začetkom šolskega leta pa učencev in njihove dojemljivosti še ne poznamo. In ker je tako, menimo, da letna priprava dela ne bi smela biti tako obsejna, saj vse prvine pouka, metode in učila, skratka, ves način dela pri pouku pripravimo v obširni dnevni pripravi na pouk. Ta je tista, ki je, po našem mnenju, najpomembnejša. Zakaj torej toliko pisanja? In ne samo enkrat!

Ugotavljamo, da smo učitelji dobesedno zasuti z izpolnjevanjem raznih obrazcev, da je potrebno zadovoljevati zahteve statistike, da je vsako delo treba načrtovati, uokviriti v ure itd. — delamo pa z učenci. Ali nam bo res ostalo premalo časa za našo osnovno dejavnost — vzgojo in izobraževanje? Vedeti moramo, da je in mora biti težišče našega dela delo z učenci, pa naj bo to pri pouku ali pri interesnih dejavnostih.

Način in zahtevnost pouka sta se v zadnjih letih zelo spremenila, pouk je postal sodobnejši. Uvajamo nove oblike in metode dela, odnosi med učiteljem in učenci so postali bolj sproščeni.

Kje pa naj se učitelji seznanijo z novimi vsebinami učno-vzgojnega dela? Morda na seminarjih ali v člankih naših strokovnih časopisov? Da, in to je skoraj vse! Vse drugo je prepuščeno nam, učiteljem. Ali je to prav? Ali so napotki dovolj, da bi učitelji uspešno opravljali svoje delo? Vsi se strinjamo, da bi potrebovali priročnike, učna sredstva (ne samo nekaj diapozitivov in projektorje), delovne zvezke pri vseh predmetih itd. Predvsem pa bi bil že skrajni čas, da bi dobili novo metodiko pouka za posamezne predmete. Dolgo časa je že nimamo! Se je morda kdo že vprašal, kako naj na primer poteka sodoben pouk slovenščine na tej stopnji? Prav mačehovski odnos imamo do nje.

Tudi nekateri naši učbeniki niso primerni. Še vedno trdimo, da je učna snov v učbeniku za spoznavanje narave pretežko napisana za naše učence. Tu mislimo predvsem na snov o neživih naravi ter na prvo poglavje. Prav zdaj, ob spremenjenem načrtu za spoznavanje družbe vemo, da novi učbenik za ta predmet ni usklajen z novim učnim programom. Kako naj torej učbenik uporabljamo? Najbrž bomo morali znova uporabljati zvezke, da bo snov povezana v neko sklenjeno celoto. Vemo namreč, da učencev snov obvlada, če ve za logično razporeditev snovi, te pa v učbeniku spoznavanje družbe ni. In kako naj potem navajamo učence na učenje iz učbenikov, kar je pravzaprav tudi ena izmed nalog četrtega razreda?

Pogovarjali smo se tudi o novem zemljevidu SRS. Ni še preiskusan, zato so mnenja o njem različna. Vendar bi radi, da bi bili podatki stenskega zemljevida enaki kot na tistih, ki jih imajo učenci.

Ob koncu pa smo se pogovarjali še o vsebinah, ki jih prinaša naš list — Prosvetni delavec. Ta časopis je med prosvetnimi delavci najbolj razširjen, pa vendar ne dovolj. Morda bi ga lahko tudi vsebinsko malo spremenili. Če bi seznanjal učitelje z novimi oblikami dela, če bi objavljal nekatere praktične novosti, če bi se ukvarjal tudi s problematiko učiteljevega dela v razredu in drugod, smo prepričani, da bi bil mnogo bolj bran in razširjen. To misel ponujamo v premislek.

ALENKA ŠVAB

Aforizmi: Jože J. Petelin

Tovariši govorniki, lepo prosim: zamenjajte zgovornost za odgovornost!

Odločno sem za barvno televizijo — rad bi videl, kako bodo nekateri zardevali na zaslonu.

Življenje ni praznik. Življenje je paznik!

Ustvarjalni dialog za sedanost in prihodnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

teto družbenoekonomskega razvoja namenil osrednjo pozornost reformi visokega šolstva, ki se vse bolj kaže kot večplasten družbeni pojav in projekt, in opozoril na pomen »srečanja« visokega šolstva s reformiranim srednjim šolstvom v letu 1985. Razčlenil je temeljna vprašanja reforme in razvoja visokega šolstva s stališča interesov združenega dela in opozoril na pomen poglobljenega razumevanja bistva posebnih razmerij med visokim šolstvom in gospodarstvom, kajti »vsebine odnosov med visokim šolstvom in združenim delom ni mogoče niti razumeti niti vrednotiti zunaj povezanosti širših družbenih odnosov, v katerih ti delujejo, in dolgoročnih težnj v družbenem in gospodarskem razvoju, s spreminjajočimi se mehanizmi in cilji tega razvoja«.

V obeh uvodnih referatih je bila poudarjena nujnost povezovanja visokega šolstva in gospo-

darstva, kajti prav od njune povezave na temeljih dolgoročnih interesov, medsebojnega razumevanja pa tudi zaupanja je odvisno, kako se bodo uresničevale tiste dejavnosti na univerzi, ki zahtevajo zagotovljeno nenehno vsebinsko in finančno povezanost. S tem bo po mnenju dr. Fabince odpadla tudi samovoljnost v tolmačenju tako imenovane neposredne in posredne svobodne menjave dela, ki lahko posebno v finančnih stiskah postane vir škodljivih posegov v normalni proces reprodukcije visokega šolstva.

Kako je z izobraževanjem v svetu in pri nas, kakšen odmev ima reforma v našem družbenem in gospodarskem razvoju in kako sta v naši družbi obravnavana izobraževanje in znanost? Odgovore na ta vprašanja najdemo v referatu Marka Bulca, ki opozarja, da je skupen dialog predstavnikov gospodarstva in izobraževanja nujen ne samo za razumevanje zdajšnjega položaja, temveč tudi za dogovarjanje o skupnih razvojnih poteh.

nosti pedagogov in raziskovalcev v »univerzum« znanja in v znanstveno organiziran proces družbene reprodukcije. To je globlji smisel kategorij inter- in transdisciplinarnosti.

Reforma visokega šolstva se nam tako zmeraj bolj kaže kot kontinuiran proces, organiziran

in usmerjen, ki ne preneha na izbran, programiran dan. Tudi srečanje s srednjim šolstvom v letu 1985 moramo razumeti predvsem kot sicer pomembno, vendar le eno fazo v nenehnem spreminjanju visokega šolstva.

Iz uvodnega referata dr. Iva Fabince

Gospodarstvo in visoko šolstvo — skupna odgovornost za prihodnost

Nobena družba ni zadovoljna z izobraževanjem, ki ga ima. Izobraževanje je postalo tema splošnih političnih razprav in celo ideoloških spopadov. In njegova reforma ni več samo predmet akademskih razprav ali posebna tarča študentskega nezadovoljstva. Spremembe so hitre, prilagajanje prepočasno, odnos se kaže v krizi stare šole in potrebi po novi šoli. Iščejo se nove rešitve.

Merilo za oceno vrednosti izobraževalnega sistema naj bi bilo to, koliko izobraževanje spodbuja posameznika, da ta razvija svojo individualnost in nadarjenost, da bi lahko obogatil vsoto in kvaliteto družbenih vrednot. Demokratski duh izobraževanja je predpostavka svobodnega razvoja človekove osebnosti. Pri tem se ocenjuje, da demokratičnost ne pomeni samo več izobrazbe za več ljudi, temveč tudi več ljudi v upravljanju izobraževanja. Pot do ideala — vsestransko razvite osebnosti in ne le strokovnjaka — pa zahteva dve bistveni spremembi: prvič, novo izobraževalno etiko in drugič, izobraževanje, ki začne v danici življenja, obsega šolsko dobo in se nadaljuje vse življenje.

Zakon o združenem delu je dal preobrazbi nove spodbude, saj je usmeril gospodarstvo k izobra-

v marksistično zasnovano izobraževanje in tretjič, v spremembe sistema izobraževanja samega.

Ohranjanje parafiskalnih odnosov priča o neizoblikovanih samoupravnih odnosih. Sedanje upadanje kakovosti in učinkovitosti dela kaže, da sta izobraževanje in znanost še zmeraj obravnavana kot poraba, ne pa kot dejavnika povečanja družbene produktivnosti dela in sodobnega razvoja.

Lahko rečemo, da gre pri reformi visokega šolstva za tri bistvena vprašanja reforme, ki jih ni mogoče reševati brez ustvarjalnega in stalnega dialoga ter dejavnosti visokega šolstva in gospodarstva:

— za razvoj družbeno-gospodarskih odnosov

— za vsebinsko preobrazbo izobraževanja kot pedagoškega procesa in znanstveno-raziskovalnega dela in

— za uresničevanje permanentnega izobraževanja, brez katerega ni kakovostne rasti gospodarskega prestrukturiranja in brez katerega ni mogoče slediti sodobnemu razvoju sveta.

● *Raziskovalnega dela ni mogoče ločevati na raziskovalno delo v univerzi in zunaj nje. Obravnavati ga je treba enako ne glede na oblike njegovega organiziranja in zagotovitvi enakovredno obravnavanje vseh raziskovalnih področij. Raziskovalnega dela ni mogoče opravljati brez ustrezne raziskovalne opreme in strokovne literature, zato bo treba zagotoviti tudi to.*

● *Treba je povečati učinkovitost kadrov in spremeniti status o zaposlenih, da bomo lahko sledili uvajanju nove tehnologije, ki narekuje izobraževanje za nove poklice.*

● *Podiplomski študij zastaja zaradi neustreznega načrtovanja tega pomembnega področja visokošolske dejavnosti pa tudi zaradi neurjenega financiranja. Zato je prav, da se zavzemamo za njegovo dolgoročno načrtovanje, usmerjeno k potrebam celotnega združenega dela in naslonjeno na trajne vire financiranja.*

● *Posvetovanje je potrdilo, da se je treba lotiti preobrazbe visokega šolstva bolj celostno. Še posebej je treba poudariti ugotovitve, da je marsikje zanemarljiva celotna zasnova trajnosti izobraževanja, zaradi česar je marsikdaj preveč poudarjen le pomen programov za pridobitev izobrazbe. Prav na tem področju bo treba storiti več: zagotoviti večjo dejavnost univerzitetnih delavcev, večje sodelovanje uporabnikov in študentov.*

● *Za trajnejše uresničevanje dohodkovnega povezovanja na podlagi svobodne menjave dela moramo pripraviti dolgoročne načrte temeljnih procesov na univerzi, torej načrte vzgojno-izobraževalne in raziskovalne dejavnosti, in zanje zagotoviti ustrezen denar. Visoko šolstvo se namreč ne more prilagajati kratkim rokam, pretirano iskanje najrazličnejših drugih denarnih virov pa ima lahko trajne škodljive posledice za temeljno delo visokošolskih organizacij združenega dela.*

● *Zavzemamo se za tako obravnavo kadrovskega vprašanja visokega šolstva, ki bo upoštevala ustrezno kadrovske obnove in širitev kadrovske podlage visokega šolstva na Slovenskem. To bomo uresničili tudi s pretokom kadrov med univerzo in združenim delom in obrnjeno, pri tem pa bo treba odstraniti veliko ovir.*

ževanju kot sestavnemu delu lastne razširjene reprodukcije. Ustvarjene so bile sistemske možnosti, da se je začel proces povezovanja, izobraževanja in svobodne menjave dela.

Družbena akcija je bila v glavnem usmerjena, prvič, v ustanavljanje tozdov in samoupravnih interesnih skupnosti izobraževanja in s tem na začetne spremembe v družbenoekonomskih odnosih v izobraževanju, drugič,

Niti delavci v visokem šolstvu niti v gospodarstvu niso še v takem položaju, da bi se dogovarjali o skupnih načrtih razvoja izobraževanja, skladno s potrebami in materialnimi možnostmi gospodarstva. V ospredju so še vedno razprave o delitvi dohodka namesto o njegovem skupnem ustvarjanju. Nujno pa je, da se taki načrti pripravijo skupno in da jih tudi skupno začnemo obravnavati.

Gospodarstvo se zaveda potrebo po večjem znanju in je pripravljeno za več in boljše znanje prispevati tudi več denarja, ne pa financirati institucij. To velja še posebno za tisto specifično podiplomsko znanje, ki ga sodobna proizvodnja potrebuje, in ga diplomsko izobraževanje ne more dati. Gospodarstvo se zavzema za take vsebinske rešitve, ki dajejo dolgoročne učinke, zagotavljajo kakovost in prilagodljivost sodobnim potrebam. Vse bolj postaja jasno, da diplomant visokega šolstva ne pomeni končno oblikovanega strokovnjaka; ta se razvije v delu ob specifičnem, specialističnem izobraževanju iz dela in ob delu. Vse jasnejše je prepričanje, da je z reformo vsebine izobraževanja do diplome treba zagotoviti trajna temeljna in sistemska znanja ter splošne osnovne stroke, zlasti pa ponuditi bogastvo metod za nadaljnje preučevanje novega, ob uporabi sodobnih metod informatike za samoizobraževanje.

Strokovnjaki Unesca pravijo: Kar je bila nekoč umetnost poučevanja, je danes znanost. Toda uporaba pedagogike je bolj umetnost kot znanost. In vendar je raziskovanje središča os poslanstva šole, ker zahteva gibčnost, prilagajanje, dinamiko. Pedagoško delo lahko obstaja samo zase, toda brez raziskovanja ne bi živelo. Ni dvoma torej, da si visokošolske dejavnosti ni

Po uvodnih referatih in tistih, ki so jih prebrali vodje delovnih skupin na plenarnem zasedanju, je potekalo posebno zavzeto in razgibano delo v

NEUSTREZNA VLOGA — ŠKODLJIVE POSLEDICE

V prvi skupini, ki si je izbrala temo UNIVERZA IN RAZVOJ RAZISKOVNE DEJAVNOSTI, so kritično razmišljali o položaju univerze v družbi, ki je bila, kot je dejal v svoji uvodni besedi dr. Nace Šumi, vse doslej obravnavana kot telo zunaj združenega dela, imeli so jo za sestavino družbene porabe, ne za del proizvodnje. Taka kratkovidna razločevalna politika je bistveno prispevala tudi k današnji krizi, saj je bila univerza odtrjena od sodelovanja s celotnim združenim delom, njene možnosti za razvijanje raziskovalne dejavnosti pa močno skrčene.

Med temeljnimi nalogami univerze in vsega raziskovalnega področja so razpravljavci poudarili izdelavo teoretskega modela naše prihodnosti, nadomestitev zdajšnjih

NAČRTOVANJE V VSAKRŠNIH RAZMERAH

Kako poteka samoupravno načrtovanje visoko izobraženih kadrov v združenem delu, ki naj bo temelj načrtovanja na univerzi, in kakšna naj bodo razmerja med načrtovanjem kadrov in načrtovanjem vzgojno-izobraževalnih programov — to sta bili temeljni vprašanja v kateri se je usmerjala razprava skupine, ki je obravnavala vsebinski sklop UNIVERZA IN DRUŽBENO NAČRTOVANJE VISOKEGA ŠOLSTVA. Milan Krajnik iz elektrogospodarstva je v uvodnem poročilu poudaril, kako pomembna je za stvarno načrtovanje kadrov metodologija načrtovanja tako v gospodarstvu kot na univerzi, še zlasti ob gospodarski nestabilnosti. Načrtovanje kadrov mora biti zasnovano na modelu razvoja metodologije tehnološkega sistema na podlagi analize proizvodnih programov in usmeritve v mednarodno delitev dela. Ugotoviti je treba razvojni položaj delovne organizacije in temu ustrezno prilagoditi model kadrovske sestave in število potrebnih kadrov. Tako bi dobila univerza stvarno podlago podatkov za načrtovanje izobraževanja in znanstveno-raziskovalnega dela, hkrati pa možnost, da oceni in načrtuje prepuštnost šol in programov na vseh stopnjah. V enakih razmerah mora tudi univerza sama razviti ustrezno metodologijo načrtovanja

ZA KAKOVOSTNE PROGRAME

Reformi bi naredili slabo uslugo, če bi se skušali izogniti spornim vprašanjem, je dejal dr. Tine Zorič v svojem uvodnem prispevku v delo tretje skupine, ki je obravnavala PRO-

mogoče niti zamisliti brez znanstveno-raziskovalnega dela. Danes po številnih ocenah delavci v visokem šolstvu raziskujejo večinoma individualno, kar znajo, in kolikor dobijo sredstev. Tudi raziskovanje v visokem šolstvu je lahko fundamentalno in aplikativno. Za fundamentalno neusmerjena raziskovanja, bo — dokler ne bomo bogata družba — vedno manjkalo denarja.

V gospodarstvu nam je popolnoma jasno, da so vzroki za vse te težave v veliki meri v samem gospodarstvu. Živeli smo v takih razmerah, da se je dalo lepo živeti brez vsega tega. In čeprav gospodarska kriza preti z mnogimi omejitvami in zahteva vrednotenje življenja, dela in postopkov, sočasno tudi opogumlja.

Razvojno-raziskovalnega dela in lastne pameti v mnogih ozdih niso rabili, ker so kratkoročno živeli od tujih licenc. Tudi izobraženih kadrov marsikje ne, ker so kratkoročno in kratkovidno računali bolj na priučene delavce. Čas streznitve je pred vrati. Dolgoročni program gospodarske stabilizacije z delovanjem ekonomskih zakonitosti in življenje od realno ustvarjenega dohodka, bosta zagotovila procese reforme pospešila, tako na strani gospodarstva kot visokega šolstva.

Iz uvodnega referata Marka Bulca

skupinah, kjer je v živahnem besedovanju sodelovalo 95 razpravljavcev. Iz bogatega gradiva povzemamo nekaj značilnih misli in predlogov.

razdrobljenih raziskav s skladnimi, celostnimi, dolgoročno usmerjenimi projekti. Položaj univerze in vsega raziskovalnega dela je še zmeraj neustrezen, ker se raziskovalno delo obravnava še zmeraj »po starem« kot družbena poraba in ne kot proizvodnja, posledice take obravnave pa se močno kažejo v neustreznih kadrovskega zasedbi in pomanjkanju pretoka kadrov med univerzo in združenim delom. Neprimerna oprema, pomanjkanje tuje literature, zlasti znanstvene periodike pa tudi kritičen položaj osrednjih knjižnic in še marsikaj ovira razvoj znanstveno-raziskovalnega dela. Veliko škodo povzročajo temu področju omejevalna stališča posrednikov. Kljub vsemu pa je prevladalo prepričanje, da je združeno delo vselej pripravljeno vložiti za raziskovanje potreben denar, če to koristi proizvodnji.

Vendar pa mora univerza načrtovati svoj razvoj na podlagi več prvin, kot pa jih lahko ponudijo organizacije združenega dela s svojimi kadrovskega načrta — so menili razpravljavci. Upoštevati mora razvoj, ki ga sprožajo tehnološke spremembe ter predvideti družbene spremembe, ki bodo posledica spremenjene tehnologije, organizacije proizvodnih odnosov in drugega. Univerza mora odločneje sodelovati pri načrtovanju srednjega usmerjenega izobraževanja in pri načrtovanju raziskovalne dejavnosti.

Dolgoročno načrtovanje kadrov naj bi pomagalo usmerjati politiko vpisa v posamezne izobraževalne programe, načrtno pa bi morali zasnovati tudi podiplomsko izobraževanje skupaj z doktorati. Tudi v tej skupini so poudarjali, da na področju znanosti ne bi smeli dopuščati omejitve, saj bi se tako znašla na stopnji, ki bi bila v hudem nasprotju z našimi razvojnimi namerami.

Dolgoročno načrtovanje kadrov naj bi pomagalo usmerjati politiko vpisa v posamezne izobraževalne programe, načrtno pa bi morali zasnovati tudi podiplomsko izobraževanje skupaj z doktorati. Tudi v tej skupini so poudarjali, da na področju znanosti ne bi smeli dopuščati omejitve, saj bi se tako znašla na stopnji, ki bi bila v hudem nasprotju z našimi razvojnimi namerami.

Reforma visokega šolstva — nepretrgan proces

Za uspeh reforme je bistveno, da se potrdi družbena zavest o potrebi reformiranja visokega šolstva v vseh družbenih strukturah, predvsem pa v samem visokem šolstvu. Le tako lahko dobi reforma tisti življenjski zagon in organizirano podporo vseh subjektivnih sil, posebej v združenem delu, brez katerih bi usihala in ne bi doživela polnega razcveta.

Zato moramo reformo obravnavati ali voditi celostno. Želimo ohraniti in poglobiti smisel odprtosti univerze, želimo sprejeti izziv tehničnega napredka, želimo povečati učinkovitost visokega šolstva. Če se je lotevamo po delih, to kaj hitro privede do skokov od enega na drug cilj reforme, k opuščanju nujnih značilnih komponent. Vodi do pretiranega poudarjanja organizacijskih vprašanj in do izrivanja vsebinskih, do poenostavljenih ocen že doseženega. Slabi občutek za njeno celotnost. Zamegljuje se družbena odgovornost, pojavljajo se medsebojni očitki o neopravičenem delu, ker le krepitev skupnih odgovornosti vodi do pričakovanih dosežkov.

Poudariti moramo tudi posebnost visokega šolstva, a ne le s stališča njegovih temeljnih dejavnosti, temveč tudi zaradi posebnosti kadrov, ki se oblikujejo (ali bi se lahko oblikovali) na univerzi, zaradi specifične dolžnosti visokega šolstva v kontinuiranem gojenju znanstvenih disciplin in zaradi posebne interesne povezave z vsemi deli združenega dela. Izvajanje reforme mora biti po eni strani do neke meje zasnovano na istih načelih kot šolstvo v celoti, po drugi strani pa morajo pri izvajanju načel upoštevati prav te specifičnosti. Brez upoštevanja tega bi se zgubila vsebinska razmejitev med dvema enotama sicer enotnega sistema izobraževanja srednjega in visokega šolstva, razmejitve, ki se večkrat ni dovolj upoštevala v prvih fazah reforme visokega šolstva. Izgubljala bi se tudi možnost kakovostnega vpliva visokega šolstva na ves šolski sistem. Praksa zadnjih dveh let je pravilnost takšnega spoznanja potrdila in prav zato je bilo mogoče začeti s pripravami za izvajanje reforme v visokem šolstvu na prožnejši način.

Vgrajevanje naših specifičnih družbenih in družbenoekonomskih odnosov in značilnosti v zasnovo in prakso reforme je eno najpomembnejših, pri tem pa tudi težko rešljivih vprašanj. Ne gre le za premagovanje odporov

strokovno izpopolnjevanje

V februarskih sobotah so bili po slovenskih središčih seminarji za slaviste. Poleg seznanjanja s slovenskimi narečji (izšla je karta slovenskih dialektov) je bil predmet pogovora izid dveh učbenikov: jezika in književnosti za tretje razrede usmerjenega izobraževanja. Skupni kritični pogovori med uredniki in predavatelji so pokazali, da kod smo prišli in kaj storiti, da bi pouk v resnici stekel po sodobnih kolektivnih, k ustvarjalnemu skupnemu delu v razredu med učitelji in razredom. Pokazalo se je, da učbenika pripomoreta k temu, da pa je ostalo še veliko belih lis, ki jih lahko obarva le kritičen prijem, zlasti pa samo delo v razredu.

Ostalo bom pri nekaterih vidikih poučevanja književnosti, kakor ga želi spodbujati novi učbenik. Morda beseda »poučevanje« ni najprimernejša za podajanje idejno-estetskih vrednot, ki so jedra vsake besedne umet-

nine. Poučevanje zveni preveč tako, da naj se učenci nekaj nauče, kar razloži učitelj z učbenikom v roki. Res je, da je bilo na seminarjih čuti še redko željo po »poučevanju«, po poenostavljanju snovi (če pri literarnih besednih umetninah lahko govorimo o snovi, kot npr. pri izkustvenih strokah) in po tem, da bi bilo v učbeniku le tisto, kar je »bistveno« ali z drugimi besedami, kar bi se dalo naučiti, vendar je bilo takšno razmerje do posredništva besedne umetnosti le blede odsev preživelih »šolskih« nazorov.

V ospredje je stopalo spoznanje, da je pouk književnosti nad vse zapleteno opravilo, saj sega na področje razvijanja učenčevih umskih sposobnosti, a da je ta razsežnost le ena izmed naštetih, ki so enako pomembne za posredništvo umetnostnega pojavnega in za usposabljanje mladine, da z besedno »igro« spozna globinske neskončnosti ce-

Pot k sodobnemu pouku

O nekaterih vidikih poučevanja književnosti v usmerjenem izobraževanju

lotnega duhovnega sveta. Čutilo se je zlasti to, da več kot mačehovski odnos do slovenščine — tudi do književnosti — povzroča, da se pri mladih ljudeh še bolj krepijo slabe strani scientifickega modernega pogleda na svet, ki ob krepitvi umskih zmogljivosti ne upošteva celotne osebnostne rasti in celo načena naravno trdoživost drugih sestavin (domišljajske, čustvene, podzavestne, etične itd.). Tako nekako zgroženi opažamo, kako si mladina išče nadomestke za izgubljeno duhovno vsebino, za njeno osebno bogastvo in pestrost, v skrajnostnih manifestacijah najbolj grobe primitivne instinktivnosti (razne oblike trivialne literature z mnogimi grobimi, celo pornografskimi seksualnimi scenami in sadistično motiviko nasilja človeka nad človekom).

Za življenjski pouk

Prepričanje, da je pri pouku književnosti treba narediti prelomne korake, je na seminarjih narekovalo tudi zelo določne želje. Učitelj naj se zaveda, da izobražuje in vzgaja tako, da se vestno sprašuje, kako uresničuje smotre pouka. Ti so opredeljeni in družbeno obvezni. Vsa sredstva (z učbenikom vred) pa le ostajajo pomoč, ki jo učitelj mora uporabljati v razredu, a to tako, da je sam z razredom v skupnem ustvarjalnem procesu. Tak način terja, da je učitelj ves čas doma v sodobnem strokovno-znanstvenem svetu, a da stalno presega »stroko«. Namen pouka književnosti namreč ni usposabljanje prihodnjih literarnih strokovnjakov, pač pa oblikovanje osebnosti, ki mora

biti obstojna sredi vseh premetov osebne ali splošne narave. Zato je učbenik, kakršen je, sestavljen tako, da pomaga bolj učitelju kot učencu, a da oba, pač glede na kolektivno razredno omejenost, presegata šolske okvire in da postaja »pouk« — »najsta šola«, torej tako življenjski, da je osebno s strani učitelja kot s strani učenca. Kajti pogoj za uspešno podajanje besednih umetnin je individualnost. Le njej se lahko povsem približuje umetniška resničnost in le tako se lahko v mladem človeku oblikuje notranji svet, svet subjektivne resničnosti.

Uredniki in pisci učbenika so se tega zavedali, zato je šel vsak izmed njih nekako po svoji didaktično metodični poti. Tako je ponekod bolj poudarjeno usposabljanje mladine za »življenjski boj«, to je osebno sprejemanje duhovnih vrednot. Ponekod je prehod iz širše zasnove pojmovanja o kulturi k ožjemu, h književnosti, in še k ožjemu — k posameznim delom. Kakšen pisec se zaveda, da je za spoznavanje umetniških del dilema — ali spoznavati celo delo ali le odlomke — v resnici premisleka vredna, pa se je zato odločil za kompromis in uporabil seminar-sko metodo dela. Kakšen sestavljavec pa zopet ve, da je treba najti različne poglede na literarne možnosti oblikovalnega postopka, zlasti v poeziji, pa mnogo bolj vrta v strukturo umetnin. In tako naprej. Že površen pogled v novi učbenik pove, da so bila ta načela individualizacije v tesnih okvirih razredne in časovne omejenosti vodilna. Izpeljave pri pouku, ki morajo izhajati iz istih osnov, pa

bodo pokazale, kaj je obstojno in kaj ni. Vsekakor pa taka usmeritev prisili učitelja, da sam izbira, dodaja, uporablja pripomočke, gradi s sistematično, ki jo terja raven znanja in življenjskih izkušenj učenecv itd. Vsekakor novi učbenik ne daje veliko možnosti, da bi bilo literarno posredništvo brez širine prvin, ki jih ponuja besedna stvaritev.

Veliko pomanjkljivosti

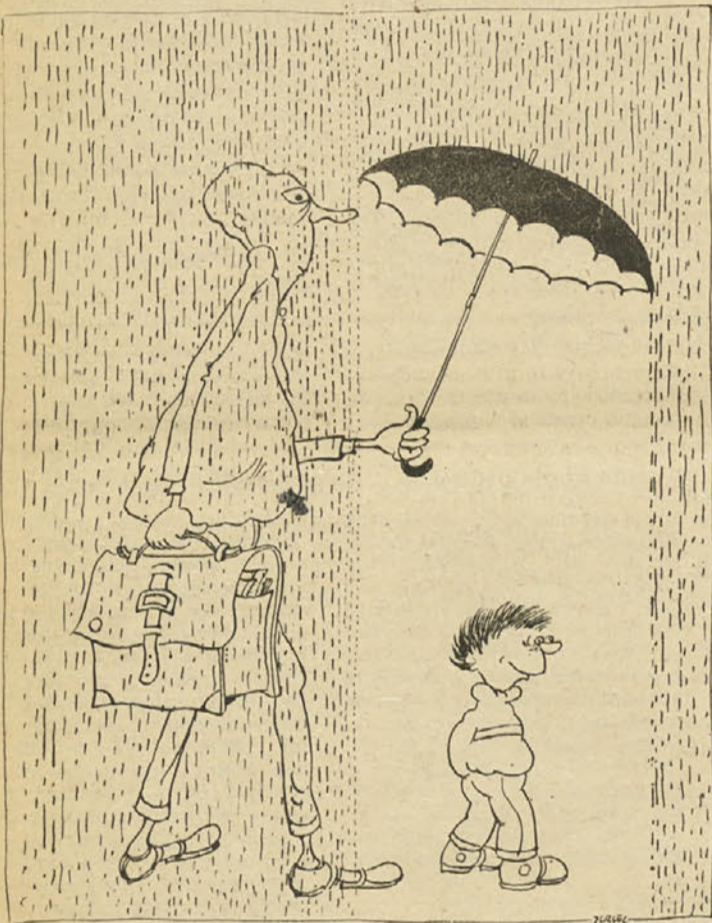
V kritičnem dialogu na seminarjih se je pokazalo, da je še veliko nedodelanih stvari. Učni načrt je zasnovan ciklično. To ima svoje prednosti, ker izstopajo idejno-estetske prvine. Ima pa tudi veliko pomanjkljivosti: besedila se ponavljajo (npr. Zupančičeva Duma), ostajajo fragmenti (Kosovelova Tragedija na oceanu), kopičijo se zelo zapleteni eseji na istem mestu (npr. Krleža, Brncič), ob koncu pa se po zgodovinskem zaporedju najdejo le pesmi (v poglavju Očarni svet) itd. Prav tako tudi ni enakomerno zastavljenih vprašanj po zahtevnosti, predvsem pa ni vidna literarno-teoretična sistematičnost. Še bi lahko naštevali pomanjkljivosti, zlasti nekatere pretežko oblikovane definicije, preveč gradiva za štivilo ur, grafično nedoslednost, tudi kakšno stvarno napako, vendar je le izzvenelo, da je učbenik pripomoček, ki ga učitelji lahko uresničujejo s sodobnimi didaktično-metodičnimi sredstvi. Pri vsaki uri pač mora biti kolektivna ustvarjalnost. Vendar takšna, da zajema iz bogastva oblikovalnih postopkov besedne umetnine. In še nekaj:

učitelj mora biti prilagodljiv. Videti mora ves razredni kolektiv kot prostor skupnega dogajanja, v tem dogajalnem prostoru pa ne sme prezreti posameznikov.

Na seminarjih se je pokazalo, da je v pouku književnosti odmak od globine, ki jo »snov« ponuja, posledica napačnega gledanja porabniške podobne miselnosti. Ta je povzročila, da se je premaknilo učno-vzgojni pomen književnosti na druge predmete, ki po svoji naravi še zdaleč nimajo možnosti za tako uspešno osebno, družbeno in nacionalno oblikovanje mladih ljudi. Pokazalo se je, da je tudi pristajanje učiteljev književnosti zgolj na scientificna načela (na podajanje znanja o formalnih straneh besednih umetnin) povzročilo, da je književnost izgubljala tisti družbeni pomen, ki ga je imela nekoč. Vsakovrstne stiske naših dni pa resnijo razmere okoli nas, z njihovim resenjenjem pa stopnja svoje pravo mesto vsakršno ustvarjalno delo. Pouk književnosti, kolikor je del tega ustvarjalnega procesa, pa ima v svojem »predmetu« največje razsežnosti.

Zato je na seminarjih kljub kritičnosti prevladalo le bolj neizrečeno optimistično mnenje, da vremena bodo se zjasnila in da se bo družba, ki odloča, ovedla, da brez oblikovanja mladih ljudi za celostne duhovne »višave« ni izhoda iz plitvin povprečja. Učitelji književnosti pa s sodobnim pojmovanjem svojega dela lahko k temu veliko pripomorejo.

FRANČEK BOHANEC

Oto Jurgec: Brez besed

Medrepubliški seminar za defektologe

Zveza društev defektologov SR Srbije je po sklepu predsedstva Zveze defektoloških društev Jugoslavije in v sodelovanju z zvezami vseh republik in pokrajin letos organizirala strokovni medrepubliški seminar v Portorožu. Seminar je trajal od 28. januarja do 1. februarja, udeležilo pa se ga je več kot 200 prosvetnih delavcev.

Namenjen je bil strokovnemu izpopolnjevanju prosvetnih delavcev defektologov vseh profilov, potekal pa je po raznovrstnih programih za idejno-politično, strokovno in praktično delo ter seznanjanje z družbeno-ekonomskimi odnosi. Program je vseboval splošne teme, teme iz predšolske vzgoje in izobraževanja, osnovne vzgoje in izobraževanja, usmerjene vzgoje in izobraževanja in delovnega usposabljanja ter diagnostike, evidence, preventive in zdravstvene zaščite. Po več tem sta obravnavali tudi Sekcija za delo z zmerno prizadetimi otroki in Sekcija za delo s telesno invalidnimi osebam. Udeleženci pa so poslušali tudi poročila o izdaja-

teljski dejavnosti posebne vzgoje in izobraževanja in izdajateljski dejavnosti Zveze društev defektologov SR Srbije. Na seminarju so celostno in poglobljeno obravnavali rehabilitacijo otrok in mladine z motnjami v razvoju in se seznanjali z novostmi, ki se že uveljavljajo v praksi. Seminar so pripravili Zveza defektoloških društev Srbije in mesta Beograda v sodelovanju z zvezami defektoloških društev SAP Vojvodine, Kosova, Makedonije, Črne gore, Bosne in Hercegovine, z zavodi za napredek vzgoje in izobraževanja v republikah in mestih, komiteji za izobraževanje, fakulteto za defektologijo, in raznimi interesnimi skupnostmi. Seminar je obravnaval sodobno tematiko iz vseh področij defektološke teorije in prakse, pa tudi pereča vprašanja, povezana z uresničevanjem oblik in vsebin iz predšolske vzgoje, osnovnega in usmerjenega izobraževanja, zlasti pa iz preventive, zdravstvene zaščite, diagnostike in zakonodaje.

VLADIMIR ČOLOVIĆ

Dodatno gradivo in jezik stroke

Zavod SR Slovenije za šolstvo je v sodelovanju s Filozofsko fakulteto Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, Britanskim svetom za kulturne zveze iz Zagreba in ameriške ambasade iz Beograda organiziral v Radovljici od 19. do 26. januarja 1984 seminar za učitelje angleškega jezika v srednji šoli. Ta oblika stalnega izobraževanja učiteljev angleškega jezika med zimskimi počitnicami je postala že kar tradicionalna. Učitelji so bili razdeljeni v dve skupini: v prvi skupini so se od 19. do 22. januarja v Sindikalnem izobraževalnem centru v Radovljici zbrali učitelji anglisti iz Ljubljane in Maribora, v drugi skupini, od 23. do 26. januarja, pa so bili učitelji angleškega jezika iz drugih krajev Slovenije. Zanimivo je, da je bilo v prvi skupini le 36 udeležencev, v drugi skupini pa kar 90. Ne glede na različno število udeležencev lahko rečemo, da je seminar potekal enako uspešno v obeh skupinah. Izsledki analize na podlagi izpolnjenih anketnih listov so pokazali, da so bili učitelji izredno zadovoljni z vsebinami seminarja, metodami dela in tudi z organizacijo.

V obeh skupinah se je seminar začel s plenarnim delom, to je s pozdravom, uvodnimi besedami o namenu seminarja, s predstavitvijo predavateljev in s predstavitev kraja. Prav tako so predavatelji najprej v plenarnem delu predstavili vsak svojo temo, ki so jo nadalje razvijali v skupinskem delu. Učitelji so bili namreč v obeh skupinah razdeljeni še v štiri podskupine, skupinsko delo so vodili štiri predavatelji: dr. Meta Grosman iz Filozofske fakultete v Ljubljani, Mrs. Gwen Smolins in Mr. Tom Hutchinson, sodelavca Britanskega sveta za kulturne zveze ter dr. Stephen Gaies iz univerze v Severni Iowi.

Mrs. Gwen Smolins je učiteljico seznanila z dodatnim gradivom, ki ga učitelji lahko uporabljajo

ob razlagi vsebin iz učbenika. Če se učenci želijo naučiti jezika, ga morajo uporabljati. Učenje ob igri je spontano, razgibano in koristno. Učitelji navadno pravijo, da za igre ni časa. Vendar je Mrs. Smolins pokazala, da to le ni zmeraj res. Igre in drugo dodatno gradivo vključimo v pouk. Zelo pomembno je, da so pri uporabi takih metod učenja učenci osredotočeni na igro, ki je v bistvu naloga z natančno določenim ciljem, ne pa na jezikovne strukture, ki jih uporabljajo spontano. Seveda se pri tem pojavljajo tudi napake, ki jih mora učitelj zabeležiti in jih pri urah, namenjenih izključno pravilni uporabi struktur, obravnavati, pripraviti in utrditi pravilno rabo. Učitelji so tudi sami izdelovali zglede različnih iger, ki se lahko uporabljajo ne le na začetni stopnji učenja jezika, marveč prav na vseh stopnjah. Zlasti učitelji druge skupine so izdelali veliko praktičnega gradiva in ga tudi opremili z navodili za učenje. V anketi so učitelji izrazili željo po nadaljnjem poglobljanju in razširjanju te tematike.

Mr. Tom Hutchinson se je v svojem plenarnem in skupinskem delu osredotočil na razvijanje spretnosti razumevanja govora in razvijanju spretnosti branja besedil za posamezne stroke. Učitelje je najprej opozoril na to, da tako imenovane tehnične ali poslovne angleščine ni, je le angleščina, ki se uporablja v tehnične ali poslovne namene. Jezik, ki ga v ta namen uporabljamo, nima prav nič drugačne slovnice kakor jezik, ki ga uporabljamo v splošne namene, tudi besedje je vsakdanjega govora je vsebovano v strokovnih besedilih. Res je, da se določene jezikovne strukture uporabljajo, zlasti v tehničnih besedilih pogosteje kot sicer, npr. pasiv, toda specialne »tehnične« slovnice ne poznamo. Strokovno besedje ne povzroča učencem večjih težav;

ne smemo pozabiti, da živimo v stoletju tehnike in da je to besedje velikokrat del naše vsakdanjosti. Pouk tujega jezika za potrebe stroke ni torej nekaj skrivnostnega, novega, pač pa pomeni določeno razširitev tradicionalne osnove pouka tujega jezika. Pouk tujega jezika je bil včasih osredotočen predvsem na pouk slovnice in literature, delno morda še na osnove turizma, v novejšem času pa je cilj pouka usposobiti učence za široko uporabo tujega jezika v modernem svetu. Pomembno je, da so strokovna besedila zanimiva, da učenci res sodelujejo pri pouku in da so ustvarjalni. Kako spodbujamo ustvarjalnost, pa nam je v skupinskem delu s praktičnimi zgledi pokazal predavatelj. Učitelji v različnih programih velikokrat tožijo, da niso strokovnjaki za kako-stroko — kako naj torej poučujejo jezik stroke? Mr. Hutchinson je kaj hitro ovrgel ta predsodek. Ni namreč cilj takega pouka, da učence seznanimo s številnimi zapletenimi tehničnimi postopki in besedami, pač pa jih moramo naučiti spretnosti, kako naj se lotijo strokovnega besedila, kako naj na podlagi znanega v maternem jeziku, na podlagi logičnega mišljenja iščejo in najdejo informacije v tehničnih besedilih. Poudarek pri pouku tujega jezika v namen stroke je na razvijanju jezikovnih spretnosti, ne pa na samostojnem širjenju besednega zaklada.

Dr. Stephen Gaies je na podlagi 14. enote v učbeniku AJ 1 pokazal pripravo na učno uro, predvsem opredelitev ključnih vsebin posamezne enote. Na podlagi te opredelitev učitelj izbere dejavnosti, s katerimi bo podajal te vsebine, na podlagi teh dejavnosti pa bo tudi ocenjeval učencev napredek. Učitelji so v skupinskem delu sami načrtovali učno uro, pripravljali vaje in dejavnosti za razvijanje različnih

jezikovnih spretnosti pa tudi dodatne vaje, ki so zajele celotno vsebino enote ter jih je bilo mogoče diferencirati in dobiti tako pravo predstavlo o znanju posameznega učenca.

Dr. Meta Grosman je v skupinskem delu predstavila obravnavanje poezije v razredu. Čeprav učni načrti mnogih programov ne vsebujejo obravnave literarnih besedil, je vendar »literarni del« eden najuspešnejših delov seminarja. V anketnih listih so učitelji tudi za nadaljnje seminarje predlagali obravnavo literarnih besedil, predvsem pa so želijo predavanj iz moderne angleške, ameriške in avstralske literature.

V obeh skupinah je zadnji dan seminarja profesor Stanko Klinar s Filozofske fakultete v Ljubljani seznanil učitelje z nekaterimi novostmi pri prevajanju v tuji jezik ali iz tuje jezika predvsem pa je učitelje opozoril na številne nedoslednosti in napake v Velikem slovensko-angleškem slovarju.

Seminar pa ni bil le strokovno srečanje, ampak tudi družabno. Sproščeni pogovori, izmenjava mnenj in problemov, petje pesmi, igranje družabnih iger, filmi, predstavitev učenja tuje jezika z računalnikom, vse to je pripomoglo, da je bilo ozračje na seminarju v resnici prijetno. Izredno je uspelo tudi predavanje Toma Hutchinsona o zgodovini Irske, ki ga je predavatelj izvrsten glasbenik — popestril s petjem in igranjem irskih pesmi na kitari. Prav tako so bili učitelji druge skupine izredno dejavni in sproščeni ob pogovoru, ko so postavljali vprašanja o vsem, kar jih je zanimalo v angleškem in ameriškem šolskem sistemu. Seminar, na katerem sodelujejo tudi tuji predavatelji, pa vedno pomeni tudi osvežitev znanja pogovorne jezika. Tudi to je eden izmed vzrokov, da si učitelji želijo takih srečanj vsako leto.

NEVENKA SELIŠKAR

DOBRI UČITELJI ODKRIVAJO, SLABI ZATIRAJO NADARJENE

Geniji in njihovi učitelji

Zdi se nam samo po sebi umevno, da dobri strokovnjaki nastajajo samo ob dobrih učiteljih. V anketah navajajo dijaki in študenti take lastnosti dobrih učiteljev: dobro razlaga, zanimivo predava, veliko nauči, pritegne k predmetu, rad pomaga. Seveda je težko reči, ali so to zares lastnosti, ki najbolj vplivajo na znanje učencev, vendar mi dvoma, da ravno odnos med učiteljem in učencem odločujoče vpliva nanje.

Oglejmo si ta odnos med učiteljem in učenci, ki so kasneje v življenju postali geniji. Omejil se bom samo na velike znanstvenike v zadnjih 150 letih (za katere imam zanesljivejše podatke), čeprav bi nam tudi druge kategorije genijev (npr. umetniki) dale zanimive ugotovitve.

V soglasju s trditvijo, da nastajajo dobri strokovnjaki samo ob dobrih učiteljih, bi pričakovali, da so imeli geniji v mladih letih izredne, visoko nadpovprečne, najboljše učitelje. Ko sem pred leti bral življenjepis velikih ljudi (za svoj knjigo Psihologija spoznavanja sem zbiral dokaze o njihovih zgodnjih znakih genialnosti), sem opazil, da so mnogi od njih imeli občasne ali trajne spore s svojimi učitelji, nekateri celo slabe ocene. Poleg drugih sodijo mednje: Charles Darwin, Thomas Edison, Albert Einstein, Michael Faraday, Friderick Grant, Gredor Mendel, Dimitrij Mendeljejev, Herman Müller, James Maxwell, Friderich Nietzsche, Louis Pasteur, Wilhelm Roentgen, Nikola Tesla in še mnogi drugi. Ni dvoma, da so to najboljše znanstveniki 19. in 20. stoletja. Mnogi veliki znanstveniki pa sploh niso imeli popolnih formalnih šol, temveč so jih izobraževali v glavnem domači učitelji ali starši, med njimi npr. August Cauchy, William James, John Mill, Henry Poincaré, Hervert Spencer idr. Nekateri zgodbe so prav pretresljive in dokazujejo veliko vztrajnost teh otrok, ki jim je omogočila, da so kljub nasprotovanju svojih učiteljev dosegli veliki cilj.

Starši Charlesa Darwina so hoteli, da postane njihov sin zdravnik kot oče. Zato so ga vpisali v klasično srednjo šolo in kasneje na medicino. Charles pa je skozi obe šoli samo »lezel« in učitelji so ga imeli za »tepčka«. Menili so, da ne izpolnjuje pogojev za zdravniški poklic. Zato so ga vpisali na teološko fakulteto, toda tam je izdeloval še slabše. Takrat ni nihče slutil, da bo postal eden največjih znanstvenikov 19. stoletja.

Albert Einstein so imeli učitelji za manj nadarjenega. V šoli je slabo izdeloval. Njegov življenjepisec pa je zapisal, da je bil vase zaprt sanjač. Posebno je sovrzil učenje na pamet. Niti oče ni verjel, da bo kaj iz njega. Tudi biolog Mendel sprva ni uspeval v šoli. Na izpitu je padel ravno v prirodopisu. »Brezupen kmečki butec«, so menili člani komisije in mu svetovali, naj v prihodnje pusti naravo pri miru.

Dimitrija Mendeljejeva zaradi kmečkega sibirskega dialekta niso hoteli sprejeti v moskovsko univerzo. Učitelji so se mu zaničljivo posmehovali in mu svetovali, naj se najprej nauči kulturno govoriti.

James Maxwell je dobival v srednji šoli same nezadostne ocene. Pouk je pogosto »šprical«. Z enim od učiteljem je imel hude spore. Zato so svetovali staršem, naj ga vzamejo iz šole, ker ne sodi vanjo.

Hude spore z učiteljem je imel tudi Michael Faraday. V svojem življenjepisju je kasneje zapisal, da je bil njegov učitelj »krut in hudoben sovražen otrok«. Ker ni uspeval v šoli, so ga dali za vajenca v knjigarno, kjer je prebral veliko knjig, zlasti o fiziki. Potem pa je deček pisal znanstveniku Davyju in ga prosil naj se zavzame zanj. Davy ga je zares vzela k sebi kot laboranta in potem je Michael nadomestil, kar je bil zamudil v srednji šoli.

Wilhelma Roentgena so izključili iz srednje šole, ker se je norčeval iz enega od učiteljev. Njegov oče je potem najel privatnega učitelja. Toda na sprejemnem izpitu za vpis na univerzo je padel, bojda zato, ker je bil v komisiji eden od njegovih učiteljev iz srednje šole. Wilhelm je potem poslušal predavanja, ne da bi bil vpisan na univerzo. Kasneje je prosil za vpis na univerzo v Zürichu, kjer so ga na njegovo presenečenje zares sprejeli.

Na podlagi takih življenjepisnih podatkov bi sodili, da šola (zlasti srednja) in učitelji sploh niso vplivali na kasnejši uspeh teh ljudi ali da so vplivali samo negativno, tako da so zbužali v njih odpor, revolto in nasprotne reakcije. Koliko potencialnih genijev je pri tem odpadlo, si lahko samo mislimo. Le redki so imeli dovolj uvidnega očeta, ki je najel privatnega učitelja, kot ga je imel Wilhelm Roentgen. Mnogi starši so bili tudi zelo revni in si ga niso mogli privoščiti. Da pa prihajajo geniji tudi iz revnih družin, dokazujejo znanstveniki Banting, Fleming, Rutherford, ki dostikrat niso imeli kaj jesti, a so živeli v dovolj srečnih okoliščinah, da so dokončali študij. Marsikateri nadarjenega otroka je spriču nasprotovanja učiteljev tudi minila volja, da bi se še naprej trudil. Očitno za genialnost ne zadostuje nadarjenost, izredne sposobnosti, moč duha, temveč je potrebna posebna, dobro integrirana osebnostna struktura, da kljubuje številnim frustracijam, na katere naleti med svojim šolanjem.

Danes so šole po vsem svetu manj opresivne, kot so bile v preteklosti. Zato ni dvoma, da bi mnogi od teh genijev laže, manj boleče dosegli svoj cilj, mnogi izgubljeni geniji pa bi ga našli. Vendar hkrati ni dvoma, da številni učitelji niso nič boljši od učiteljev v preteklosti, da s svojimi razlagami, načinom ocenjevanja in čustvenim načinom obravnave zatirajo učence in jim jemljejo veselje do predmeta.

Zanimivo bi bilo vedeti, zakaj so se prihodnji geniji zapletali v spore z učitelji. O tem nam življenjepisni podatki žal bolj malo povedo. Vendar domnevam, da so spore povzročili nekonformni, nenavadni in nepričakovani odgovori, s katerimi so presegali ustaljene vzorce mišljenja. Kategorija učitelja matematike ne bi razjezila Gaussova trditve, da znaša vsota kotov trikotnika manj kot 180°? A vendar je bil Gauss eden največjih matematikov vseh časov, ki je dokazoval svojo zmotno idejo o kotih prav do smrti.

Drugi vzrok neuspeha je bilo nezanimanje za šolske predmete, ker so bili učenci — prihodnji geniji — kot otroci preveč zaposleni s svojim prodomem. Ko so imeli učitelji Darwina za tepčka, je le-ta hodil na izlete v bližnjo in daljnjo okolico in zbiral podatke o živalih. Toda tega učitelji niso vedeli.

Da imajo ustvarjalni otroci več sporov z učitelji kot povprečni ali visoko inteligentni, vendar neustvarjalni, dokazujejo tudi nekateri empirični študije. Hatzels in Jackson (1962) sta primerjala šolske dosežke dveh skupin dijakov. Prva skupina je dosegla visoke rezultate na testih inteligentnosti in nižje na testih ustvarjalnosti, druga skupina pa prav nasprotno. Toda na ocenjevalnih lestvicah zaželenosti so učitelji ocenili prvo skupino boljše. Poleg tega sta odkrila, da imajo ustvarjalni otroci več sporov z učitelji. Zdi se, da učitelji sploh slabo percipirajo ustvarjalne lastnosti učencev. Bosanska psihologa Rakić in Dizdarević (1972) sta ugotovila, da učitelji mnogo bolj opažajo lastnosti, ki potrjujejo splošno inteligentnost, kot lastnosti, ki potrjujejo ustvarjalnost. V svojem poročilu sta zapisala: »Včasih ne

vidijo teh lastnosti zato, ker se ne ujemajo z okviri, v katerih obravnavajo ustvarjalnost v šoli. Na primer: majhen pomen pripisujejo vedenju, ki je bistvena sestavina ustvarjalnosti, kot je: ima smisel za duhovitost, uporablja stvari na nov način, odkriva nenavadne uporabe pojmov, laže si predstavlja abstraktne sheme ipd.«

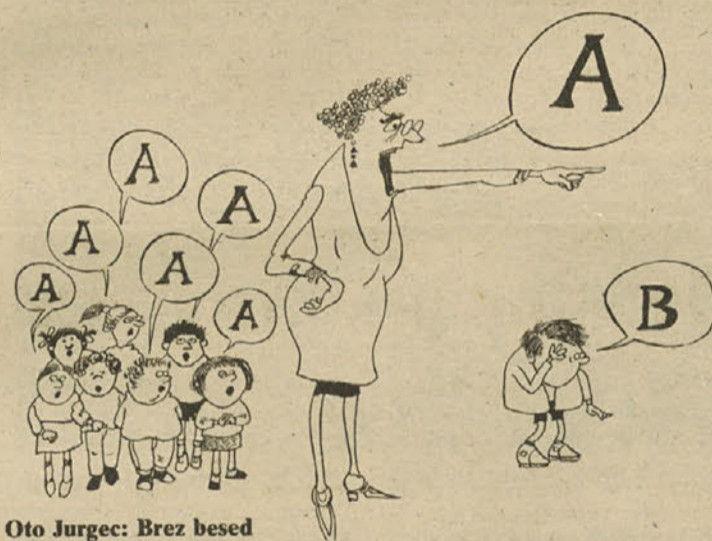
Kljub temu učiteljem ne moremo pripisovati samo negativnega vpliva na otroke. Mnogi življenjepisni genijev dokazujejo pozitiven vpliv. Na marsikatero je prav učitelj vplival tako odločilno, da brez njega ne bi postal to, kar je postal. Veliko teh otrok je imelo najprej slabega učitelja, s katerim so se bojevali za svoj »prostor pod soncem«, kasneje pa so v drugem učitelju našli svojega življenjskega mentorja. To se je zgodilo največkrat na univerzi, včasih pa že v srednji šoli.

Prej smo omenili Faradaya, ki mu je znanstvenik Davy postal ne samo laboratorijski šef, temveč življenjski učitelj. Prav tako naj iz Jamesa Joula šele njegov učitelj matematike Dalton naredil Jamesa Joula, kot ga danes pozna svet. Na Maxa Plancka je že v srednji šoli odločilno vplival matematik in fizik Herman Müller, na Roentgena pa na univerzi fizik Kundt. Louis Pasteur, ki je v osnovni šoli komaj izdeloval, je na elitni srednji šoli Ecole Nor-

življenju: učitelje, s katerimi se je bojeval za obstoj ali propad, za preživetje ali uničenje, učitelje, ki so ga sovražili in ki jih je sam neizmerno sovražil, ter učitelje, s katerimi se je identificiral in ki so mu postali vodilo v življenju. Tukaj se ne bom spuščal v psihološke teorije, ki trdijo, da je pozitiven vzornik, predmet mladostnikove identifikacije, nujen za uspešno napredovanje. Sem sodijo mnoge znane teorije od psihološke do socialnega behaviorizma, čeprav si med seboj v marsičem nasprotujejo.

S hipotezo dveh vrst učiteljev pa se ne ujema primer Brooklinske srednje šole, ki je dvignil veliko polemik med pedagogi, psihologi in sociologi in ki dokazuje, da tudi zgolj dobri učitelji lahko dajo velike znanstvenike. Brooklyn je predmetje New Yorka, v katerem živi pretežno spodnji srednji razred. Vse prej kot bogat. Od rodu, ki se je leta 1933 vpisal v prvi razred jih je 50% postalo doktorjev znanosti, 25% svetovnih znanstvenikov in dva Nobelova nagradenca. Uspeh je prav nezasiščen in potrjuje tezo humanističnih psihologov, da skoraj vsakdo lahko postane velik ustvarjalec. Kako je bilo to mogoče?

Odgovor je presenetljiv: leta 1933 je Amerika doživljala hudo gospodarsko krizo. Znanstveni inštituti so odpuščali znanstveni-

Oto Jurgec: Brez besed

male Supérieure v Parizu postal zvezda med dijaki. Baje je s svojim znanjem prevzel mnoge učitelje. Še bolj je zasijala zvezda prihodnjega fizika Fermija. Na elitni šoli v Pisi je moral napisati razpravo o vibriranju strune. Njegov profesor je nato izjavil, da se še noben kandidat ni izražal tako logično, jasno in genialno. Kmalu so profesorji priznavali, da jih presega v večini predmetov. Ko je Einstein objavil svojo relativnostno teorijo, ki jo je tedaj malokdo razumel, so izbrali Fermija, da jo razloži profesorjskemu zboru.

Sicer pa so nekatere sodobne stroke zrasle skoraj dobesedno iz »enega gnezda«. Vsi atomski fiziki so si bili med seboj bodisi učitelji in učenci ali pa mentorji in mlajši sodelavci. Rutherford je bil npr. Thompsonov učenec, njegovi učenci pa so bili Chadwick, Geiger, Moseley, Bohr in mnogi drugi znameniti fiziki. Pravi samorastniki so redki, med njimi je npr. Einstein.

Isto velja za psihologijo. Osemdeset odstotkov sodobnih velikih psihologov je bila učencev polpreteklih velikih psihologov, le-ti pa so bili učenci dveh ali treh znamenitih psihologov ob koncu 19. stoletja, največkrat Wilhelma Wundta (mimogrede velja omeniti, da je bil tudi nestor slovenske psihologije Mihajlo Rostohar učenec Wilhelma Wundta). Zares, vloge učiteljev pri vzgoji velikih znanstvenikov ni mogoče zanikati. Pri tem niso imele državne meje nobene vloge. Rutherford je bil Novozelelandec, Bohr Danec, Fermi Italijan itd. Znanost je vedno svetovni pojav. Vsako zapiranje v nacionalne meje ji samo škoduje.

Zdi se, da je moral imeti prihodnji genij dve vrsti učiteljev v

ke. Brooklinska šola pa jih je nameščala. Zato so imeli srednješolski dijaki za svoje učitelje največje znanstvenike ZDA in sveta. Psihologi domnevajo, da je bil nezasiščen uspeh rodu iz leta 1933 neposredna posledica te politike. Znanstveniki so dali dijakom to, kar jim navadni učitelji ne dajejo: svoj način mišljenja in svoje navdušenje, zagrelost za predmet, ki so ga poučevali. To pa je verjetno pomembnejše od samega znanja. Za ustvarjalno mišljenje je značilno, da vsepovsod odpira probleme, postavlja vprašanja in odkriva nepopolnost. Najbrž pa je še pomembnejše navdušenje ali motivacija. Ko učenec zasovraži predmet, ko ga učitelj pripravi do tega, da se ga uči z odporom, je za stroko izgubljen ne glede na inteligentnost in ocene. Morda je prav v tem skrivnost uspeha genijev. Morda so se obrzli z nekakšnim dvojnimi mišljenjem, enim za šolo in drugim zase, četudi je šlo za isti predmet. Spomnimo se Darwina, ki je preučeval favno in floro, ko je v šoli veljal za »tepčka«. Morda se geniji razlikujejo od povprečnih otrok prav v tem, da zmorejo delovati v tej dvojnosti, povprečni otroci pa ne zmorejo in propadajo ali pa se uklonijo in prilagodijo šoli.

Pravi geniji se rodijo med desetmilionci enkrat v desetletju ali pa še redkeje. Zato je vprašanje, ali smemo njihov odnos do učiteljev posploševati na navadne učence. Kljub temu pa nam lahko njihovi življenjepisni marsikaj povedo o vplivu učitelja na kasnejše življenjsko delo bolj nadarjenih otrok. Malo je verjetno, da se med našimi učenci skrivajo pravi geniji. Veliko pa imamo nadarjenih otrok. Vendar tudi geniji niso izključeni.

Ena pomembnih nalog revije je strokovno izpopolnjevanje in povezovanje pedagoških delavcev v domovih učencev, vzgojnih zavodih, penoloških inštitucijah, v podaljšanem bivanju in celodnevni osnovni šoli, vzgoja učencev v usmerjenem izobraževanju pa tudi študentov kadrovskih šol (filozofska fakulteta — pedagogika, pedagoške akademije). Glede na posebne značilnosti posameznih ustanov in njihovo podobnost, ki omogoča prenos strokovnih in praktičnih izkušenj v prakso in kaže čedalje izrazitejšo potrebo po povezovanju

skozi
okno

Kdo ve, ali se med njimi ne skriva kak potencialni Einstein ali pa vsaj Nikola Tesla? Kdo ve, ali ne bomo mi krivi, če ne bodo mogli izraziti tega, kar skrivajo v sebi in kar bi v drugačnih šolskih razmerah lahko izrazili? A četudi v desetletju med 1984 in 1994 nimamo te sreče, se vprašujem, koliko manjših talentov, ki pa sku-

paj vendarle dajejo kapaciteto kakega Tesla, gre zaradi nas po zlu? Ko so vprašali direktorja Nase (1973) od katerega dejavnika je najbolj odvisen napredek dežele, je odgovoril: »Od intelektualnih zmogljivosti, ki jih dežela lahko razvije.« Zamislimo se nad tem stavkom.

VID PEČJAK

Revija »Iskanja — vzgoja in prevzgoja«

»Vzgojteljem v domovih učencev so zaupane odgovorne vzgojne naloge. Prav tako vzgojteljem v vzgojnih zavodih, v penoloških inštitucijah, v zavodih za posebne kategorije motenih in prizadetih, vzgojteljem v celodnevni varstvu, v zdravstvenih in počitniških kolonijah, vodjem v pionirskih in mladinskih delovnih brigadah. Za vse so vprašanja vzgoje življenjskega pomena. Verjetno ne želijo biti nadzorniki in dobri uradniki, katerim uhaja mladina iz rok, ki so sicer zanjo odgovorni, vendar brez moči, da bi jo vodili in usmerjali.« (Vinko Skalar, Reviji na pot.)

Menimo, da slovenski pedagogi že dalj časa čutijo potrebo po reviji, ki bi se ukvarjala z vprašanji doraščajoče mladine, posebno tistih mladostnikov, ki bivajo zunaj družinskega okolja. V vsebinskih zasnovah nove revije želimo poudariti osrednjo naravo in pomen vzgoje, ki je v pedagoški teoriji in praksi manj obravnavana in dognana kot problematika izobraževanja. Na izobraževanje mislimo pri tem v ožjem terminološkem pomenu, ne da bi poskušali umetno ločevati dialektično nedeljiv vzgojno-izobraževalni proces. Ko postavljamo v ospredje domove učencev, vzgojne zavode in penološke ustanove kot tiste institucije, katerim bo namenjena osrednja pozornost, to ne pomeni, da v reviji ne bo prostora za problematiko vzgoje in prevzgoje v drugih vzgojno-izobraževalnih ustanovah, kakor tudi ne želimo zapostavljati problematike funkcionalnih vzgojnih vplivov. Pri tem se zavedamo večrazsežnosti in interdisciplinarnosti, ki iznačujeta vzgojo kot stroko, zato se že v izhodiščih poskušamo izogniti okvirov in omejitvam, tako prostorskim kot razvojnim.

Hkrati s to globalno usmeritvijo bo poskušala biti revija posebna (različna) v primerjavi z zdajšnjim pedagoškim revijalnim tiskom v tem, da bo zapolnjevala vrzel, ki jo čutijo pedagoški delavci na področjih, kjer se pojavljajo kot izvajalci in organizatorji vzgojne dejavnosti.

Revija Iskanja — vzgoja, prevzgoja, katere prva številka je izšla lani, vam bomo poskušali predstaviti z izhodišči zasnove revije in z orisom vsebine prve številke.

Revija naj bi zlasti spodbujala razvoj in prispevala k napredku pedagoškega dela v vseh tistih ustanovah, kjer je vzgojno delo prednostna naloga. S prispevki naj bi revija razvijala teorijo in prakso domske pedagogike in si prizadevala za njuno povezovanje in usklajevanje.

Ena pomembnih nalog revije je strokovno izpopolnjevanje in povezovanje pedagoških delavcev v domovih učencev, vzgojnih zavodih, penoloških inštitucijah, v podaljšanem bivanju in celodnevni osnovni šoli, vzgoja učencev v usmerjenem izobraževanju pa tudi študentov kadrovskih šol (filozofska fakulteta — pedagogika, pedagoške akademije). Glede na posebne značilnosti posameznih ustanov in njihovo podobnost, ki omogoča prenos strokovnih in praktičnih izkušenj v prakso in kaže čedalje izrazitejšo potrebo po povezovanju

študentov kadrovskih šol s pedagoškimi delavci v praksi, menimo, da bo revija predstavljala eno pomembnih vezi in sredstvo, kjer bo mogoče usklajevati stališča in ravnanja.

Nadaljnja naloga revije je krepitev poklicne identitete. Vzgojno delo je, v sicer dialektično nedeljivem procesu vzgoje in izobraževanja, po našem mnenju zapostavljeno, tako da je tudi družbeni status vzgojitelja manj priznan v primerjavi s statusom učitelja. Menimo, da lahko strokovna revija, usmerjena bolj v vzgojno problematiko, uveljavlja in krepi vlogo in status vzgojnega dela.

Z revijo naj bi ustvarili možnosti za odkrit, polemičen in ustvarjalen dialog z vsemi ustanovami in posamezniki, ki so zainteresirani za dvig ravni pedagoškega dela. Ta smoter bomo skušali uresničevati v posebnih rubrikah, ki bodo neposredno in angažiran odsev življenja in dela v pedagoških ustanovah.

V strokovno angažirano delovanje je treba vključiti čim širši krog pedagoških delavcev in študentov ter se s tem izogniti perfekcionizmu člankov, vendar ne na račun strokovnih utemeljitev.

Revija naj bi ustvarjalno kritično in polemično obravnavala pedagoška vprašanja, saj menimo, da je različnost stališč in vidikov na posamezne pedagoške probleme možnost za kakovostni razvoj revije in s tem tudi pedagoškega dela.

Težko je soditi, v koliko smo lahko uresničili zastavljene smotre v prvi številki revije, zato raje prepuščamo bralcem, da si sami ustvarijo sodbo. Ker pa je namen tega sestavka, da tudi seznanimo vsebino revije in pritegne bralce, ki jih tovrstna problematika zanima, navajamo nekaj naslovov člankov iz prve številke revije Iskanja — vzgoja, prevzgoja:

Analično in raziskovalno delo v domovih učencev — možnosti in perspektive, Posebnosti skupinskega psihoterapevtskega dela v vzgojnem zavodu za osnovnošolce, KPD Ig za ženske, Nekateri dileme v zvezi s skupinskim prostovoljnimi delom, Vloga predsedstva domske skupnosti kot nosilca samoupravne organiziranosti v DU, Govorica komunikacije v pedagoškem procesu, Praksa študentov in mentorstvo, Položaj in stanje domov za učence v sistemu vzgoje in izobraževanja, Vzgojna vrednost domskih glasil, Logoterapija, Dopolnilne in alternativne oblike zavodske vzgoje otrok in mladostnikov z MVO, Seznam novejšje literature, ki se nanaša na vzgojo in prevzgojo...

Ob koncu članka želimo opozoriti še na to, da bo uredniškemu odboru revije Iskanja — vzgoja, prevzgoja dobrodošlo vsako mnenje, predlog, kritična ocena, posebej veseli pa bomo vsakega novega sodelavca pisca. In še tale informacija: revija Iskanja — vzgoja, prevzgoja izdajata Sekcija za domsko pedagogiko pri Zvezi društev pedagoških delavcev Slovenije in Skupnost domov Slovenije, naričite pa jo lahko na naslov: SDP pri ZDPDS, Gosposka 3, Ljubljana (za revijo »Iskanja — vzgoja, prevzgoja«).

BOJAN BRUMEN

kultura

Pomembna obletnica mladinske revije Galeb

Revija praznuje letos tridesetletnico obstoja

Ze več let prihaja na slovenske osnovne in srednje šole na Tržaškem in Goriškem mladinska revija Galeb. Priljubljena je zlasti med osnovnošolskimi otroki, ker ima pestro vsebino in lepe ilustracije. Letos praznuje pomemben jubilej: 30-letnico. Revija je pomemben pripomoček pri pouku slovenščine, spoznavanju narave in okolja. V vsaki številki sta dve strani namenjeni zgodovini slovenskih krajev na Tržaškem in Goriškem, slovenskim običajem, objavljena pa je tudi priloga z ilustracijami raznih kulturnih in športnih ustanov Slovenec v zamejstvu. V zadnjih letih je postal Galeb še pestrejši, saj je uredništvo uvedlo nove razdelke. Poleg literarnega dela, v katerem so objavljene pesmi in prozni sestavki, ki je namenjen učencem zadnjih razredov osnovne šole in srednješolcem, je tudi ena stran za najmlajše — za predšolske otroke in prvošolce. Na njej objavljajo kratke sestavke z risbo, ki jo malčki lahko sami pobarvajo, lažje uganke in risanke. Zadnja stran revije je namenjena bistrim glavam, v njej so uganke in križanke.

Pri reviji sodelujejo tudi šolarji. Svoje sestavke in risbe pošiljajo za razdelek Šolarji pišejo, ki je med mladimi bralci zelo priljubljen. Skratka, revija za pouk in razvedrilo, primerna za učence slovenskih šol, ki pomaga tudi učiteljem pri pouku materinščine pa tudi zgodovine in zemljepisa. Revija Galeb izhaja v 2000 izvodih; 1400 jih razdelijo na slovenskih šolah na Tržaškem in Goriškem. Nekaj števil gre v Benečijo in Kanalsko dolino. Bogate ilustracije, zanimive rubrike, povesti, križanke in

uganke ter priloge o zgodovini slovenskih krajev v zamejstvu so pripomogle, da je Galeb postal pomemben pripomoček v soli in priljubljeno berivo pri najmlajših.

Revijo je ustanovila učiteljica in pisateljica Mara Samsa pred 30 leti in bila tudi prva urednica Galeba. Za njo sta prevzela uredniško delo učitelj Ivan Grbec in Milan Jereb, že 15 let pa jo ureja Lojze Abram. Prva (dvojna) številka Galeba, izšla je ob začetku šolskega leta 1983-84, ki je jubilejno leto, je zelo bogata literarnih prispevkov: pesmi in povesti so prispevali znani slovenski književnik kot Miroslav Košuta, Tone Pavček, Tone Seliskar, Ela Peroci in drugi.

V uvodniku prve (dvojne) številke Galeba v tem šolskem letu beremo med drugim tudi tole: »Tu sem, da bi vam pomagal, da bi vam prišepetal kar največ odgovorov, ih skušal po svojih močeh zadostiti vsem vašim pričakovanjem. Z novim šolskim letom vstopam v trideseto, kar pomeni, da nisem več tako rosno mlad. To seveda velja samo z ozirom na moja leta in na izkušnje, ki sem si jih nabral od tistega daljnega 1954, ko sem prvič stopil med čudovite otroke naše svobode. Kar se pa tiče srca, ostajam in bom še naprej ostal to, kar edino lahko sem: živ in mlad!«

To pa so tudi naše želje: Galebu, ki toliko učencev bogati z lepo slovensko besedo, s kulturo jezikovnega izražanja in utrjuje v mladini ljubezen do slovenske zemlje in naroda.

MARKO PAULIN

Nov časopis za vzgojo v družini, vrtcu in šoli

Učiteljsko društvo Loznica je septembra lani začelo izdajati časopis Samoupravno vaspitanje, ki obravnava vprašanja s področja vzgoje v družini, vrtcu in šoli. Namenjen je staršem, učiteljem, vzgojiteljem v vrtcih, družbenopolitičnim delavcem, strokovnim sodelavcem in vsem, ki se ukvarjajo z vzgojo mladega rodu. Časopis obravnava samo vprašanje vzgoje. Tako želi uredništvo prispevati k enovitemu socialističnemu idejno-vzgojnemu vplivu družine, vrtca, šole, delovnih in družbenopolitičnih organizacij.

V reviji se vrstijo prispevki uglednih pedagoških znanstvenih delavcev in pedagoških praktikov. Strokovnjaki obravnavajo integralno didaktično teorijo o pouku, družinsko vzgojo v naši samoupravni družbi, model učnega začetrnega plavanja, razvoj delovnih navad otrok predšolske dobe, pomen načrtovanja vzgojnega dela v šoli, in vlogo šolskega pedagoga pri vzgoji učencev.

Oglasajo pa se tudi praktiki: pedagoški svetovalci in učitelji.

Ti pišejo o vlogi razrednikov od prvih do osmih razredov osnovne šole pri vzgojnem delu oddelčnih skupnosti, o vzgoji učencev četrtega razreda ob leposlovnem besedilu in o zbujanju zanimanja učencev četrtilnih razredov za branje poezije.

Poseben razdelek je namenjen delu z mentalno prizadetimi otroki. Tu beremo prispevka o pojmu in vzrokih duševne zaostalosti ter o vzgojnih vidikih pouka zgodovine.

Ob koncu časopisa so objavljene literarni prispevki učencev osnovnih šol.

Časopis bo izhajal petkrat na leto. Prva številka ima 69 strani, posamezen izvod stane 50 dinarjev; letna naročnina za posameznike je 200 dinarjev, za organizacije 500 dinarjev in za tujino 800 dinarjev. Časopis lahko naročimo na naslov: Učiteljsko društvo, 15300 LOZNICA, Partizanska bb.

NADA KOVAČIČ

Operna predstava pravo doživetje

Učenci višjih razredov Celovne osnovne šole Gornji Petrovci so skupaj s svojimi vrstniki iz Puconec in z obema učiteljskima kolektivoma obiskali Maribor, kjer so si v SNG ogledali opero Jakova Gotovca: Ero z onega sveta.

Čprav jih je bila večina od njih prvič v gledališču, je bila predstava zanje pravo doživetje. Po predstavi so z navdušenim ploskanjem in šopki nageljčkov

FEST'84

Prizori iz brezizhodnega življenja

Letos se je Fest dokončno odrekel svoji oznaki. In če je še pred nedavnim povsem upravičeno dodajal svoji reklamni geslo »pogumni novi svet«, potem za letošnjo filmsko paradiso se zdaleč ne moremo reči, da bi vsaj malo spominjala na mladost in optimizem, pa tudi tega ne, da je vsaj poskusila kakovostno vpletati izkušnje mladih. Izbrane teme 14. mednarodnega filmskega festivala sicer pripadajo »novemu svetu«, kažejo pa »linijo najmanjšega odpora«, pojave navažanja na strah in vztrajanje pri popolni zgrešenosti človečnega.

Čprav bo precej festovih premier našlo svoje občinstvo prav med mladino, je treba na žalost priznati, da bo le malokatera filmska stvaritev, prikazana na Festu '84, primerna za filmsko vzgojo. Le zelo malo filmov je takih, ki bi jim lahko pripisali lastnosti, vredne sedme umetnosti, ne da bi pri tem tvegali in se dali zavesti atraktivnosti in komercialnosti. Celotaj, kadar gre za nesporno kakovost, letošnji film eksplicitno izstopa iz informacije o prvinskem izkustvenem ali preiščenem človekovem strahu. Krog izzvanih pravil igre ob smrti je sklenjen. Glede na to bi morala »krog letošnjega festa« skleniti filma Fani in Aleksander (Ingmar Bergman) in Zelig (Woody Allen). Tadva filma sta nastala skoraj ob istem času, v prvih dveh desetletjih tega stoletja, obravnavata pa dve povsem različni filozofski usmeritvi. Allenovo dokumentari-

Prizori iz brezizhodnega življenja — Fani in Aleksander (Bergman)

stično približevanje objektivnosti neobstoječega zelo duhovito posodablja problematiko in doseže ustrezno univerzalnost. Bergmanovo preseganje sanj in možnega je povsem subjektivno in prav s svojo psihoanalitično študijo o dozorevanju človeka zagotavlja svoje zanesljivo mesto v splošnočloveškem. Menimo, da ta čudovita pa vendar zmeraj pričujoča pripoved natančno oblikuje idejo in sporočilo vseh »prizorov iz življenja Festa '84«: da se strahu ni mogoče znebiti, nanj se je treba navaditi.

Zelo posrečena variacija na to temo je po eni strani Tisočletna čebela (Juraj Jakubinski) z usodnim krogom obnavljanja življenja, po drugi strani pa Bačada o Narajami (Shohéi Imamura) kot življenjsko delo razumskega pripravljajca na smrt in Karmen (Karlos Saura), ki med obstajanjem in njegovim zanižanjem priznava samo popolno posvetitev umetnosti. Vsi filmi,

ki so postavljeni v večerajšnji čas, vsiljujejo moreč priokus strahu, zajet v vprašanja: koliko je vse to daleč, koliko je preživeto z zdravimi pogledi, ali se bo ponovilo; ali je premagano... Filmi, kakršni so Timoški upor (Žika Mitrović), ki obravnava dogodke iz leta 1883, Vasa Železnova (Gleb Panfilov) z zgodovinskim prezevom časa pred prvo svetovno vojno pa do znane druge svetovne vojne; Čebelnjak (Mario Kamus), Vesel božič, gospod Lorens (Nagisa Ošima), Sofijina izbira (Alan Pakula) pa tudi Strimers (Robert Altman), drama vojakov, ki se pripravljajo za Vietnam ali Leto nevarnega življenja (Peter Weir), zgodba novinarja, ki opravlja svoje delo v Indoneziji 1965 (še najbolje izpeljana zamisel, čeprav žanrsko ni povsem izkristalizirana), pa prav gotovo ne morejo pričakovati večjega odziva mladega občinstva. Na spoznanje in čustveno intelektualno angažiranost pa je mogoče vplivati samo v ozračju, ki ni prenasičeno. Taki filmi brez višjih kvalitete pa delujejo zgolj kot bolj ali manj avtentična informacija.

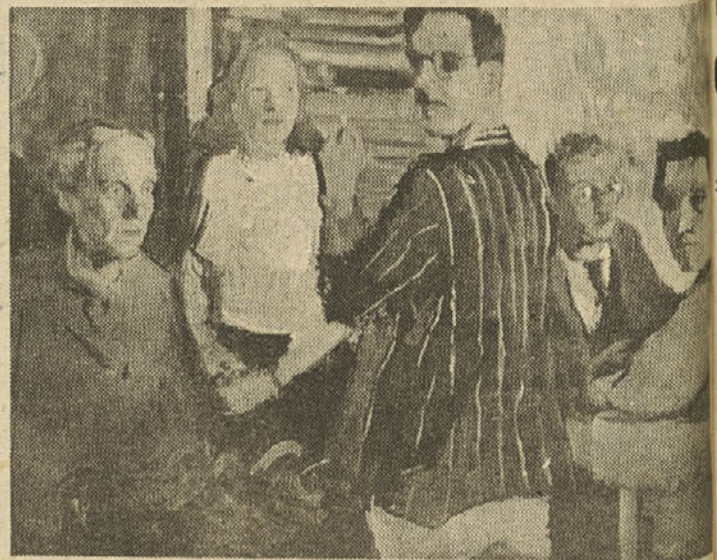
Pravo nasprotje izzivanja strahu so filmi Dan pozneje (Nicholas Meyer), Vojne igre (John Bedhem), Modra strela (John Bedhem) pa tudi Monty Python: Smisel življenja (Terry Jones), katerih izziv temelji na ugotovitvi, da so puščice uperjene proti človeku, izdelane, vprašanje pa je, kaj jih lahko sproži. To, kar spominja na iluzijo obstoja, je samo brezobziren

poskus propagande sistema, kateri bi lahko povzročil pravo nesrečo.

»Privilegije novega sveta« odlikavajo tudi filmi Oskrunjena ljubezen (Claudio Caligari), Pejzaži v megli (Jovan Jovanović), Bogovi so padli na glavo (Jamie Uys) in Sezona v Hakariju (Erden Kiral). Prva dva filma obravnavata narkomanijo, vendar zelo ponesrečeno; čeprav bi bila lahko po svoji temeljni zamisli izjemno angažirani deli in bi opozarjala ter ustvarjala upravičen strah pred drogo. Žal pa ostajata tako samo prozaično in naivno postavljeni zgodbi.

Druga dva filma spodbujata k zelo nenavadnemu razpravljanju o dilemi: ali civilizacija ali »beg iz nje«. Vsebinska komplementarnost teh dveh filmov (Bogovi so padli na glavo zagovarja idejo prečiščenega življenja v »necivilizaciji«, Sezona na Hakariju pa slika podoba takega življenja) močno spodbujata k razmišljanju o tem večnem vprašanju. Oba filma je treba uvrstiti v programe dela z mladino (ne samo zaradi spoznavanja oddaljenih dežel, temveč tudi zaradi izjemno realizirane filmske celote), čeprav bi mladino najbrž mnogo bolj zanimal Vrnitev Džedaja (Richard Marquand), Tootsie (Sidney Pollack) ali Flaschdance (Adrian Lyne). Za razliko od lanskoletnega festovega hita E. T., pa Vrnitev Džedaja ni mogoče šteti za posebno poslastico. Drugi film je prejšnjega ekshibicija Dustina Hoffmana kot pa sled poskus variacije na temo Nekateri so za vroče. In nazadnje: Flashdance je tipično video-razvedrilo, skupaj dobro narejenih glasbenih vložkov, vsiljenih v dilematsko značeno zgodbo.

SVELTANA BEZDANOV-GOSTIMIR

Marij Pregelj: Avtoportret s starši in sestrama, 1948. Kulturni dogodek leta 1983 je bil izid knjige Bazilije Pregelj »Moj oče«. Z globoko iskrenostjo, s prodornostjo zdravnice psihiatrinje, pa s toplino, primernim spoštovanjem in človeško zrelostjo je avtorica opisala svojega očeta, pisatelje in profesorja dr. Ivana Preglja. — V bralcu puščica knjiga med drugim dojem o pristnosti in etični veličini tega velikega slovenskega umetnika, ki smo ravno lansko leto obhajali tudi stoletnico njegovega rojstva; obenem pa pomeni zgodbico in tenkočutno kroniko družine našega izobraženca v času od dvajsetih do šestdesetih let. Knjigo, ki je izšla pri Cankarjevi založbi, dopolnjujejo barvne črno-bele reprodukcije pisateljevih portretov in družinskih podob, ki jih je naslikal pisateljev sin, akademski slikar in profesor Marij Pregelj; za tisk pa jih je reproduciral pisateljev vnuk, filmski ustvarjalec Vasko Pregelj.

Razstava učiteljice Darinke Kurnik

V počastitev mednarodnega dneva žena so v domu kulture v Šoštanju odprli samostojno likovno razstavo predmetne učiteljice Darinke Kurnik. Na slovesnosti se je zbralo veliko obiskovalcev, katerim se je avtorica prvič predstavila s svojimi deli.

Slikarico in njene likovne stvaritve je predstavil Matjaž Natek, ravnatelj osnovne šole Biba Roček, kjer je zaposlena Darinka Kurnik. Kot zanimivost je vredno omeniti, da je slikarka predstavila pretežno kmečko motiviko iz Prekmurja, kjer je doma. Slike so bile za obiskovalce pravo odkritje, saj tukajšnje občinstvo ne pozna prekmurske motivike z značilnimi arhi-

tektonskimi in etnografskimi zanimivostmi. Še zlasti zanimiva je starejša slika Mlin na Muri, ki ga danes verjetno ni več. Prav zato imajo slike poleg etnografske tudi dokumentarno vrednost.

Likovni svet Darinke Kurnik so realistične upodobitve značilne prekmurske pokrajine in arhitekture, predvsem tiste, ki počasi izginja. Zanimivo je, da je avtorica začela slikati že s 17 leti kot ljubiteljica in ima vse možnosti, da svoje slikarsko znanje še bolj poglobi. Predmetni učiteljici Darinki Kurnik pa je k njenim likovnim prizadevanjem in k prvemu uspehu treba čestitati.

V. KOJC

PRESEK

LIST ZA MLADE

- MATEMATIKE
- ○ ○ FIZIKE
- ASTRONOME

Srečanje bralcev Preseka

List za mlade matematike, fizike in astronome PRESEK izhaja že več kot deset let. Da bi bilo sodelovanje z bralci čim boljše, je uredniški odbor lista pripravil SREČANJE BRALCEV, ki je bilo 24. marca na Oddelku za fiziko in na oddelku za matematiko pri Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani. Na srečanju so uredniki posameznih rubrik Preseka in avtorji, ki sodelujejo na posameznih področjih iz matematike, fizike in astronomije predstavili stroko in seznanili udeležence, kako poteka študij na fakulteti, ter odgovarjali na vprašanja.

Srečanje je bilo namenjeno tudi mentorjem, ki že desetletje širijo list.

Med številnimi pestrimi dejavnostmi na srečanju je bil tudi Presekov kviz, na katerem so udeleženci v sproščenem ozračju dokazali, kako dobro poznajo vsebino tega priljubljenega lista.

Najboljše tekmovalce in gledalce, ki so pravilno odgovorili na zastavljena vprašanja, so nagradili.

Srečanje bralcev Preseka bo brez dvoma dobra spodbuda za nadaljnje delo, hkrati pa priznanje za vsa dozdajšnja prizadevanja pri širjenju zanimanja za matematiko, fiziko in astronomijo in včlenjevanju njihove vsebine v dodatni pouk in interesne dejavnosti.

pobude
odmevi

Iščemo nove oblike dela s starši

Nove oblike dela osnovne šole zahtevajo še tesnejše povezovanje vseh, ki se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem. Starši bi prav gotovo morali postati zavzeti sodelavci pri organiziranju in uresničevanju programa in dela osnovne šole. Prav oni naj bi bili najtesnejša vez med šolo in krajevno skupnostjo ter med šolo in združenim delom.

Zal večina šol opaža, da se starši čedalje manj zanimajo za sodelovanje s šolo, ki poteka v ustaljenih oblikah (roditeljski sestanki, govorilne ure). Zato moramo iskati nove oblike, ki bodo starše bolj pritegnile.

Šola je v zadnjih letih napravila velik korak naprej pri povečevanju svoje vzgojne vloge. Poskrbeti pa mora, da bo z najrazličnejšimi oblikami dela motivirala za skupno delo tudi starše in krajanje.

Ena takih oblik so skupni roditeljski sestanki staršev in učencev. Po prvih zadregah se eni in drugi v pogovorih odprejo in razmišljajo o skupnih problemih bolj kot bi kdajkoli doma. Obenem pa lahko tako sprejemo skupne sklepe, ki jih bodo obvezovali, da bodo pri vzgojnem delu in medsebojnih odnosih še bolj razumeli drug drugega. Marsikateri problem bo tako mogoče lažje rešiti. Malo manj je taka oblika skupnih srečanj primerna za prve tri razrede, ko je socialna zrelost otrok premajhna, da bi lahko v dogovoru reševali težave.

Druga oblika rednega sodelovanja šole in staršev so govorilne ure. V zadnjem času se vse bolj uveljavljajo skupne govorilne ure, ko so vsi pedagoški delavci v določenem času v šoli. Starši se

pajmo, če ne bomo kar prvič pritegnili njihove pozornosti.

Kar precej šol je že odprlo svoja vrata staršem tudi med poukom. Od dogovora je odvisno, ali naj staršem prepustimo, da sami odločajo, kdaj pridejo v šolo, ali pa jih vabimo k nekaterim uram pouka. Zadnja možnost ima kar precej prednosti; starše zmeraj znova opozorimo nanjo, pa tudi učitelj in učenci si lahko izberejo temo, ki je še prav posebno zanimiva.

Starši se ponavadi kar ne morejo načuditi novim pedagoškim metodam, učnim pripomočkom, večina pa jih je tudi pozabila, koliko zbranosti zahteva pouk od otrok. Vsaka taka ura naj se konča s skupnim pogovorom, v katerem bodo učenci, učitelj in starši razčlenili potek ure, opozorili na morebitne težave in podobno.

Marsikatera oddelčna skupnost se med šolskim letom znajde pred problemom, ki mu sami učenci in učitelj niso kos. Takrat oddelčna skupnost povabi na pomoč starše. Na skupnem sestanku oddelčne skupnosti bodo najlažje določili, kaj in kako poskati izhod iz težav. Pri teh pogovorih pa morata biti razrednik in šolski svetovalni delavec posebno pozorna, da se ne bi izpostavljali posamezni učenci. S takim pritiskom bi namreč do naščajočemu otroku lahko napravili veliko škode, tako dobljene rane pa se le težko zacelijo. Zato naj bo vprašanje zmeraj zasnovano tako, da bo pritegnilo vse udeležence in jih motiviralo, da bodo skupno poiskali ustrezne rešitve.

In še na eno obliko sodelovanja staršev pri vzgojnih nalogah

Izvajanje dopolnilnega pouka za učence od 1. do 7. razreda v mesecu avgustu

K pisanju me je spodbudil članek Dušice Kunaver Zapranehi paragrafi povzročajo zmedo, ki je bil objavljen v Prosvetnem delavcu 30. januarja 1984. Odkritostno je opozorila na razmišljanja učencev in učiteljev v osnovnošolskih zbornicah. Sama želim opozoriti še na en problem, o katerem se pogosto pogovarjamo, nisem pa o njem še nikjer nič prebrala — ali pa sem spregledala, če je bilo kje kaj objavljeno.

V mislih imam izvajanje dopolnilnega pouka v mesecu avgustu. Ne bom navajala določil pravilnika, ker jih vsi poznamo. Praksa pa — vsaj pri nas — opozarja, da bi morda le kazalo ponovno preučiti drugi odstavek 3. člena Pravilnika o organizaciji dopolnilnega pouka v osnovni šoli. Zakaj?

Učence, ki so že med šolskim letom skoraj praviloma redno ali občasno obiskovali dopolnilni pouk iz enega, dveh ali na predmetni stopnji celo iz treh predmetov in bili tako dosti bolj obremenjeni od sposobnejših učencev, prikrajšamo še za počitnice. Po ugotovitvah učiteljev in po mnenju učencev, ki so ga izpovedali v naši interni anketi, je to delo dokaj neuspešno.

Učitelji utemeljujejo svojo trditev s tem, da v desetih urah ne morejo zaposlniti vrzeli v znanju, ki jih že vse leto z dopolnilnim poukom niso zmogli odpraviti, da ponovijo snov pri vsakem

predmetu v začetku šolskega leta (prav tako pred obravnavo vsake nove učne enote), praviloma isti učenci pa obiskujejo dopolnilni pouk že spet v novem šolskem letu. Učenci pa sprejemajo to delo, ki poteka v avgustu, tedaj ko imajo sošolci pred seboj še deset prostih dni, povečini kot kazen.

Vsako leto več staršev prosi, da bi učencem opravičili izostanek ker so vezani na določene datume za izjavo letnega dopusta zunaj svojega kraja bivanja. Dogaja se celo, da se družina zaradi tega odpove dopustu.

Analiza, ki smo jo opravili v začetku septembra 1983, je pokazala tole:

— od 33 učencev razredne stopnje, ki bi morali obiskovati dopolnilni pouk v avgustu, jih 9 ni prihajalo, to je 27,2%;

— od 65 učencev predmetne stopnje jih ni prihajalo 23 ali 35,38%, več kot tretjina pa nereditno (na šoli je čez 1000 učencev).

Naj poudarim, da ne gre za odpor učiteljev od tega dela, čeprav nam ta pouk povzroča manjše težave, zlasti ker so po 20. avgustu — že organizirani seminarji in strokovni aktivni. Gre predvsem za vprašanje smotnosti tega dela in za počutje učencev. Zanima me, kako o tem razmišljajo na drugih šolah, kakšne so izkušnje druge.

M. J.

Pristnejši medsebojni odnosi — boljši vzgojni uspehi

Delavci v vzgoji in izobraževanju opravljamo zelo zahtevno in odgovorno delo. Od nas je odvisno, kakšni bodo prihodnji rodovi, kakšen bo njihov odnos do dela, do napedka, do moralnih vrednot. Vse bolj se zavedamo, da je vzgoja izrednega družbenega pomena in da jo je treba podružbiti, včleniti v sistem združenega dela in celotnega družbenega življenja. Tako naj bi družba povečala skrb in odgovornost za uresničevanje zastavljenih vzgojnih ciljev. Vendar pa ostajata vzgojitelj in učitelj še naprej pomembna dejavnika vzgojnega delovanja.

Ob tem se poraja vprašanje, koliko pozornosti je deležen delavec v vzgoji in izobraževanju in kako je nagrajen. Vemo namreč, da se gmotno stanje šol in delavcev v njih neprestano slabša.

Ostanki čistega dohodka ob zaključnem računu, ki so namenjeni za delitev na sklade, so največkrat zelo skromni. Pogosto se zgodi, da katera šola ali vzgojno-varstvena organizacija zaključni poslovno leto s tako pičlim ostankom čistega dohodka, da lahko oblikuje le rezervni sklad, ki ga po zakonu mora oblikovati. Za sklad skupne porabe ji ne ostane nič. Kjer so šole in vzgojno-varstvene organizacije združene v vzgojno-izobraževalnih organizacijah, si pomagamo tako, da s solidarnostnim prelivanjem sredstev oblikujemo sklad skupne porabe, ki potem zagotavlja vsem delavcem zadovoljevanje skupnih potreb v enaki višini. Denar iz sklada skupne porabe se uporablja za prehrano delavcev med delom, za regres za letni odhodi, za jubilejne nagrade in odpravnine pri odhodu delavcev v pokoj in za drugo. Nekaj denarja namenjamo za srečanja ob dnevu prosvetnih delavcev, ki smo ga še ohranili.

Ker je čedalje več nalog, ki jih morajo opraviti šole in vzgojno-varstvene organizacije, zmanjkuje časa in možnosti za pogo-

stejša srečevanja in skupna praznovanja pedagoških delavcev. Osnovne organizacije sindikata sicer organizirajo srečanja ob različnih praznikih, vendar so leta kratka in skromna. Pogosto slišimo ali pa tudi preberemo v Prosvetnem delavcu, da smo pozabili na upokojene kolegice in kolege. Nismo pozabili nanje, cenimo njihovo minulo delo, saj brez njihovega dela tudi mi ne bi mogli opravljati svojega poslanstva. Zato jih vsako leto povabimo na praznovanje dneva prosvetnih delavcev, občasno pa na ekskurzije ali na obisk kakega koncerta. Tu in tam se jih spominimo tudi s kako drobno pozornostjo.

Ker se moramo nenehno izpopolnjevati, se je v zadnjih letih pomembno povečalo število srečanj pedagoških delavcev, ki so strokovne narave (aktivni, predavanja in seminarji v občini in zunaj nje). To pa povzroča, da se zmanjšuje število srečanj, ki imajo druge namene.

Zavedamo se, da storimo premalo za izboljševanje medsebojnih odnosov med sodelavci, da se premalo poznamo, in si zato ne moremo v stiskah pomagati. Prav bi bilo, da bi poglobili sodelovanje med upokojenimi pedagoškimi delavci, da bi bili le-ti seznanjeni s problemi, s katerimi se ubadamo pri delu, pa tudi aktivni delavci bi morali bolj poznati težave upokojenih stanovskih tovarišev.

Ugotavljamo tudi, da bi morali navezati tesnejše stike s kolegi iz sosednjih občin, saj imamo veliko skupnih interesov, čeprav se le-ti največkrat začnejo pri osebnih dohodkih, ko poskušamo ugotoviti višino pa tudi način, po katerem naj bi jih oblikovali.

Pristnejši medsebojni odnosi med pedagoškimi delavci bi pripomogli k enotnejšemu vzgojnemu delovanju, zato si moramo zanje prizadevati vsi. Ali ni tudi to podružbljanje vzgoje?

MILENA JAN

Razmišljanja ob Velikem slovensko-angleškem slovarju

Minilo je že dobro leto, odkar je izšel Veliki slovensko-angleški slovar. Strokovna kritika tega slovarja je izšla v Naših razgledih kmalu po izidu, vendar se takrat verjetno še nismo zavedali celotne razsežnosti in pomena vseh slabosti tega dela. Šele zdaj, ko slovar uporabljamo, vidimo, v kakšno zadrego nas lahko spravi. Omenim naj le nekaj primerov, ki sem jih opazila kot učiteljica angleščine — tudi moji učenci od časa do časa uporabljajo omenjeni slovar — in kot občasna prevajalka.

Včasih se zgodi pri pouku, da učencu v pisnem izdelku podčrtam napako, ta pa mi prinese slovar in se pritoži: tu piše tako, kot sem jaz napisal. Saj sem poiskal besedo v slovarju. Kdo ima prav? Sprva sem bila v zadregi: v obilici dela in napak v izdelkih se pač lahko zgodi, da sem podčrtala tudi kaj takega, kar ni bilo napak. Tokrat pa sem bila prepričana, da imam prav, zato sva skupaj z učencem preverila besedo v nekem drugem, angleškem enojezičnem slovarju. Ugotovila sva, da je v slovensko-angleškem slovarju napaka, ki jo je učenc v dobri veri, da je vse prav, prepisal.

Učence navajamo na rabo slovarja, leksikonov in različnih priročnikov, saj človek ne more natančno vedeti vsega, kar mora uporabljati. Zato mu določena knjiga pomeni tudi avtoriteto, ki zagotavlja pravilnost. V takih okoliščinah je učitelju težko dokazati, da ima prav on, in ne knjiga, še posebno, če je učencu sam priporočal. Lahko bi se seveda zgodilo tudi drugače. Učenc bi napisal neko besedo pravilno, učitelj bi morda podvomil in se skušal prepričati v slovarju, povzel bi napačno napisano besedo in jo učencu »popravil«. Morda bi celo znižal oceno, naredil krivico in bi se skliceval na knjigo.

Včasih, ko sem prevedla strokovno besedilo, me je strokovnjak opozoril, da izraz ni pravilen. Seveda ne morem znati vseh strokovnih izrazov, vendar bi človek pričakoval, da bi se s slovarjem lahko izognila napaki. Na primer: »lokalna anestezija« sem po slovarju prevedla z »regional anesthesia«, kar je bilo kar groba napaka. Zdravniku, za katerega sem prevajala besedilo, sem se lepo opravičila; končno je izraz lokalna anestezija dokaj splošen in bi ga morala najbrž poznati že brez slovarja.

Ko sem nekajkrat doživela podobne pripetljaje, sem spoznala, da slovarju preprosto ne smem zaupati, ker me lahko spravi v zadrego, in da moram vsako geslo, ki ga v njem poiščem, dodatno preveriti v kakem dobrem angleškem enojezičnem slovarju.

Tako sem iz radovednosti začela prebirati slovar, spraševati kolege, kakšne napake so opazili, in končno ugotovila, da je napak veliko več, kot bi jih smelo biti v takem slovarju.

Že ob površnem pregledu slovarja sem ugotovila, da je v njem kar precej napak nastalo najbrž pri tipkanju, tipkopisa pa ni nihče natančno pregledal. Drugače si skoraj ne moremo razlagati npr. napake vinologist, namesto oenologist za poznalca vina, ali pa tug namesto tag za etiketo. Podobnih napak je še več.

V precej besednih zvezah je uporabljen napačen predlog ali pa je uporabljen tam, kjer ga v

angleščini ponavadi ni. Na zemljevidu se reče on the map, ne pa in the map, slep na eno oko je blind in one eye, ne pa of ali on one eye. Za noben denar tega ne morem dobiti ni I can't get it for love or money, temveč... for love or money. Bil je ustrelen kot špijon je prevedeno kot he was shot for a spy.

V slovarju so tudi nepravilnosti, ki jih lahko ugotovi že povprečen poznavalec angleščine. Tako je na primer vsakemu jasno, da ljubezenskemu doživljanju niti Anglež niti kateri koli govorec angleščine, ki mu je angleščina materni jezik, ne reče affair of love, temveč kar love affair. V isto vrsto napak spada tudi zveza card of membership, namesto membership card za člansko izkaznico: Ali pa: pri izrazu Koliko je ura? je naveden v slovarju poleg pravih še tale izraz: What o'clock is it?

Tudi bolj neroden poznavalec angleščine bi najbrž lahko spoznal, da je nekaj narobe, če slovar navaja za zabavnik literary magazine.

Pri navajanju fraz slovar nima enotnega sistema. Fraze včasih navede pri glagolu, drugič zopet pri samostalniku, ki je v frazi. To seveda povzroča težave pri iskanju.

Nedoslodnosti so tudi v prevajanju slovenskih zemljepisnih imen, za kar smo Slovenci, še posebno ob mejah zelo občutljivi.

Navedla sem le nekaj napak, da bralec dobi občutek, za kaj gre. Ne bi rada naredila vtisa, da so težave, ki jih povzroča slovar s svojimi napakami, samo problem pečnice prosvetarjev, njihovih učencev in nekaj prevajalcev, ki imajo tako ali tako več virov. Slovensko-angleški slovar, ki že po svojem videzu zbujata vtis resnega dela, uporablja vse več ljudi, kot bi si utegnili misliti. Med njimi so tudi strokovnjaki, ki delajo v industriji, v znanstvenih ustanovah, zdravstvu, skratka, povsod tam, kjer morajo včasih v slovarju poiskati angleški izraz, ko v pogovoru s tujcem, npr. razlagajo delovanje ali prednosti svojega izdelka. Prav tako tudi najboljši prevajalec ne more vedeti vsega in gotovo mora večkrat teči po slovensko-angleškem slovarju. Da pa je tudi nešolanih, tako rekoč »nedeljskih« prevajalcev veliko, se lahko prepričamo na vsakem koraku, v različnih perspektivah, navodilih in podobnem gradivu, kjer včasih kar mrgoli napak. Če taki ljudje poleg tega, da se lotijo prevajanja nestrokovno, uporabijo še Veliki slovensko-angleški slovar, gotovo lahko pričakujemo marsikaj.

In končno menim, da se kaj takega založbi, kot je Državna založba Slovenije, ne bi smelo zgoditi. Očitno je, da takega slovarja ne more sestaviti en sam človek. Imeti mora vsaj nekaj svetovalcev: slavista, strokovnjaka jezikoslovca, ki mu je angleščina materni jezik in še morda svetovalca za posamezne stroke. V slovarju ni naveden nihče kot sodelavec. Prav tako ni naveden noben recenzent, kar bi bilo za tak slovar gotovo potrebno. Poleg vsega pa je videti, da niti korekture niso bile natančno opravljene.

Kakšna je škoda za Slovence, ki si novega slovarja ne bomo mogli privoščiti prav kmalu, ni treba posebej poudarjati. In vendar menim, da imamo pravico zahtevati, da nekdo zbere in objavi vsaj popravke najočitnejših napak. FRANKA RODE

Domiselnost (Foto: Amand Papatnik)

lahko tako v enem popoldnevu pogovorijo z različnimi učitelji, s svetovalnimi delavci in z ravnateljem o težavah svojega otroka.

Prav je, da so te govorilne ure vsaj enkrat na mesec. Šola pa lahko ta obisk staršev izrabi tudi za to, da jih z razstavami seznanji z različnimi dejavnostmi, ki potekajo v krožkih, s podaljšanim bivanjem, z uspešnostjo naravoslovnih in kulturnih dni in z delovnimi akcijami. Fotografije, izdelki, grafiki ali samo obveščila bodo starše pritegnili in motivirali, da bodo tudi sami bolj zavzeto sodelovali pri vzgojnem delu. Da bi staršem olajšali čakanje v vrsti pred kabineti, je prav, da jim v tem času omogočimo stik s knjižnimi novostmi pionirske in mladinske literature, z vzgojno literaturo: v tem času bodo lahko zvedeli za ustreznih publikacij marsikaj. Na primer tudi o tem, kakšne so možnosti za šolanje, in o različnih poklicih, za katere pri nas primanjkuje delavcev. O vsem sem se bodo poučili, če bomo znali šolske avle in hodnike opremiti s stoli in mizami in seveda z gradivom, v katerem bodo vse to našli. In nikdar ne obu-

šole ne smemo pozabiti: to so mentorstva v najrazličnejših interesnih dejavnostih. Šole imajo pri iskanju tehničnih strokovnjakov velikokrat težave. Pri tem nam bodo lahko še prav posebno pomagali učenci šolske skupnosti. Kdo bolje pozna očete in mame kot prav oni!? In če jih ne bodo znali pridobiti otroci — kdo jih potem bo? Seveda pa mora tako akcijo budno spremljati mentor šolske organizacije. Šolski svetovalni delavec ali razrednik. Starši bodo v neposrednem vzgojnem delu še lažje spoznali delo šole, postali pa bodo tudi »bojevniki v prvih vrstah«, ko bomo prišli v delovno organizacijo s samoupravnim sporazumom o neposredni svobodni menjavi dela, ki nam bo omogočal v zdajšnjih razmerah uresničevanje novih nalog.

Prav gotovo je še veliko drugačnih oblik sodelovanja s starši, ki bodo šolam omogočile boljše vzgojno delo. Naša skrb je, da jih poiskujemo in motiviramo starše, da bodo postali res pravi sodelavci v vzgojno-izobraževalnem procesu naših otrok.

LENKA BEZELJAK

naš
pravnik

Kako in kje v osnovni šoli zaposliti učitelje invalide II. in III. kategorije invalidnosti, so v skladu z republiškim zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list SRS, št. 27-83) sta prinesla več pomembnih novosti na področju invalidskega zavarovanja. Med najpomembnejšimi sta vsakakor: 1) nova definicija invalidnosti, po kateri se invalidnost ne ocenjuje le po delih in nalogah, ki jih je zavarovaneec opravljal neposredno pred nastankom invalidnosti, temveč po vseh delih in nalogah v temeljni organizaciji združenega dela, ki ustrezajo strokovni izobrazbi in z delom pridobljeni delovni zmognosti delavcev, in 2) nova opredelitev obveznosti odzov na področju varstva delovnih invalidov s preostalo delovno zmognostjo s tem, da se bolj kot doslej zavezujejo ozdi k izvajanju ukrepov tako za preprečevanje invalidnosti kot za uresničevanje pravic na podlagi preostale delovne zmognosti ter pri tem prenašajo nekatere materialne obveznosti neposredno na organizacije združenega dela in uveljavljanje določenih pravic v samih teh organizacijah. Podrobneje in bolj celostno pa so nekatera vprašanja obdelana v novem statusu skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije (Uradni list SRS, št. 40-83). Vse organizacije združenega dela (tudi šole) so morale uskladiti svoje samoupravne splošne akte z novim zakonom do konca leta 1983. Pri tem naj opozorimo, da so Republiški komite za delo, Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije in Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije pripravili in naslovili vsem organizacijam združenega dela, delovnim skupnostim ter drugim organizacijam in skupnostim kot pripomoček za usklajevanje njihovih samoupravnih splošnih aktov »seznam zadev s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki jih je potrebno urediti v samoupravnih splošnih aktih OZD s pripomočkom za dopolnitev samoupravnih splošnih aktov.«

Osnovna šola B.

ODGOVOR:

Tako novi zvezni (Uradni list SFRJ, št. 23-82 in 77-82) kot tudi novi republiški zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list SRS, št. 27-83) sta prinesla več pomembnih novosti na področju invalidskega zavarovanja. Med najpomembnejšimi sta vsakakor: 1) nova definicija invalidnosti, po kateri se invalidnost ne ocenjuje le po delih in nalogah, ki jih je zavarovaneec opravljal neposredno pred nastankom invalidnosti, temveč po vseh delih in nalogah v temeljni organizaciji združenega dela, ki ustrezajo strokovni izobrazbi in z delom pridobljeni delovni zmognosti delavcev, in 2) nova opredelitev obveznosti odzov na področju varstva delovnih invalidov s preostalo delovno zmognostjo s tem, da se bolj kot doslej zavezujejo ozdi k izvajanju ukrepov tako za preprečevanje invalidnosti kot za uresničevanje pravic na podlagi preostale delovne zmognosti ter pri tem prenašajo nekatere materialne obveznosti neposredno na organizacije združenega dela in uveljavljanje določenih pravic v samih teh organizacijah. Podrobneje in bolj celostno pa so nekatera vprašanja obdelana v novem statusu skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije (Uradni list SRS, št. 40-83). Vse organizacije združenega dela (tudi šole) so morale uskladiti svoje samoupravne splošne akte z novim zakonom do konca leta 1983. Pri tem naj opozorimo, da so Republiški komite za delo, Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije in Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije pripravili in naslovili vsem organizacijam združenega dela, delovnim skupnostim ter drugim organizacijam in skupnostim kot pripomoček za usklajevanje njihovih samoupravnih splošnih aktov »seznam zadev s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki jih je potrebno urediti v samoupravnih splošnih aktih OZD s pripomočkom za dopolnitev samoupravnih splošnih aktov.«

Po določbah 35. člena republiškega zakona se zavarovanci, pri katerih nastane invalidnost, glede na preostalo delovno zmognost razvrščajo v tri kategorije invalidnosti:

— v I. kategorijo invalidnosti se razvrstijo zavarovanci, pri katerih nastane izguba delovne zmognosti (tak zavarovaneec pridobi pod pogoji, ki jih določa zakon, pravico do invalidske pokojnine);

— v II. kategorijo invalidnosti se razvrstijo zavarovanci, ki lahko najmanj polovico polnega delovnega časa opravljajo svoje ali drugo ustrezno delo in se ne morejo s prekvalifikacijo oziroma dokvalifikacijo usposobiti za opravljanje drugega ustrezne dela s polnim delovnim časom (tak zavarovaneec ima pravico do dela z delovnim časom, ki ustreza njegovi preostali delovni zmognosti, na svojem delu, če lahko opravlja svoje delo najmanj polovico polnega delovnega časa; če pa ne more opravljaljati svojega dela najmanj polovico polnega delovnega časa, ima pravico do dela z delovnim časom, ki ustreza njegovi preostali delovni zmognosti, na drugem ustreznem delu);

— v III. kategorijo invalidnosti se razvrstijo zavarovanci, ki lahko po poprejšnji prekvalifikaciji oziroma dokvalifikaciji ali brez prekvalifikacije oziroma dokvalifikacije polni delovni čas opravljajo drugo ustrezno delo (ti zavarovanci imajo pravico do razporeditve na drugo ustrezno delo oziroma pravico do zaposlitve na drugem ustreznem delu s polnim delovnim časom).

Zavarovaneec s preostalo delovno zmognostjo, tj. II. in III. kategorije invalidnosti, so v skladu z republiškim zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju zagotovljena naslednja denarna nadomestila:

— nadomestilo osebnega dohodka za čas čakanja na prekvalifikacijo oziroma dokvalifikacijo;

— nadomestilo osebnega dohodka za čas čakanja na razporeditev na drugo ustrezno delo ali na ustrezno zaposlitev;

— nadomestilo osebnega dohodka za čas prekvalifikacije oziroma dokvalifikacije;

— nadomestilo osebnega dohodka zaradi dela s skrajšanim delovnim časom;

— nadomestilo zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem ustreznem delu.

Nadomestila osebnega dohodka v navedenih primerih znašajo za zavarovanece, ki so ob nastanku invalidnosti v delovnem razmerju, za čas čakanja na razporeditev na drugo ustrezno delo oziroma zaposlitev najmanj 60 % povprečnega osebnega dohodka, ki ga je zavarovaneec prejel v koledarskem letu pred nastankom invalidnosti, nadomestilo za čas prekvalifikacije oziroma dokvalifikacije pa najmanj v višini 80 % povprečnega osebnega dohodka. Po določbah 45. člena omenjenega zakona pa so organizacije združenega dela dolžne te zavarovance:

— obdržati na delu in jih razporediti na drugo ustrezno delo oziroma jim zagotoviti delo z delovnim časom, ki ustreza njihovi preostali delovni zmognosti;

— jim zagotoviti prekvalifikacijo oziroma dokvalifikacijo ter delo oziroma naloge, ki jih bodo opravljali po prekvalifikaciji oziroma dokvalifikaciji;

— zagotoviti sredstva ter jim odmeriti in izplačati nadomestila osebnega dohodka za čas čakanja na prekvalifikacijo oziroma dokvalifikacijo ali za čas čakanja na razporeditev na drugo ustrezno delo ali na ustrezno zaposlitev. Izplačana sredstva za nadomestilo osebnega dohodka za čas prekvalifikacije oziroma dokvalifikacije pa organizaciji združenega dela povrne skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja na podlagi ustreznega zahtevka te organizacije.

Če zaradi narave dejavnosti v organizaciji združenega dela ni mogoče zavarovanca razporediti v skladu z odločbo invalidske komisije na druga ustrezna dela oziroma naloge, ker takih del oziroma nalog v tej organizaciji ni, je le-ta po zakonu dolžna zagotoviti zavarovaneču drugo ustrezno delo v drugi organizaciji združenega dela. Vprašanje zagotavljanja drugega ustrezne dela zavarovaneec v vzgojno-izobraževalnih organizacijah pa je še posebej težavno pri učiteljih, saj pretežni del dejavnosti teh organizacij predstavlja neposredno vzgojno-izobraževalno delo z učenci in v številnih primerih ne bo mogoče v lastni organizaciji razporediti takega delavca na drugo ustrezno delo izven vzgojno-izobraževalnega procesa. Zato bodo vzgojno-izobraževalne organizacije takšne primere lahko reševale le s pomočjo pristojnih skupnosti za zaposlovanje in skupnosti za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. V zvezi s tem naj opozorimo, da je pri invalidih II. in III. kategorije invalidnosti, ki jim ni mogoče zagotoviti drugega ustrezne dela oziroma ustrezne zaposlitve, mogoče uveljaviti pravico do invalidske pokojnine, vendar le za tiste zavarovance, ki so stari nad 60 let (moški) oziroma 55 let (ženske). Prav tako pa je v primerih daljšega čakanja na razporeditev na drugo ustrezno delo oziroma na ustrezno zaposlitev ter v primerih, ko pride do spremembe delovne zmognosti invalida, mogoče pri pristojnem organu Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja predložiti zahtevek za ponovno ugotavljanje preostale delovne zmognosti.

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije

— Izhaja štirinajstnevno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: predsednik Aleš Golja, Bo-

gdan Čepič, Tea Dominko, Leopold Kežar, Franci Kržan, Marjana Kunej, Vida Nered, Albin Puclin, Alenka Puča, Marija Skalar, Janez Sušnik, Jože Valentinčič, Viktor Žorž

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Barica Marentič-Požarnik, Veljko

Ustvarjalen dialog

(Nadaljevanje s 7. strani)

premalo uresničene stvari: pridobivanje delovnih navad in usposobljenosti za skupinsko delo; vzgojna prizadevanja so preveč usmerjena le k povprečnemu učencu, morda še k podpopovprečnemu, skoraj nikoli pa k nadpopovprečnemu, učno-vzgojne metode pa so take, da prej zavirajo kot spodbujajo razvoj ustvarjalne osebnosti. Vzgojni smotri programov pa morajo dobiti v visokošolskem delu ustrezno mesto in se enakovredno prepletati z izobraževalnimi. Pri reformi usmerjenega izobraževanja se moramo zavedati, da sodi v podiplomsko izobraževanje več splošnega in teoretičnega znanja, s posebnostmi določenega strokovnega področja pa naj se kandidat seznanja v programih strokovnega spopolnjevanja in usposabljanja z aplikativnimi strokovnimi znanji, s potrebnimi znanji za raziskovalna in razvojna dela pa v podiplomskem študiju.

Tako v uvodu kot v razpravi so poudarjali pomen stalnega izobraževanja, ki je v visokošolskih programih še zmeraj premalo upoštevano.

IZBOLJŠAVE SO POTREBNE NA VSEH PODROČJIH

Pričakovati je bilo, da bodo v skupini, ki je obravnavala DRUŽBENO-EKONOMSKO ODNOSNO NA UNIVERZI, MED UNIVERZO IN DRUGIMI DELI ZDRUŽENEGA DELA prevladovala vprašanja o gnotnem položaju visokega šolstva, pokazalo pa se je, da se pod naslovom tega vsebinskega sklopa prepleta tudi problematika, ki so jo obravnavali delno tudi v drugih skupinah na tem srečanju. Uvodni referat o izhodiščih za sistem financiranja izobraževanja sta pripravila dr. Vlado Frankovič in dr. Dane Melave. V njem sta prikazala nekatere bistvene posebnosti, ki ločijo družbene dejavnosti, posebno izobraževanje, od proizvodnje. Avtorja opozarjata, da ne moremo biti povsem zadovoljni s posameznimi prvimi svobodne menjave dela in z delovanjem delegatskega sistema v izobraževalnih skupnostih. Zdašnje razmere na vseh področjih šolstva zahtevajo izboljšave.

Razpravljanje v tej skupini se je strnilo v priporočilo, naj bi namenili mnogo večjo pozornost kot doslej

PRAVA USMERITEV: DOLGOROČNA KADROVSKA POLITIKA

KADROVSKO STANJE UNIVERZE IN PERSPEKTIVE RAZVOJA so obravnavali v peti skupini, uvodni referat, na podlagi idej, ugotovitev in priporočil, ki so jih izoblikovali člani delovne skupine, povzel dr. Danijel Pučko. V razpravi so namenili posebno pozornost težnjam kadrovskih gibanj v visokem šolstvu, posebno glede na starostno sestavo kadra, uporabi meril kadrovske politike, problemom kroženja in mednarodnega pretoka kadra in opozorili na več neustreznih rešitev v praksi in življenju (položaj stažistov, normativov nagrajevanja, razlaji posameznih meril za habilitacijo itn.).

Ceprav so nekateri podatki o dosežkih kadrovske politike v slovenskem visokem šolstvu razveseljivi (Slovenija ima skoraj 13 % vsega jugoslovanskega pedagoško-znanstvenega kadra, v zadnjih desetih letih se je zelo izboljšalo razmerje med številom pedagoško-znanstvenih delavcev in študenti (od 6,4 na 9,7 teh delavcev na sto študentov), pedagoško-znanstveni kader pa se je krepil tudi glede na rast prebivalstva (Jugoslavija kot celoto prehitevamo kar za približno deset let), ugotavljajo, da mora Slovenija v prihodnje storiti več za okrepitev visokošolskega

Priprava MARJANA KUNEJ

VIO ŠMARJE PRI JELŠAH TOZD OSNOVNA ŠOLA EDVARDA KARDELJA ROGATEC

razpisuje dela in naloge:

— UČITELJA RAZREDNEGA POUKA za določen čas (nado-meščanje delavke med porodniškim dopustom).

Začetek dela: 9. 4. 1984

Kandidati naj se prijavijo v 15 dneh po objavi na naslov: VIO ŠMARJE PRI JELŠAH, TOZD OSNOVNA ŠOLA EDVARDA KARDELJA ROGATEC, ROGATEC. O izbiri bodo obveščeni takoj.

Troha, Jože Valentinčič, Marija Vellikonja, Maja Vujović

Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.

Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104

Silva Aber

Iz mrliške vežice v Slovenji Gradcu smo pred dnevi pospremili na pokopališče v Smartno pri Slovenji Gradcu k zadnjemu počitku Silvo Aber, domačinko in predmetno učiteljico iz Šoštanj, ki je izgubila svoje mlado življenje v hudi prometni nesreči na poledeneli cesti v Lokovici pri Šoštanju.

Silva Aber se je rodila 30. decembra leta 1945. v Slovenji Gradcu. Po končani gimnaziji na Ravnah na Koroškem je študirala slovenščino in angleščino na pedagoški akademiji v Mariboru, nato pa se je najprej zaposlila na osnovni šoli Podgorca v Podgorju pri Slovenji Gradcu, od 1. septembra 1970. pa je poučevala na osnovni šoli Biba Roeck v Šoštanju. Kot marljiva in prizadevna učiteljica je na šoli poleg službene obveznosti delovala še na raznih področjih družbeno-političnega življenja kot članica raznih samoupravnih organov. Bila je tudi knjižničarka in poverjenica za mladinski tisk, in tako številnim mladim rodovom učencev priporočala bogastvo in lepoto naše mladinske in druge literature. Izredno zavzeto je pripravljala tudi vsakoletna tekmovalna učencev za Kajuhovo bralno značko. Poleg tega je vodila dramski in recita-

torški krožek ter tako z mladimi poustvarjalci pomagala pri kulturnih programih in številnih proslavah v šoli in v krajevni skupnosti. Med učenci, stanovskimi kolegi pa tudi v soseski, kjer je stanovala, je bila zelo priljubljena zaradi svoje vedre narave, odkritosti in pripravljenosti pomagati, kjerkoli je bilo potrebno. Prizadevala si je za čimbolj urejeno okolje stanovanjske soseske, zato jo bodo tudi sostanovalci zelo pogrešali. Velika ostala še zlasti na šoli Biba Roeck, kjer je poučevala in delovala polnih 14 let ter razdajala svoje bogato znanje in izkušnje številnim rodovom učencev.

Za njeno vsestransko pedagoško in družbeno-politično delovanje so se ji ob grobu zahvalili kar štirje govorniki. V zadnje slovo so ji zapeli žalostinke učenci osnovne šole Biban Roeck iz Šoštanja ter pevski zbor domačinov iz Smartnega pri Slovenji Gradcu. Izredno množična udeležba na pogrebu, kljub mrazu in visokemu snegu, je pokazala kako zelo priljubljena je bila Silva Aber med učenci, stanovskimi kolegi ter prijatelji in znanci iz Šaleške in Mislinjske doline.

V. KOJČ

Matilda Dolenc

Moja cesta gre v nizka polja, ki spijo pod črno tišino gora; — tišina, težka tema nad menoj kot, da sem zašel že od sveta.

Kosovel

Nikoli več je ne bomo videvali na naših učiteljskih srečanjih. Zadnjikrat smo se pogovarjali z njo na slovesnosti prosvetnih delavcev v Postojni.

Tako rada je prihajala med nas. Zadnje pismo, s katerim smo jo povabili, naj z nami praznuje svoj 86. rojstni dan, je ostalo v šoli, ko smo slišali trpko resnico. Matilda Dolencova je veliko let službovala v svoji priljubljeni Planini, ki ji je ostala zvesta do zadnjega. Bila je delavna, poštena in skromna. Težko bi našli rodove, ki jih je naučila brati, pisati in računati. Desetletja je razdajala mladim svoje bogate pedagoške izkušnje in znanje. Bila je poštena kulturna delavka. Svojo ljubezen do učiteljskega poklica je prenašala tudi na mlajše sodelavce.

KOLEKTIV OSNOVNE ŠOLE POSTOJNA

Redne razpise

prostitih del in nalog vzgojiteljev, učiteljev in drugih strokovnih delavcev v vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih organizacijah bomo letos objavili

23. aprila in 14. maja

Razpise za prvo objavo bomo sprejemali do 10. aprila, za drugo objavo pa do 3. maja.

Naknadni razpisi bodo objavljeni 11. in 25. junija.

Posamezne razpise objavljamo tudi sproti, zunaj navedenih rokov.

Vodstva vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih organizacij prosimo, da uskladijo priprave na razpis z navedenimi roki.

Z razpisi v Prosvetnem delavcu se vključujete v redni letni razpis vseh vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih organizacij naše republike, ki pride do najširšega kroga bralcev.

Razpisne številke Prosvetnega delavca bodo v prodaji tudi v knjigarnah v vseh večjih središčih.

Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina znaša 380 din za posameznike, 650 din pa za organizacije združenega dela in delovne skupnosti. Cena izvoda 20 din, pri povečanem obsegu pa 30 din. Študentje imajo pri skupinskih naročilih poseben popust. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643

Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

prosvetni
delavec